

พฤติกรรมกำรป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการ
ผลิตเครื่องตีและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสำมร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

โดย
นายสมภพ วงศ์ประสาร

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน

ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2546

ISBN 974-653-757-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

PREVENTIVE ACCIDENTAL WORKING BEHAVIORS AMONG THE WORKERS OF
DRINK AND FOOD PRESERVATIVE PLANTS IN SUB-DISTRICT OF SAM ROI YOT,
PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE

By
Sompop Wongprasarn

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF ARTS

Department of Psychology and Guidance

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2003

ISBN 974-653-757-1

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “พฤติกรรมการ
ป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร
เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” เสนอโดย นายสมภพ วงศ์ประसार เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราวรรณ คงคล้าย)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ลิขิต กาญจนภรณ์
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พยอมรัมย์
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวลฉวี ประเสริฐสุข

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนวนลิขสิทธิ์

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุวีรัตน์ บุรณวัฒน์)

...../...../.....

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ลิขิต กาญจนภรณ์)

...../...../.....

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พยอมรัมย์)

...../...../.....

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวลฉวี ประเสริฐสุข)

...../...../.....

.....กรรมการ

(นายรุ่งเรือง เต๋นดวงใจ)

...../...../.....

K 44256218 : สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน

คำสำคัญ : พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน / ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน / ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน / ความเชื่อในอำนาจควบคุม / ภาวะเครียดจากการทำงาน

สมภพ วงศ์ประสาร : พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (PREVENTIVE ACCIDENTAL WORKING BEHAVIORS AMONG THE WORKERS OF DRINK AND FOOD PRESERVATIVE PLANTS IN SUB-DISTRICT OF SAM ROI YOT, PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ : ผศ.ลิขิต กาญจนภรณ์, รศ.ดร.สุพล พยอมรัมย์ และ ผศ.ดร.นวลฉวี ประเสริฐสุข. 161 หน้า. ISBN 974-653-757-1

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ความเชื่อในอำนาจควบคุม ภาวะเครียดจากการทำงาน และพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน 2) เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงาน จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานประกอบการ 3) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่ม ถนอมอาหาร จำนวน 354 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (X) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณตามลำดับความสำคัญของ ตัวแปรที่เข้าสมการ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิเคราะห์พบว่า

1. ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ความเชื่อในอำนาจภายนอกตน และภาวะเครียดจากการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ความเชื่อในอำนาจภายในตน และพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานอยู่ในระดับมาก

2. พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานเมื่อจำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และประสบการณ์ในการทำงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนเพศและขนาดของสถานประกอบการไม่แตกต่างกัน

3. ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ความเชื่อในอำนาจภายนอกตน ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน และภาวะเครียดจากการทำงาน สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานได้ร้อยละ 22.40

ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2546

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ 1.....2.....3.....

K 44256218 : MAJOR : COMMUNITY PSYCHOLOGY

KEY WORD : PREVENTIVE ACCIDENTAL WORKING BEHAVIORS / KNOWLEDGE SAFETY

AT WORK / AWARENESS OF PREVENTIVE ACCIDENTAL WORKING /

LOCUS OF CONTROL / STRESS AT WORK

SOMPOP WONGPRASARN : PREVENTIVE ACCIDENTAL WORKING BEHAVIORS AMONG THE WORKERS OF DRINK AND FOOD PRESERVATIVE PLANTS IN SUB-DISTRICT OF SAM ROI YOT, PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE. THESIS ADVISORS : ASST. PROF. LIKIT KARNCHANAPORN, ASSO. PROF. SURAPOL PAYOMYAM, Ph.D., AND ASST. PROF. NUANCHAWEE PRASERTSUK, Ph.D. 161 pp. ISBN 974-653-757-1

The purposes of this research were: 1) to investigate knowledge about safety at work, awareness of preventive accidental working, locus of control, stress at work and preventive accidental working behaviors. 2) to compare preventive accidental working behaviors of workers with different sex, age, educational level, marital status, work experience and the size of drink and food preservative plants. 3) to study the factors determine preventive accidental working behaviors among the workers of drink and food preservative plants in Sub-District of Sam Roi Yot, Prachuap Khiri Khan Province. The samples were 354 workers derived by a multi-stage random sampling technique. The instruments used for gathering data was a questionnaire created by the researcher. The data were analyzed by program SPSS/PC*. The statistics used for analyzing data were percentage, means, standard deviations, t-test, F-test (One-way ANOVA), and the stepwise multiple regression analysis.

The results of this research were as follows:

1. Knowledge about safety at work, external locus of control and stress at work was moderate, but awareness of preventive accidental working, internal locus control and preventive accidental working behaviors was high.
2. Preventive accidental working behaviors among the workers of different age, educational level, marital status, and work experience were significantly different where sex, and size of drink and food preservative plants were not significantly different.
3. Awareness of preventive accidental working, external locus of control, knowledge about safety at work and stress at work predicted preventive accidental working behaviors at a percentage of 22.4%.

Department of Psychology and Guidance Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2003

Student's signature .....

Thesis Advisors' signature 1.....2.....3.....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลิขิต กาญจนภรณ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พยอมแย้ม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวลฉวี ประเสริฐสุข ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้ควบคุม วิทยานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่างดี ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ และขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรรัตน์ บุรณวัฒน์ ซึ่งเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาคจิตวิทยาและการ แขนง คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และ ประสบการณ์ที่มีคุณค่ายิ่ง

ขอขอบพระคุณ คุณรุ่งเรือง เต๋นดวงใจ นักวิชาการสาธารณสุข 8 ว. หัวหน้างาน นิเทศงาน กลุ่มงานสนับสนุนวิชาการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดราชบุรี ผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณา ในการให้คำปรึกษาแนะนำและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ แก่ผู้วิจัยในการทำวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้

ขอขอบคุณพี่ ๆ น้อง ๆ ชาวโรงพยาบาลสามร้อยยอด ที่ให้ความช่วยเหลือในการ ประสานงานและเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณพี่ ๆ น้อง ๆ ชาวจิตวิทยาชุมชนทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา แนะนำและให้กำลังใจมาโดยตลอด

และสุดท้ายขอขอบพระคุณ คุณพ่ออนุญ วงศ์ประสาร และญาติพี่น้องทุกคนที่ให้ความรัก ความเอื้ออาทร ห่วงใย และให้ชีวิตที่มีคุณค่ายิ่งแก่ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฒ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ปัญหาการวิจัย.....	6
สมมติฐานในการวิจัย.....	6
ขอบเขตการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกัน	
อุบัติเหตุจากการทำงาน.....	12
แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้เกี่ยวกับ	
ความปลอดภัยในการทำงาน.....	24
แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความตระหนักรู้ต่อการป้องกัน	
อุบัติเหตุจากการทำงาน.....	38
แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อในอำนาจควบคุม.....	44
แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะเครียด	
จากการทำงาน.....	51

บทที่	หน้า
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องระหว่าง เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานประกอบการ กับพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน..... 62
	กรอบแนวคิดในการวิจัย..... 69
3	วิธีดำเนินการวิจัย..... 70
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง..... 70
	ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย..... 72
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 73
	การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ..... 77
	การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 78
	การวิเคราะห์ข้อมูล..... 78
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 82
	ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของคนงานในสถานประกอบการ ผลิตเครื่องตีม ถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์..... 83
	ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ความเชื่อ ในอำนาจควบคุม ภาวะเครียดจากการทำงาน และพฤติกรรม การป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถาน ประกอบการผลิตเครื่องตีม ถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์..... 86
	ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจาก การทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องตีม ถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของ สถานประกอบการ..... 90

บทที่		หน้า
	ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ความเชื่อในอำนาจควบคุม และภาวะเครียดจากการทำงาน ที่สามารถทำนายพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ของคณงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่ม ถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.....	100
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	104
	สรุปผลการวิจัย.....	105
	การอภิปรายผลการวิจัย.....	107
	ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย.....	123
	ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	125
	บรรณานุกรม.....	126
	ภาคผนวก ก แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย.....	138
	ภาคผนวก ข คะแนนเฉลี่ยรายข้อ.....	152
	ประวัติผู้วิจัย.....	161

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
1	แสดงขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนประชากร ด้านขนาดของสถานประกอบการและเพศของพนักงานที่ปฏิบัติงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.....	71
2	แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานของพนักงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.....	84
3	แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าระดับของความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.....	86
4	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับของความตระหนักรู้ต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของพนักงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.....	87
5	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับของความเชื่อในอำนาจควบคุมของพนักงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.....	87
6	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับของภาวะเครียดจากการทำงานของพนักงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.....	88
7	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับของพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของพนักงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.....	89

ตารางที่	หน้า
8	90
9	91
10	91
11	92
12	93
13	93
14	94

15	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุจาก การทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามสถานภาพสมรส.....	95
16	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุจากการ ทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามสถานภาพสมรส.....	95
17	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามสถานภาพสมรสเป็นรายคู่.....	96
18	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุจาก การทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน.....	97
19	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุจากการ ทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน.....	97
20	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานเป็นรายคู่.....	98

ตารางที่	หน้า
21 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุจาก การทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามขนาดของสถานประกอบการ.....	99
22 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุจากการ ทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามขนาดของสถานประกอบการ.....	99
23 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัย ในการทำงาน ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ความเชื่อในอำนาจควบคุม ภาวะเครียดจากการทำงาน และพฤติกรรม การป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิต เครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.....	101
24 การวิเคราะห์ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการทำนายพฤติกรรมกำบังกัน อุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่ม และถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปร ที่เข้าสมการ.....	102
25 ผลการวิเคราะห์ค่าระดับความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.....	154
26 ผลการวิเคราะห์ค่าระดับความเชื่อในอำนาจควบคุมของคนงานในสถาน ประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.....	156

ตารางที่		หน้า
27	ผลการวิเคราะห์ค่าระดับภาวะเครียดจากการทำงานของคนงานในสถาน ประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.....	157
28	ผลการวิเคราะห์ค่าระดับพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของ คนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอ สามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.....	159

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	ลำดับขั้นตอนการเกิดอุบัติเหตุ 5 ขั้นตอน.....	28
2	ขั้นตอนและกระบวนการเกิดความตระหนัก.....	39
3	แสดงพฤติกรรมที่เกิดจากความเชื่อในอำนาจภายใน-ภายนอกตน.....	47
4	ผลกระทบที่เกี่ยวข้องระหว่างความเครียดกับสภาพร่างกายและจิตใจ ของผู้ปฏิบัติงาน.....	59

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาอุตสาหกรรมมีบทบาทต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก นับตั้งแต่ประเทศไทยประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 เป็นต้นมา และพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างจริงจังเรื่อยมา โดยเฉพาะช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) มีการปรับปรุงโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศจากภาคเกษตรกรรมมาเป็นภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) มุ่งเน้นโครงสร้างอุตสาหกรรมมากขึ้น ทำให้อุตสาหกรรมขยายตัวร้อยละ 6.6 ต่อปี เป็นผลให้เศรษฐกิจขยายตัวอย่างต่อเนื่องเฉลี่ยร้อยละ 10.5 ต่อปี นับว่าเป็นอัตราการขยายตัวเฉลี่ยสูงสุดของการพัฒนาเศรษฐกิจในช่วง 25 ปีที่ผ่านมา และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจร้อยละ 8.2 โดยในภาคเกษตรกรรมมีการเจริญในอัตราร้อยละ 3.4 และนอกภาคเกษตรกรรมเติบโตร้อยละ 8.6 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2535 : 5) จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นผลทำให้ธุรกิจอุตสาหกรรมฟื้นตัวอย่างรวดเร็ว มีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งใหม่เป็นจำนวนมากและผลการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศจากเศรษฐกิจการเกษตรมาสู่เศรษฐกิจอุตสาหกรรม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่มีการอพยพแรงงานจากภาคเกษตรกรรมมาสู่ภาคอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2535 : 14) ซึ่งเป็นส่วนผลักดันให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเจริญก้าวหน้าแก่ประเทศชาติ

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาอุตสาหกรรมนอกจากจะช่วยสร้างความก้าวหน้าและสร้างแรงงานในประเทศเป็นจำนวนมากแล้ว การพัฒนาอุตสาหกรรมดังกล่าวยังเป็นผลโดยตรงต่อปัญหาความปลอดภัยในการทำงานด้วย ไม่ว่าจะเป็นการเกิดอุบัติเหตุ บาดเจ็บ พิการ เสียชีวิต และการเกิดโรคซึ่งเกี่ยวเนื่องจากการทำงานของผู้ใช้แรงงาน ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศไทยได้มีการนำเอาเทคโนโลยีจากต่างประเทศเข้ามาสู่ระบบการผลิต เช่น เครื่องจักรกล อุปกรณ์เพิ่มการผลิต สารเคมีและสารพิษที่มีอันตราย ซึ่งนำมาใช้โดยขาดการ

พัฒนาความรู้ ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม และที่สำคัญคือ เกิดจากความผิดพลาดของระบบการจัดการจึงส่งผลให้มีการใช้แรงงานที่ต้องเสี่ยงต่ออันตรายมากขึ้น ซึ่งจะเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้มีจำนวนผู้ประสบอันตรายจากการทำงานเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น ความปลอดภัยและสุขภาพของผู้ใช้แรงงานในการทำงานจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่ทุกคนต้องตระหนักและใส่ใจตลอดเวลา เพราะผลจากสภาพแวดล้อมในการทำงานหรือผลของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น นอกจากจะก่อให้เกิดความสูญเสียแก่ตนเอง ครอบครัว สภาพแวดล้อมและสังคมโดยรวมแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อองค์กรอีกด้วย (สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม 2541 : 2)

จากสถิติของผู้ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานที่แจ้งต่อกองทุนเงินทดแทน สำนักงานประกันสังคม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537-2544 พบว่าลูกจ้างที่อยู่ในข่ายคุ้มครองของกองทุนทดแทนที่ประสบอันตรายมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเกือบทุกปี โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2540 พบว่ามีผู้ประสบอันตรายเนื่องจากการทำงานที่สูญเสียอวัยวะ 5,272 คน ทุพพลภาพ 29 คน และเสียชีวิตสูงถึง 1,033 คน (กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม, สำนักงานประกันสังคม, กองทุนเงินทดแทน 2545 : 35)

สำหรับสาเหตุโดยทั่วไปของการประสบอันตรายจากการทำงาน สามารถแบ่งได้ 2 สาเหตุ (Gilmer 1971, อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ ทิพย์ถัมย์ 2543 : 3) คือ

1. การกระทำที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe act) เป็นการกระทำที่เกิดจากตัวคนงานชอบปฏิบัติงานด้วยวิธีการที่ไม่ปลอดภัย เช่น ไม่ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับด้านความปลอดภัย การไม่ใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล การเล่นหยอกล้อกัน หรือการดื่มสุราหรือของมีเมาขณะปฏิบัติงาน

2. สภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe condition) เป็นสภาพแวดล้อมหรือสภาพการทำงานที่เป็นอันตรายซึ่งอาจทำให้ประสบอันตรายได้ เช่น เครื่องจักรไม่มีเครื่องป้องกันอันตราย หรือขาดระบบควบคุมมลพิษ จึงทำให้อากาศในสถานที่ทำงานเป็นอันตราย มีฝุ่นหรือสารเคมีเป็นพิษ

สาเหตุที่สนับสนุนให้ประสบอันตราย ได้แก่

1. ปัจจัยเกี่ยวกับคนงาน เช่น ประมาท ขาดความรู้ ขาดจิตสำนึก และไม่ตระหนักถึงความปลอดภัย มีทัศนคติที่ไม่ดี ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ ตื่นเต้นตกใจง่าย เป็นต้น
2. ปัจจัยเกี่ยวกับการบริหารหรือจัดการ เช่น ขาดการสอน อบรม หรือให้ความรู้ด้านความปลอดภัย ไม่จัดหาอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลให้

ปัญหาการประสบอันตรายเนื่องจากการทำงาน อันได้แก่ อุบัติเหตุ และโรคภัยไข้เจ็บที่เกิดจากการทำงาน เมื่อพิจารณาวิเคราะห์และแยกแยะสาเหตุพื้นฐานแล้วจะพบว่าปัญหาดังกล่าวส่วนใหญ่เกิดขึ้นจาก "ความไม่รู้" ของผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นพื้นฐาน นับตั้งแต่เจ้าของสถานประกอบการ ผู้จัดการ หัวหน้างานและพนักงานระดับปฏิบัติการ คือ อาจไม่รู้และไม่เข้าใจว่าวิธีปฏิบัติเพื่อให้เกิดความปลอดภัยนั้นจะดำเนินการอย่างไร อุปกรณ์และเครื่องจักรนั้นใช้อย่างไรจึงจะปลอดภัย การป้องกันตนเองมิให้ได้รับอันตรายนั้นจำเป็นด้วยหรือ เป็นต้น

การขาดความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกระดับ เป็นปัจจัยอันสำคัญที่จะโยงไปสู่การเกิดทัศนคติที่เป็นลบต่อการปฏิบัติด้านความปลอดภัย เช่น ผู้บริหารอาจมองและมีทัศนคติต่อการจัดการด้านความปลอดภัยว่าเป็นการลงทุนที่สูญเปล่า หรือเป็นการบีบบังคับของฝ่ายราชการ หรือหัวหน้างานอาจมีทัศนคติว่างานด้านความปลอดภัยไม่ใช่หน้าที่ ตนเองมีหน้าที่ควบคุมการผลิตอย่างเดียว หรือพนักงานผู้ปฏิบัติงานอาจคิดว่าเกิดมาแล้วชีวิตนั้นสุดแล้วแต่ฟ้าจะลิขิต หากอะไรจะเกิดมันก็ต้องเกิด เป็นต้น

นอกจากนี้ การขาดความตระหนักในอันตรายที่มีอยู่ แม้ว่าจะทราบกฎระเบียบความปลอดภัยที่กำหนดขึ้นก็ตาม แต่ก็มักประมาณว่าคงจะไม่เกิดอันตรายกับตัวเอง โดยละเลยและคิดว่าเป็นเรื่องน่ารำคาญซึ่งเป็นกรณีที่เกิดขึ้นมากที่สุดในการกระทำที่ไม่ปลอดภัย และไม่เพียงแต่ผู้ที่มีนิสัยชอบละเลยเท่านั้น ประเภทที่ฉลาดและคิดว่าคงไม่เกิดอันตรายขึ้นแม้จะขัดกฎระเบียบก็มีมาก ไม่ใช่เกิดจากขาดความรู้แต่เป็นปัญหาด้านนิสัยและจิตใจ ซึ่งเป็นเพราะขาดการจูงใจและขาดความตั้งใจในการทำงานให้ปลอดภัยมากกว่า (ไพโรจน์ หลวงพิทักษ์ 2540 : 12)

ทั้งนี้ การประสบอันตรายจากการทำงานแต่ละครั้งไม่ว่าจะเป็นการเจ็บป่วย ทูพพลภาพ หรือเสียชีวิต ผลกระทบที่เกิดขึ้นนอกจากจะส่งผลกระทบต่อผู้ที่ประสบอุบัติเหตุที่ต้องได้รับความทุกข์ทรมานทั้งทางร่างกายและจิตใจ การสูญเสียรายได้ที่เคยได้รับ การสูญเสียเงินในการรักษาพยาบาล หรือสูญเสียโอกาสในการประกอบอาชีพต่อไปได้อีกแล้ว สมาชิกในครอบครัวของผู้ประสบอุบัติเหตุก็ได้รับผลกระทบไปด้วย ซึ่งนอกจากจะต้องสูญเสียเงินในการรักษาพยาบาล และสูญเสียเวลาในการดูแล ยังอาจสูญเสียโอกาสที่ควรจะได้รับจากการสนับสนุนของผู้ที่ประสบอุบัติเหตุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าผู้ที่ประสบอุบัติเหตุเป็นกำลังหลักในการหารายได้ของครอบครัว เช่น ในกรณีที่ผู้ประสบอุบัติเหตุมีบุตรที่กำลังศึกษาหรือต้องศึกษาต่อก็อาจส่งผลให้บุตรต้องขาดโอกาสในการศึกษา อีกทั้งถ้าหากอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นยังผลให้เกิดการทุพพลภาพหรือเกิดการเสียชีวิตขึ้น ก็ยังความโศกเศร้าเสียใจและอาจก่อให้เกิดความเครียดหรือภาวะทางสุขภาพจิตของ

ทั้งตัวผู้ประสบอุบัติเหตุและสมาชิกในครอบครัวได้ ในส่วนผลกระทบที่เกิดกับเพื่อนร่วมงาน นอกจากจะต้องสูญเสียและยังความเสียใจแก่เพื่อนร่วมงานแล้ว ยังอาจทำให้ผู้ที่อยู่ในโรงงานหรือที่ทำงานเสียขวัญและกำลังใจในการทำงาน เกิดความกลัว ตื่นตกใจ วิตกกังวล อันจะมีผลต่อการทำงานและสุขภาพจิตได้

จากสถานการณ์ในปัจจุบัน ที่มีจำนวนผู้ที่ประสบอันตรายจากการทำงานเพิ่มสูงขึ้นเกือบทุกปีนั้น ส่งผลให้กองทุนเงินทดแทนต้องจ่ายเงินเป็นค่าใช้จ่ายในการจ่ายเงินทดแทนให้แก่ผู้ประสบอันตรายเนื่องจากการทำงานหรือทายาทที่มีสิทธิ์เป็นจำนวนมาก ดังเช่นในปี 2541 กองทุนเงินทดแทนต้องจ่ายเงินทดแทนให้แก่ผู้ประสบอันตรายเนื่องจากการทำงานหรือทายาทที่มีสิทธิ์เป็นจำนวนถึง 1,370 ล้านบาท และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกปี (กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม, สำนักงานประกันสังคม, กองทุนเงินทดแทน 2545 : 36)

ดังนั้น วิธีการในการป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบดังกล่าวขึ้นคือ การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ทุกสถานประกอบการต้องให้การสนใจและควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะการฝึกอบรม ให้คำแนะนำเพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจด้านความปลอดภัยในการทำงาน การสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุและส่งเสริมสนับสนุนให้พนักงานทุกระดับมีพฤติกรรมในการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการขยายตัวทางภาคอุตสาหกรรม ซึ่งจากข้อมูลของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี พ.ศ. 2544 พบว่ามีจำนวนสถานประกอบการภาคอุตสาหกรรม 514 แห่ง มีผู้ใช้แรงงานรวมทั้งสิ้น 16,080 คน และจากสถิติการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานของผู้ใช้แรงงาน ปี พ.ศ. 2544 พบว่ามีผู้ใช้แรงงานประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานจำนวน 750 คน ซึ่งในจำนวนนี้พบว่ามีผู้ใช้แรงงานที่ประสบอันตรายที่ต้องสูญเสียอวัยวะจำนวน 11 คน และเสียชีวิตจำนวน 3 คน นอกจากนี้ยังพบว่าสถานประกอบการที่มีผู้ใช้แรงงานประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานมากที่สุด คือ สถานประกอบการประเภทผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร ซึ่งมีจำนวนผู้ใช้แรงงานที่ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานสูงถึง 306 คน และมีผู้ใช้แรงงานที่ต้องสูญเสียอวัยวะจำนวน 3 คน และเสียชีวิตจำนวน 1 คน (สำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2544 : 6)

สถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เป็นอุตสาหกรรมที่มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อบรรจุกระป๋อง รวมถึงผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เพื่อการจำหน่ายทั้งภายในประเทศและการ

ส่งออกนอกประเทศ และในกระบวนการผลิตนั้นได้มีการนำเทคโนโลยี เครื่องจักรกล เครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ มาใช้ในการผลิต ซึ่งหากเจ้าของกิจการ ลูกจ้าง ขาดความรู้ ขาดความตระหนักถึงความปลอดภัยที่เป็นอันตรายแล้วก็มีโอกาสประสบอันตรายจากการทำงานแทบทุกขั้นตอนการผลิต ไม่ว่าจะเป็นการประสบอันตรายจากเครื่องจักรกล อันตรายจากสภาพแวดล้อมในการทำงาน รวมถึงอันตรายจากวิธีการทำงานที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งโดยทั่วไปแล้วมักจะพบว่าสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุของคณงานนั้นมักเกิดจากการกระทำที่ไม่ปลอดภัย ความประมาทเลินเล่อ ไม่ระมัดระวัง ถึงแม้อันตรายที่ได้รับนั้นบางครั้งยังไม่รุนแรงถึงการเสียชีวิตแต่เมื่อเกิดขึ้นก็มีผลกระทบในด้านต่างๆ เช่น การต้องเสียเวลาการทำงาน เพื่อนร่วมงานตื่นตกใจรวมถึงลูกจ้างและครอบครัว เกิดการเสียขวัญจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และหากมีการเกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้งก็จะส่งผลกระทบต่อภาพพจน์ของโรงงานและสภาพสังคมโดยรวมได้

กิ่งอำเภอสามร้อยยอดเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนนอาหารที่มีขนาดกิจการจำนวนพนักงานตั้งแต่ 100 คนจนถึง 1,000 คนขึ้นไป จำนวน 5 แห่ง มีคนงานในสถานประกอบการทั้งสิ้น 3,023 คน ซึ่งจากข้อมูลอันเป็นภาพรวมของทั้งจังหวัดและปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนนอาหาร อันได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ความเชื่อในอำนาจควบคุม และภาวะเครียดจากการทำงาน ซึ่งผลจากการศึกษาในครั้งนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและคนในสังคมรอบข้าง และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของคนงานอันจะนำไปสู่การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานและลดความเสี่ยงต่อการประสบอุบัติเหตุจากการทำงาน อีกทั้งเพื่อเป็นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุและลดการสูญเสียชีวิตที่เกิดขึ้น ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ความเชื่อในอำนาจควบคุม ภาวะเครียดจากการทำงาน และพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนนอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานประกอบการ

3. เพื่อศึกษาปัจจัย ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ความเชื่อในอำนาจควบคุม และภาวะเครียดจากการทำงาน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ปัญหาการวิจัย

1. ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ความเชื่อในอำนาจควบคุม ภาวะเครียดจากการทำงาน และพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับใด

2. คนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานประกอบการต่างกัน มีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

3. ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ความเชื่อในอำนาจควบคุม และภาวะเครียดจากการทำงาน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ หรือไม่

สมมติฐานการวิจัย

1. คนงานชายและหญิงในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานแตกต่างกัน

2. คณงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีอายุต่างกัน มีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานแตกต่างกัน

3. คณงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานแตกต่างกัน

4. คณงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานแตกต่างกัน

5. คณงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานแตกต่างกัน

6. คณงานที่ปฏิบัติงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีขนาดสถานประกอบการต่างกัน มีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานแตกต่างกัน

7. ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ความเชื่อในอำนาจควบคุม และภาวะเครียดจากการทำงาน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคณงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคณงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จึงได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณงานที่ปฏิบัติงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่ม ถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 5 แห่ง แบ่งเป็นสถานประกอบการขนาดเล็ก (จำนวนคณงานต่ำกว่า 200 คน) จำนวน 2 แห่ง สถานประกอบการขนาดกลาง (จำนวนคณงาน 200-999 คน) จำนวน 2 แห่ง

และสถานประกอบการขนาดใหญ่ (จำนวนคนงานตั้งแต่ 1,000 คนขึ้นไป) จำนวน 1 แห่ง โดยมีจำนวนคนงานรวมทั้งสิ้น 3,023 คน (สำนักงานแรงงานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2544 : 26-31)

2. ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ คนงานที่ปฏิบัติงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 354 คน โดยผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามาเน่ (Yamane, อ้างถึงใน บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ 2538 : 9) และสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนประชากร

3. ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

3.1.1 ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานประกอบการ

3.1.2 ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน

3.1.3 ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน

3.1.4 ความเชื่อในอำนาจควบคุม

- ความเชื่อในอำนาจภายในตน

- ความเชื่อในอำนาจภายนอกตน

3.1.5 ภาวะเครียดจากการทำงาน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เข้าใจความหมายของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ตรงกัน ผู้วิจัยได้นิยามความหมายของตัวแปรต่าง ๆ ไว้ดังต่อไปนี้

1. พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติตนของคนงานที่บ่งบอกถึงการป้องกันหรือไม่เสี่ยงต่อการประสบอันตรายหรือการบาดเจ็บที่เกิดขึ้นจากการทำงาน โดยประเมินใน 3 ด้าน คือ

1.1 การเอาใจใส่และปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ หมายถึง การกระทำของคนงานบ่งบอกถึงการเอาใจใส่สนใจและปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับในการทำงานที่สถานประกอบการกำหนดขึ้น

1.2 การทำงานตามวิธีปฏิบัติงานที่ได้กำหนดไว้ หมายถึง การกระทำของพนักงานที่บ่งบอกถึงการทำงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบอย่างถูกต้องตามวิธีการปฏิบัติงานที่สถานประกอบการกำหนดไว้

1.3 การตรวจและรายงานสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย หมายถึง การกระทำของพนักงานที่บ่งบอกถึงการตรวจสอบและรายงานสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย อันอาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุในการทำงานให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ รวมถึงการเสนอแนะหรือการแสดงความคิดเห็นในการปรับปรุงสภาพการทำงานให้ปลอดภัย

2. ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน หมายถึง ระดับความจำและการระลึกได้ของพนักงานถึงข้อเท็จจริง ข้อมูล รายละเอียดเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ซึ่งได้รับการฝึกอบรม การได้รับคำแนะนำ การศึกษาจากเอกสารข้อมูลด้านความปลอดภัย การจัดนิทรรศการและกิจกรรมด้านความปลอดภัยตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ความปลอดภัยในการทำงาน เพื่อป้องกันและลดการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน โดยประเมินใน 4 ด้าน คือ

2.1 ด้านสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ หมายถึง ระดับความจำและการระลึกได้ของพนักงานเกี่ยวกับการกระทำและสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย

2.2 ด้านการควบคุมและป้องกันอุบัติเหตุ หมายถึง ระดับความจำและการระลึกได้ของพนักงานเกี่ยวกับการจัดสภาพการทำงานและการกระทำที่ไม่ปลอดภัยออกไป

2.3 ด้านเครื่องจักร หมายถึง ระดับความจำและการระลึกได้ของพนักงานเกี่ยวกับวิธีการใช้อุปกรณ์ เครื่องจักรในการผลิตอย่างปลอดภัย

2.4 ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน หมายถึง ระดับความจำและการระลึกได้ของพนักงานเกี่ยวกับสภาพการทำงานและสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยในการทำงาน

3. ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน หมายถึง ภาวะที่พนักงานมีความเข้าใจ รู้สึกรับผิดชอบต่อความสำคัญต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน และมีความโน้มเอียงที่จะเลิกแสดงพฤติกรรมในการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน โดยประเมินใน 3 ด้าน คือ

3.1 ความตระหนักต่อสภาพการทำงานที่เป็นอันตราย หมายถึง ภาวะที่คนงานมีความเข้าใจ รู้สึกรับผิดชอบหรือมีความสำนึกต่อสภาพการทำงานที่เป็นอันตราย ได้แก่ การกระทำที่ไม่ปลอดภัยและสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย อันอาจก่อให้เกิดอันตรายได้โดยการประเมินจากประสาทรับการรู้สึก และต้องการที่จะป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากสภาพการทำงานที่เป็นอันตรายนั้น

3.2 ความตระหนักต่อความสำคัญของกฎระเบียบข้อบังคับ หมายถึง ภาวะที่คนงานมีความเข้าใจ รู้สึกรับผิดชอบหรือมีความสำนึกต่อกฎระเบียบข้อบังคับในการทำงานที่สถานประกอบการกำหนดขึ้น และต้องการที่จะปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับนั้น

3.3 ความตระหนักต่อบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ หมายถึง ภาวะที่คนงานมีความเข้าใจ รู้สึกรับผิดชอบหรือมีความสำนึกต่อบทบาทหน้าที่รับผิดชอบของตนเอง และต้องการที่จะปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่รับผิดชอบของตนอย่างถูกต้องเหมาะสม

4. ความเชื่อในอำนาจควบคุม หมายถึง การที่คนงานเชื่อว่าสาเหตุของพฤติกรรมการณ์การเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน หรือเหตุการณ์การเกิดอุบัติเหตุเกิดจากปัจจัยภายในตนเองและมีความเชื่อว่าตนเองสามารถควบคุมและป้องกันอุบัติเหตุได้ หรือมาจากปัจจัยภายนอกตนที่ตนเองควบคุมไม่ได้ขึ้นอยู่กับผู้อื่นที่เกี่ยวข้องหรือโชคชะตา ความบังเอิญ แบ่งเป็น

4.1 ความเชื่อในอำนาจภายในตน หมายถึง การที่คนงานมีความเชื่อว่าสาเหตุของพฤติกรรมการณ์การป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานหรือเหตุการณ์การเกิดอุบัติเหตุเป็นผลมาจากการกระทำของตนเอง และเชื่อว่าตนเองสามารถจัดการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุได้

4.2 ความเชื่อในอำนาจภายนอกตน หมายถึง การที่คนงานมีความเชื่อว่าสาเหตุของพฤติกรรมการณ์การป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานหรือเหตุการณ์การเกิดอุบัติเหตุเป็นผลมาจากโชคชะตา เคราะห์กรรม ความบังเอิญหรืออิทธิพลจากบุคคลอื่น และเชื่อว่าตนเองไม่สามารถจัดการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุได้

5. ภาวะเครียดจากการทำงาน หมายถึง ภาวะที่ร่างกายและจิตใจของคนงานขาดความสมดุลหรือตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ที่มีความกดดันอันเกิดจากการทำงาน โดยประเมินใน 6 ด้าน คือ

5.1 ลักษณะงาน หมายถึง ภาวะที่ร่างกายและจิตใจของคนงานขาดความสมดุลหรือตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ที่มีความกดดัน อันเกิดจากลักษณะงาน

5.2 บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ หมายถึง ภาวะที่ร่างกายและจิตใจของคณงานขาดความสมดุลย์หรือตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ที่มีความกดดัน อันเกิดจากบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในสถานประกอบการ

5.3 ความขัดแย้งระหว่างสภาพแวดล้อมของคณงานกับสถานประกอบการ หมายถึง ภาวะที่ร่างกายและจิตใจของคณงานขาดความสมดุลย์ หรือตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ที่มีความกดดัน อันเกิดจากความต้องการของสถานประกอบการนั้นมีความขัดแย้งกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของคณงาน

5.4 โครงสร้างและบรรยากาศของสถานประกอบการ หมายถึง ภาวะที่ร่างกายและจิตใจของคณงานขาดความสมดุลย์หรือตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ที่มีความกดดัน อันเกิดจากระบบโครงสร้างและบรรยากาศในการทำงานในสถานประกอบการ

5.5 ความก้าวหน้าในอาชีพ หมายถึง ภาวะที่ร่างกายและจิตใจของคณงานขาดความสมดุลย์หรือตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ที่มีความกดดัน อันเกิดจากการขาดความก้าวหน้าในอาชีพ

5.6 สัมพันธภาพระหว่างบุคคลในการทำงาน หมายถึง ภาวะที่ร่างกายและจิตใจของคณงานขาดความสมดุลย์หรือตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ที่มีความกดดันอันเกิดจากสัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่ไม่ดีในสถานประกอบการ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงระดับความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ความเชื่อในอำนาจควบคุม ภาวะเครียดจากการทำงาน และพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคณงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปเป็นข้อมูลในการดำเนินการเพื่อพัฒนาวิธีการและรูปแบบในการส่งเสริมพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคณงาน อันนำไปสู่การป้องกันและลดความเสี่ยงของการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานต่อไป
3. เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยถึงพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคณงานในประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน

2. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน

3. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน

4. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อในอำนาจควบคุม

5. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะเครียดจากการทำงาน

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน เมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานประกอบการ

1. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน

ความหมายของพฤติกรรม

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520 : 10) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมทุกประเภทที่มนุษย์กระทำ ไม่ว่าสิ่งนั้นจะสังเกตได้หรือไม่ได้ เช่น การทำงานของหัวใจ การทำงานของกล้ามเนื้อ การเดิน การพูด การคิด ความรู้สึก ความชอบ ความสนใจ เป็นต้น

อรุณ รักรธรรม (2524 : 13) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมว่า หมายถึง การปฏิบัติซึ่งบุคคลใดบุคคลหนึ่งแสดงต่อบุคคลหนึ่ง หรือบุคคลอื่นในการที่ถูกต้อง หรือผิดไปจากปทัสถานแห่งขนบธรรมเนียม หรือมารยาทของสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ พฤติกรรมหมายถึง กระบวนการที่เกิดขึ้น โดยการกระทำที่มีการประสานสัมพันธ์ระหว่างระบบร่างกายกับเครื่องกระตุ้น

ลิขิต กาญจนภรณ์ (2525 : 3) ให้ความหมายไว้ว่า พฤติกรรม หมายถึง กิจกรรมใด ๆ ก็ตามของอินทรีย์ที่สังเกตได้โดยคนอื่น หรือโดยเครื่องมือของผู้ทดลอง เช่น เด็กรับประทานอาหาร ซึ่งจักกรยาน พุด หัวเราะและร้องไห้ กริยาเหล่านี้กล่าวถึงพฤติกรรมทั้งสิ้น การสังเกตพฤติกรรมอาจทำได้โดยใช้เครื่องมือเข้าช่วย เช่น การใช้เครื่องตรวจคลื่นสมอง

สมโภชน์ เขียมสุภาสิต (2526 : 2) ได้ให้ความหมายไว้ว่า พฤติกรรม หมายถึง สิ่งที่บุคคลกระทำ แสดงออก ตอบสนอง หรือได้ตอบสนองต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในสถานการณ์ใด สถานการณ์หนึ่ง สามารถสังเกตได้ อีกทั้งวัดได้ตรงกันด้วยเครื่องมือที่เป็นวัตถุวิสัย ไม่ว่าจะการแสดงผลออกหรือการตอบสนองนั้นจะเกิดขึ้นภายในหรือภายนอกร่างกาย

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกทุกอย่างของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งภายใต้สถานการณ์นั้น ๆ ทั้งที่สังเกตได้โดยตรง และสังเกตไม่ได้โดยตรง แต่สามารถวินิจฉัยได้ว่ามีพฤติกรรมหรือไม่โดยการใช้เครื่องมือทดลองหรือทดสอบ

ความหมายของพฤติกรรมการป้องกัน

แลงลี (Langlie 1977,อ้างถึงใน อำพา สุภาภา 2541 : 30) กล่าวว่า พฤติกรรมการป้องกัน คือ กิจกรรมที่บุคคลกระทำด้วยความสมัครใจ เพื่อเจตนาในการป้องกันการเกิดโรค ป้องกันความพิการ รวมทั้งการสืบค้นโรคขณะที่ยังไม่แสดงอาการของโรค

แฮร์ริส และ กูเตน (Harris and Guten 1979 : 28) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมการป้องกัน (Protective Behavior) ไว้ว่า หมายถึง การกระทำของบุคคลที่ทำเป็นปกติอย่างสม่ำเสมอ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้อง ส่งเสริมหรือคงไว้ซึ่งภาวะสุขภาพที่ดี

ดังนั้น พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุดังกล่าวการทำงาน หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติตนที่บ่งบอกถึงการป้องกันหรือไม่เสี่ยงต่อการประสบอันตรายหรือการบาดเจ็บที่เกิดขึ้นจากการทำงาน

กระบวนการเกิดพฤติกรรม

สุรพล พยอมแย้ม (2545 : 25-26) ได้แบ่งกระบวนการเกิดพฤติกรรมเป็น 3 กระบวนการ ดังนี้คือ

1. กระบวนการรับรู้ (Perception Process) กระบวนการรับรู้เป็นกระบวนการเบื้องต้นที่เริ่มจากการที่บุคคลได้รับสัมผัสหรือรับข่าวสารจากสิ่งเร้าต่าง ๆ โดยผ่านระบบประสาทสัมผัส ซึ่งรวมถึงการรู้สึกกับสิ่งเร้าที่รับสัมผัสนั้นด้วย

2. กระบวนการคิดและเข้าใจ (Cognition Process) กระบวนการนี้อาจเรียกว่า “กระบวนการทางปัญญา” ซึ่งเป็นกระบวนการที่ประกอบไปด้วยการเรียนรู้ การคิด และการจำ ตลอดจนการนำไปใช้หรือเกิดพัฒนาการจากการเรียนรู้ นั้น ๆ ด้วย การรับสัมผัสและการรู้สึกที่นำมาสู่การคิดและเข้าใจนี้เป็นระบบการทำงานที่มีความละเอียดซับซ้อนมาก และเป็นกระบวนการภายในทางจิตใจที่ยังมีอาจศึกษาและสรุปเป็นคำอธิบายอย่างเป็นทางการที่ชัดเจนได้

3. กระบวนการแสดงออก (Spatial Behavior Process) หลักจากผ่านขั้นตอนของการรับรู้และการคิดและเข้าใจแล้วบุคคลจะมีอารมณ์ตอบสนองต่อสิ่งที่ได้รับรู้ นั้น ๆ แต่ยังมีได้แสดงออกให้ผู้อื่นได้รับรู้ ยังคงเป็นพฤติกรรมภายในที่อยู่ภายใน (Covert Behavior) แต่เมื่อได้คิดและเลือกที่จะแสดงการตอบสนองให้บุคคลอื่นสังเกตได้เราจะเรียกว่า พฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) ซึ่งพฤติกรรมภายนอกนี้เป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมที่มีอยู่ทั้งหมดภายในตัวบุคคลนั้น เมื่อมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าใดสิ่งเร้าหนึ่ง การแสดงออกมาเพียงบางส่วนของที่มีอยู่จริง เช่นนี้ จึงเรียกว่า Spatial Behavior

โดยแท้จริงแล้ว กระบวนการย่อยทั้ง 3 ขั้นตอนนั้นไม่สามารถแยกออกจากกันหรือเป็นอิสระต่อกันได้ เพราะการเกิดพฤติกรรมแต่ละครั้งจะมีความต่อเนื่องสัมพันธ์กันอย่างมาก

ประเภทของพฤติกรรม

ชัยพร วิชชาวุธ (2517 : 21-22) ได้แบ่งประเภทของพฤติกรรมไว้ 2 ประเภท คือ

1. พฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) ได้แก่ พฤติกรรมที่ผู้อื่นสามารถสังเกตได้โดยตรงจากประสาททั้ง 5 (ตา หู จมูก ปาก และผิวหนัง) ซึ่งสามารถแบ่งย่อยลงไปได้อีก คือ

1.1 พฤติกรรมที่สังเกตได้โดยตรง ไม่ต้องใช้เครื่องมือช่วย บางครั้งเรียกว่า พฤติกรรมโมลาร์ (Molar Behavior) เช่น หัวเราะ ร้องไห้ อ้าปาก กระโดด เป็นต้น

1.2 พฤติกรรมที่ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง ต้องใช้เครื่องมือช่วย บางครั้งเรียกว่า พฤติกรรมโมเลกุล (Molecular Behavior) เช่น การเต้นของหัวใจฟังจากเครื่องฟังหัวใจที่แพทย์ใช้ ความดันโลหิตสูงดูจากเครื่องวัดความดันโลหิต เป็นต้น

2. พฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) ได้แก่ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคลโดยรู้สึกตัวหรือไม่รู้สึกตัวก็ตาม โดยปกติผู้อื่นไม่อาจสังเกตเห็นพฤติกรรมประเภทนี้โดยตรงถ้าไม่บอกไม่แสดงออกมาให้เป็นที่สังเกต พฤติกรรมภายในจึงเป็นเรื่องประสบการณ์ส่วนบุคคล (Private Experience) ตนเท่านั้นที่รู้ ตัวอย่างเช่น ความคิด ความจำ จินตนาการ ความฝัน และ พฤติกรรมความรู้สึกต่าง ๆ เช่น กลัว หิว เสียใจ เจ็บ เป็นต้น ซึ่งถึงแม้ว่าจะไม่สามารถสังเกตได้โดยตรงก็สามารถจะสังเกตได้โดยทางอ้อม เช่น การใช้แบบทดสอบหรือสังเกตจากพฤติกรรมภายนอกที่เป็นการสรุปโยงถึงพฤติกรรมภายใน ซึ่งพฤติกรรมภายในนั้นสามารถแบ่งได้ 2 ชนิด คือ

2.1 พฤติกรรมภายในที่เกิดขึ้นโดยรู้สึกตัว (Conscious Processes) เช่น หิว เหนื่อย ตื่นเต้น เจ็บปวด พฤติกรรมเหล่านี้เจ้าของพฤติกรรมรู้ตัวว่ามันเกิดและเจ้าของพฤติกรรมอาจจะควบคุมหรือเก็บความรู้สึกต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ ไม่แสดงออกซึ่งกิริยาอาการหรือสัญญาณใด ๆ

2.2 พฤติกรรมภายในที่เกิดขึ้นโดยไม่รู้ตัว (Unconscious Processes) พฤติกรรมบางอย่างเกิดขึ้นภายในโดยที่บางครั้งบุคคลไม่รู้สึกรู้ตัว แต่มีผลต่อพฤติกรรมภายนอกของบุคคลผู้นั้น เช่น ความขลาด ความกล้า ความคิด ความสมหวัง ความปรารถนา ความสุขใจ เป็นต้น

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเกิดพฤติกรรม

มีนักการศึกษาหลายท่านได้ทำการศึกษาและสรุปทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเกิดพฤติกรรมไว้ ดังนี้

1. ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ มาสโลว์ (Maslow 1970, quoted in Drafke 2002 : 276-279) กล่าวว่าความต้องการพื้นฐานของมนุษย์จะต้องได้รับการตอบสนองเสียก่อนจึงจะเกิดความต้องการในลำดับขั้นที่สูงขึ้นไป โดยความต้องการของมนุษย์ มาสโลว์ แบ่งออกเป็น 7 ขั้น คือ

1. ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) ได้แก่ความต้องการในการดำรงชีวิต เช่น อาหาร น้ำ เสื้อผ้า ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย เป็นต้น ซึ่งเป็นความต้องการที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต สำหรับในด้านการทำงาน การตอบสนองความต้องการขั้นนี้จะอยู่ในรูปของการทดแทนด้วยเงิน ซึ่งคนงานก็จะนำไปซื้อสิ่งต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการทางร่างกายต่อไป

2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) เป็นความต้องการอยากมีชีวิตที่มั่นคงปลอดภัย ปราศจากอันตราย หลีกเลียงจากการถูกเบียดเบียน ซึ่งความต้องการความปลอดภัยในสภาพการทำงาน ได้แก่ การได้ทำงานที่ความปลอดภัยและมั่นคง มีอุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการทำงาน และมีหลักประกันในการทำงาน ซึ่งความต้องการขั้นนี้เกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อความต้องการด้านร่างกายได้รับการตอบสนองแล้ว

3. ความต้องการความรักหรือเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Belongingness & Love Needs) เป็นความรู้สึกของบุคคลที่ต้องการพบปะพูดคุย ต้องการในการอยู่ร่วมกัน และได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น และรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มทางสังคม ซึ่งบางคนรู้สึกว่าความต้องการในขั้นนี้มีความสำคัญมากกว่าความต้องการขั้นอื่น ๆ บุคคลที่มีความต้องการขั้นนี้จะมีพฤติกรรมเพื่อนำไปสู่การทำให้ตนรู้สึกว่าไม่ได้อยู่คนเดียว

4. ความต้องการเกียรติและศักดิ์ศรี (The Esteem Needs) เป็นความรู้สึกภายในของบุคคลเกี่ยวกับความมีคุณค่าในตนเอง ความมั่นใจในตนเองในเรื่องของความรู้ความสามารถ เป็นความต้องการของมนุษย์ที่ต้องการให้ผู้อื่นยกย่องสรรเสริญและตระหนักถึงความสำคัญของตนเอง ในการทำงาน จะเป็นความต้องการการยอมรับ ความสำเร็จในงานที่ทำ และการได้รับความไว้วางใจจากบุคคลอื่นในที่ทำงาน

5. ความต้องการที่จะรู้และเข้าใจ (Needs to Know and Understand) เป็นความต้องการที่จะศึกษาค้นคว้าเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจแก่ตนเองในข้อเท็จจริงต่าง ๆ การศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่กำลังศึกษาว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร และอะไรเป็นสิ่งที่ได้จากความสัมพันธ์เหล่านั้น เช่น การศึกษาขั้นตอนการทำงาน สายการบังคับบัญชา สัญลักษณ์ต่าง ๆ ภายในที่ทำงาน เป็นต้น

6. ความต้องการทางสุนทรียะ (Aesthetic Needs) เป็นความต้องการในเรื่องของความสวยงาม ความเป็นศิลปะ ความสะอาดสวยงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดความสบายใจและความพึงพอใจแก่บุคคล การตอบสนองความต้องการทางสุนทรียะที่เกี่ยวกับการทำงาน เช่น การจัดสภาพแวดล้อมในการทำงานให้เป็นระเบียบ การจัดทำสวนหย่อมเพื่อให้ที่ทำงานสวยงามร่มรื่น เป็นต้น

7. ความต้องการความตระหนักในคุณค่าตนเอง (Self-Actualization) เป็นความต้องการความสำเร็จในสิ่งที่ตนปรารถนา เมื่อบุคคลใดก็ตามได้มีการพิจารณาบทบาทของตนในชีวิตว่าควรทำอย่างไรแล้ว ก็จะพยายามผลักดันชีวิตของตนไปในทางที่ดีที่สุดตามที่คาดหมายไว้ ความต้องการในขั้นนี้เป็นความต้องการที่จะใช้ความสามารถทุก ๆ อย่างของตนอย่างเต็มที่ ความสำเร็จขั้นนี้จะเกิดขึ้นได้เมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองจากความต้องการในขั้นอื่น ๆ เสียก่อน

จากแนวคิดข้างต้น หากทราบว่าคนงานมีความต้องการในขั้นใด เราสามารถสร้างหรือควบคุมพฤติกรรมของคนงานได้ตามลำดับขั้นของความต้องการ เช่น คนงานทำงานหนักเพื่อหาเงินเลี้ยงตนเองและครอบครัว ดังนั้นเขาจึงไม่ค่อยจะมีหวังต่อความปลอดภัยอันอาจเกิดขึ้นได้ในการทำงาน เนื่องจากสมาธิในการทำงานส่วนหนึ่งไปหวังกับสิ่งที่เขาและครอบครัวต้องการ

ดังนั้นหากสามารถจัดสวัสดิการในด้านปัจจัยสี่ให้กับคนงานเหล่านั้นได้ คนงานก็จะเกิดความพึงพอใจและจะใช้สมาธิจดจ่ออยู่กับงานทำให้อัตราการเกิดอุบัติเหตุในการทำงานลดลง

2. ทฤษฎีสองปัจจัยของเฮอริสเบิร์ก (Herzberg 1959, อ้างถึงใน พรหมฉาย ทรรศนะประภา 2529 : 53-54) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของพนักงาน พบว่า มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกดีและไม่ดีของพนักงาน 2 ประเภท คือ

1. ปัจจัยตัวกระตุ้น (Motivators Factors) ปัจจัยเหล่านี้ส่วนใหญ่จะมีความเกี่ยวข้องกับงานที่ปฏิบัติ คนจะถูกจูงใจจากปัจจัยเหล่านี้ ปัจจัยตัวกระตุ้นคือ ความสำเร็จ การยอมรับนับถือ ลักษณะงานโดยตัวของมันเอง ความรับผิดชอบ ความเจริญก้าวหน้า และความเจริญงอกงามในตนเองและในอาชีพ ปัจจัยตัวกระตุ้นทำให้คนงานมีความรู้สึกในด้านดี เป็นสิ่งที่อยู่ภายในความรู้สึกนึกคิดหรือจิตใจของแต่ละบุคคลเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ เช่น การได้รับงานที่ท้าทายมาทำ การยอมรับนับถือจากบุคคลอื่น ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เป็นต้น

2. ปัจจัยสุขอนามัย (Hygiene Factors) ได้แก่ นโยบายของบริษัทและการบริหาร การบังคับบัญชาหรือการนิเทศ ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา สภาพการทำงาน เงินรายได้ ความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน สถานะ ความมั่นคงและความปลอดภัยในการทำงาน หรือสวัสดิการต่าง ๆ ปัจจัยด้านสุขอนามัยมิได้เป็นสิ่งจูงใจคนงาน แต่ถ้าขาดไปเมื่อใดหรือไม่มีปัจจัยนี้แล้วย่อมจะก่อให้เกิดความไม่พอใจแก่คนงานได้

จากแนวคิดของเฮอริสเบิร์กนำไปสู่การจัดปรับปรุงในเรื่องของความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นระบบงาน และการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงาน เพื่อสร้างความพึงพอใจในการทำงาน และป้องกันมิให้เกิดปัญหา โดยการเปิดโอกาสให้คนงานที่ทำงานมีความรับผิดชอบในการทำงานของตนอย่างสมบูรณ์

3. ทฤษฎี อี.อาร์.จี ของแอลเดอร์เฟอร์ (Alderfer) แอลเดอร์เฟอร์ (Alderfer 1972, อ้างถึงใน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์) ได้วิจัยเพื่อทดสอบทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ พบว่า การตอบสนองของความต้องการไม่เป็นไปตามลักษณะตามลำดับขั้น แอลเดอร์เฟอร์จึงได้เสนอทฤษฎีความต้องการอีอาร์จีขึ้น โดยมีความต้องการของบุคคล 3 ประการ คือ

1. ความต้องการมีชีวิตอยู่ (Existence Needs) เป็นความต้องการที่จะตอบสนองเพื่อให้มีชีวิตอยู่ต่อไป ได้แก่ ความต้องการทางกายและความต้องการความปลอดภัย

2. ความต้องการมีสัมพันธภาพกับคนอื่น (Relatedness Needs) เป็นความต้องการของบุคคลที่จะมีมิตรสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างอย่างมีความหมาย

3. ความต้องการเจริญก้าวหน้า (Growth Needs) เป็นความต้องการสูงสุด รวมถึงความต้องการได้รับการยกย่องและความสำเร็จในชีวิต

4. ทฤษฎีการเสริมแรง (Reinforcement Theory) สกินเนอร์ (Skinner 1971, อ้างถึงใน วิจารณ์ พานิช 2545 : 22-25) เชื่อว่าพฤติกรรมต่าง ๆ เป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้และขึ้นอยู่กับ การเรียนรู้โดยอาศัยการตอบสนอง หากบุคคลมีประสบการณ์และได้รับการเสริมแรงที่ต่างกันย่อม มีความพึงพอใจที่ต่างกัน หากการเสริมแรงของบุคคลเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่คงที่ย่อมทำให้ พฤติกรรมของบุคคลนั้นเปลี่ยนไปด้วย นอกจากนี้ เอ็ดเวิร์ด แอล ธอร์นไดค์ (Edward L.Thondike) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเสริมแรงว่า พฤติกรรมใดที่ทำให้ผู้กระทำได้รับผลที่ตน พึงพอใจพฤติกรรมนั้นย่อมจะเกิดขึ้นอีก หากพฤติกรรมใดทำให้ผู้กระทำไม่ได้รับผลตามที่ตนพอใจ พฤติกรรมนั้นดูเหมือนจะไม่เกิดขึ้นอีก เช่น คนงานในสายการผลิตจำเป็นต้องใส่เครื่องป้องกัน อันตรายส่วนบุคคลเพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ ซึ่งคนงานจำนวนหนึ่งเห็นถึงความสำคัญของ เครื่องป้องกันอันตรายส่วนบุคคล ประกอบกับได้รับคำชมจากหัวหน้างานถึงการปฏิบัติตนที่ เหมาะสมในการใส่เครื่องป้องกันอันตรายส่วนบุคคล ก็ทำให้คนงานนั้นมีความพอใจไม่คิดว่า เครื่องป้องกันอันตรายส่วนบุคคลเป็นสิ่งเกินความจำเป็น เป็นต้น

5. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) แบนดูรา (Bandura 1971, อ้างถึงใน สมพร สุทัศน์ีย์ 2531 : 76) เชื่อว่า มนุษย์จะเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ และ เรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับผลที่เกิดจากพฤติกรรม สิ่งที่มนุษย์เรียนรู้เหล่านี้ได้ กลายเป็นความเชื่อ และความเชื่อนั้นมีอิทธิพลในการควบคุมพฤติกรรมมนุษย์เป็นอย่างมาก จาก การเรียนรู้ความสัมพันธ์ของเหตุการณ์สองเหตุการณ์ เมื่อมนุษย์พบกับเหตุการณ์หนึ่ง มนุษย์จะ เกิดการคาดหวังอีกเหตุการณ์หนึ่งได้ ในทำนองเดียวกัน การเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่าง พฤติกรรมกับผลกรรม ทำให้เกิดคาดหวังเกี่ยวกับผลกรรมได้ เมื่อเขาได้แสดงพฤติกรรมใด พฤติกรรมหนึ่ง ความหวังนี้จะทำให้มนุษย์ตัดสินใจเลือกแสดงพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง เพื่อให้ ได้รับผลเป็นที่พึงพอใจ เช่น การที่คนงานเห็นช่างไฟฟ้าในโรงงานประสบอุบัติเหตุไฟฟ้าช็อตเนื่อง จากไม่ปิดสวิสต์เครื่องจักรขณะที่ทำการซ่อมบำรุงทำให้ได้รับบาดเจ็บต้องนอนรักษาตัวใน โรงพยาบาล ซึ่งในเหตุการณ์นี้ทำให้ช่างไฟฟ้าคนอื่นและคนงานได้เรียนรู้ถึงความประมาทของ เพื่อนคนงาน ดังนั้นเขาจึงระมัดระวังมากขึ้นในการต้องปิดสวิสต์เพื่อซ่อมบำรุงเครื่องจักรหรือใช้ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับไฟฟ้า เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน

แนวคิดที่สำคัญเกี่ยวกับการป้องกันควบคุมการเกิดอุบัติเหตุและสภาวะอันตราย (สราวุธ สุธรรมมาสา 2533 : 85 – 86) มีดังนี้

1. อุบัติเหตุเป็นสิ่งที่ป้องกันได้
2. เจ้าของหรือผู้บริหารสูงสุดของสถานประกอบการ ต้องมีความจริงใจที่จะจัดให้มีการความปลอดภัยในการทำงาน
3. สาเหตุการป้องกันจะมาจากสภาวะอันตรายต่าง ๆ ที่มีอยู่ในการทำงานหนึ่ง ๆ และส่วนใหญ่แล้วอุบัติเหตุหรือสภาวะอันตรายหลาย ๆ สิ่งร่วมกัน ซึ่งโดยสรุปแล้ว อันตรายจะแบ่งเป็น 3 ชนิด ได้แก่ อันตรายที่มีอยู่ในสมบัติหรือลักษณะเครื่องมือ นั้น เช่น เครื่องมือที่มีความดันไฟฟ้าสูง อันตรายที่เกิดจากการทำงานผิดพลาดของเครื่องมือ ผู้ปฏิบัติงาน หรือระบบการบริหารงาน ความปลอดภัย และอันตรายที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมในการทำงาน
4. การป้องกันอุบัติเหตุเป็นงานที่ต้องทำกันเป็นทีม
5. การตั้งองค์กรความปลอดภัยในสถานประกอบการ ปัจจุบันกฎหมายแรงงานกำหนดให้สถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 100 คนขึ้นไป จะต้องมีการตั้งเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานอย่างน้อย 1 คน
6. วิธีการดำเนินงานความปลอดภัยที่จะได้ผลดีนอกจากจะต้องทำงานกันเป็นทีมแล้ว ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีส่วนร่วมด้วย
7. วิธีการที่จะใช้ในการป้องกันและควบคุมอุบัติเหตุและอันตราย ควรประกอบด้วยวิธีการทางวิศวกรรมศาสตร์ วิธีการทางการบริหารจัดการ และวิธีการทางเออร์โกโนมิกส์และจิตวิทยาในการทำงาน
8. การดำเนินการเพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุมิใช่เป็นการลงทุนโดยสูญเปล่า แต่เป็นการลงทุนที่มีค่ามหาศาล
9. การดำเนินการเพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุมิใช่เป็นการลงทุนโดยสูญเปล่าหรือเป็นการลงทุนอย่างมหาศาล

วิธีการป้องกันควบคุมอุบัติเหตุและอันตราย

การป้องกันควบคุมอุบัติเหตุและอันตราย สามารถกระทำได้โดย 3 วิธีการใหญ่ ๆ คือ

1. วิธีการป้องกันควบคุมทางด้านวิศวกรรม วิธีการทางด้านวิศวกรรมที่สำคัญ ได้แก่
  - 1.1 การออกแบบและการกำหนดผังสถานประกอบการที่ปลอดภัยต่อการทำงาน
  - 1.2 การเลือกใช้อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร ที่ปลอดภัยในการทำงาน

- 1.3 การกำหนดระบบการทำงานที่ปลอดภัย
- 1.4 การจัดความเป็นระเบียบในการทำงาน
- 1.5 การกำหนดเกี่ยวกับการบำรุงรักษาเพื่อความปลอดภัย
2. วิธีการป้องกันควบคุมทางด้านบริหารและจัดการ สามารถดำเนินการได้ดังนี้
  - 2.1 การกำหนดนโยบายความปลอดภัย
  - 2.2 การกำหนดกฎความปลอดภัยในการทำงาน
  - 2.3 การแยกผู้ปฏิบัติงานออกจากการทำงาน ที่ต้องสัมผัสกับมลภาวะทางด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การลดจำนวนผู้ปฏิบัติงานที่จะต้องทำงานในที่อันตราย การลดชั่วโมงการทำงานในที่อันตราย การหมุนเวียนผู้ปฏิบัติงาน เป็นต้น
  - 2.4 การประสานและดำเนินการให้ทุกหน่วยงาน จัดเรื่องความปลอดภัยเข้าในวิธีการทำงานของตน
  - 2.5 การดำเนินโครงการเฝ้าระวังสุขภาพของผู้ปฏิบัติงาน และการเฝ้าระวังสิ่งแวดล้อมในการทำงาน เช่น การตรวจสุขภาพประจำปี การตรวจพิเศษที่จำเป็น เช่น การตรวจปอด ปัสสาวะ เลือดของคนงานที่สัมผัสกับอันตรายนั้น ๆ
  - 2.6 การมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงานและสภาพแรงงาน โดยให้ผู้ปฏิบัติงานเข้ามามีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมของงานป้องกันควบคุมอุบัติเหตุและอันตรายของสถานประกอบการ
  - 2.7 การส่งเสริมให้เกิดความปลอดภัยในการทำงาน เช่น การตรวจสอบความปลอดภัย การจัดฝึกอบรมด้านความปลอดภัย การรณรงค์ด้านความปลอดภัย
  - 2.8 การจัดสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ห้องปฐมพยาบาล อ่างล้างมือ ล้างหน้า เป็นต้น
  - 2.9 การจัดให้มีอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลที่เหมาะสมสำหรับผู้ปฏิบัติงาน และมีการดำเนินการให้มีการใช้ตลอดเวลาที่ทำงาน
  - 2.10 การจัดระบบข้อมูลข่าวสารความปลอดภัย เช่น การบันทึกข้อมูลข่าวสารการเกิดอุบัติเหตุ ข้อมูลการสอบสวน และการวิเคราะห์อุบัติเหตุ เป็นต้น
3. วิธีการป้องกันควบคุมทางด้านเอร์گونอมิกส์และจิตวิทยาในการทำงาน ได้แก่
  - 3.1 การออกแบบอุปกรณ์ เครื่องมือ และเครื่องจักร ให้มีลักษณะขนาดและรูปร่างที่เหมาะสมกับผู้ปฏิบัติงาน
  - 3.2 การเลือกซื้ออุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร ให้มีลักษณะขนาดและรูปร่างที่เหมาะสมกับผู้ปฏิบัติงาน

3.3 การออกแบบงาน ผลการวิจัยทางเออร์กอนอมิกส์แสดงให้เห็นว่า มนุษย์ไม่มีความต้องการงานที่ง่ายเกินไป จำเจหรือซ้ำซากเกินไป หนักหรือยากเกินไป เพราะจะทำให้เกิดความเบื่อหน่ายหรือความล้าขึ้น จนทำให้เกิดอุบัติเหตุในการทำงานได้

3.4 การจัดให้ผู้ปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับงานที่ทำ

3.5 การออกแบบป้ายหรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ง่ายต่อการเข้าใจและจดจำ เช่น ป้ายแสดงอุปกรณ์ดับเพลิง ป้ายทางออกฉุกเฉิน ป้ายจงใจให้ทำงานด้วยความปลอดภัย เป็นต้น

วิธีการป้องกันควบคุมอุบัติเหตุทางด้านจิตวิทยาในการทำงาน การป้องกัน ควบคุม การเกิดอุบัติเหตุและอันตรายจะมุ่งเน้นที่การป้องกันควบคุม การเกิดสิ่งแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมในการทำงาน การป้องกันควบคุมที่อุปกรณ์ เครื่องมือ และเครื่องจักรนั้นคงจะไม่เพียงพอ ผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องทำการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานของผู้ปฏิบัติงานด้วย สามารถทำได้โดยการนำเอาความรู้ทางด้านจิตวิทยาในการทำงานมาประยุกต์ ดังนี้

1. ด้านความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้ปฏิบัติงานทุกคนล้วนมีความแตกต่างกัน เช่น ขนาดของร่างกาย การมองเห็น ทักษะในการตอบสนองต่าง ๆ ดังนั้น งานทางด้านความปลอดภัยจะต้องนำสิ่งเหล่านี้มาพิจารณาเสมอ

2. อารมณ์ของผู้ปฏิบัติงาน เช่น ผู้ปฏิบัติงานที่กำลังโกรธ ว้าวุ่น หรือตื่นตระหนก ก็จะมีผลให้การปฏิบัติงานขาดความระวังจนอาจเกิดอุบัติเหตุได้

3. แรงจูงใจให้ทำงานด้านความปลอดภัย เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานด้วยความถูกต้องตามวิธีการทำงานและปฏิบัติตามกฎความปลอดภัยที่กำหนดไว้ เช่น การจัดการแข่งขันประกวดผลงานความปลอดภัย

4. เจตคติที่ดีต่อการทำงานด้านความปลอดภัย ผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะเปลี่ยนความเชื่อที่ถูกต้องในเรื่องการป้องกันอุบัติเหตุว่าสามารถป้องกันและควบคุมได้ โดยการชี้ให้เห็นถึงอันตรายที่เป็นสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน โดยอาศัยแนวทางการแบ่งบทบาทและหน้าที่ด้านความปลอดภัยในการทำงานของเฉลิมชัย ชัยกิตติภรณ์ (2526 : 71-72) โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. การเอาใจใส่และปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ หมายถึง คนงานทุกคนต้องเอาใจใส่สนใจและปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับในการทำงานที่สถานประกอบการกำหนดขึ้น และต้องให้ความร่วมมือกับสถานประกอบการเกี่ยวกับข้อปฏิบัติเพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการทำงาน

2. การทำงานตามวิธีปฏิบัติงานที่ได้กำหนดไว้ หมายถึง คนงานทุกคนต้องปฏิบัติตามในหน้าที่ที่รับผิดชอบอย่างถูกต้องตามวิธีการปฏิบัติงานที่สถานประกอบการกำหนดไว้ และต้องไม่เสี่ยงต่องานที่ยังไม่เข้าใจหรือไม่แน่ใจว่าทำอย่างไรจึงจะปลอดภัย

3. การตรวจและรายงานสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย หมายถึง คนงานทุกคนต้องตรวจสอบและรายงานสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย และอุปกรณ์ป้องกันภัยที่ชำรุดเสียหาย อันอาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุในการทำงานให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ รวมถึงการเสนอแนะหรือการแสดงความคิดเห็นในการปรับปรุงสภาพการทำงานให้ปลอดภัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน

เฟลเนอร์ (Fellner 1984, อ้างถึงใน วีรมลล์ ละของศิริวงศ์ 2541 : 41) ศึกษาถึงผลของการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ของคนงานเพื่อปรับปรุงความปลอดภัยในการทำงาน โดยศึกษาคนงานในโรงงานกระดาษจำนวน 150 คน พบว่าหลังจากที่คนงานได้รับข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับสถานะที่ปลอดภัยและไม่ปลอดภัยมีผลทำให้มีการปรับปรุงและมีการปฏิบัติที่ปลอดภัยเพิ่มขึ้นหลังจากได้รับข้อมูลย้อนกลับ 2 เดือน และจำนวนของการบาดเจ็บลดลงร้อยละ 50

อเทอร์เลย์ (Atherley 1977, อ้างถึงใน ปัทมา พุ่มมาพันธุ์ 2542 : 57) กล่าวถึงผลงานวิจัยของ Hale และ Hale ในปี ค.ศ. 1972 ซึ่งได้รวบรวมงานวิจัยจำนวน 355 เรื่องเกี่ยวกับอุบัติเหตุ พบว่า เกือบทั้งหมดเกี่ยวข้องกับสาเหตุของอุบัติเหตุที่เกิดจากความผิดพลาดของมนุษย์ และปัจจัยด้านมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและเปลี่ยนพฤติกรรมสามารถลดอุบัติเหตุที่เกิดจากความผิดพลาดของมนุษย์ ดังนั้น ความพยายามที่จะให้เกิดความปลอดภัยในการทำงานมากขึ้น จะต้องมุ่งไปที่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมที่ปลอดภัยของคนงาน เพื่อให้เขาสามารถมีการป้องกันที่ดีขึ้น

ชูลท์ซ (Schultz 1983, อ้างถึงใน นลินี ประทับศร 2543 : 62) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่กำหนดสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุว่าปัจจัยด้านตัวบุคคล เช่น สภาพอารมณ์ ทัศนคติ และลักษณะพฤติกรรมทั่วไปที่แสดงออกเป็นสิ่งที่กำหนดสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุ แต่อย่างไรก็ตามปัจจัยทางด้านบุคคลไม่ได้เป็นสาเหตุเพียงอย่างเดียวที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุ ยังมีเงื่อนไขเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการทำงานและธรรมชาติของงานที่อาจทำให้เกิดอุบัติเหตุได้เช่นกัน

วินัย ลูวิโรจน์ (2524) ศึกษาการประสบอันตรายและมาตรการในการป้องกันแก้ไข : ศึกษาเฉพาะในกิจการอุตสาหกรรมการผลิต ผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร และอุปกรณ์ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า พฤติกรรมของพนักงานด้านความร่วมมือในการป้องกันอันตราย มีการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการทำงานเท่าที่จำเป็นจริง ๆ หรือใช้เนื่องจากลักษณะงาน เช่น ใช้แว่นตาหรือกระบังหน้าลดแสงในการเชื่อมโลหะและงานพ่นสีหรือการใช้ถุงมือผ้าใบในงานปัมโลหะ เป็นต้น ส่วนเครื่องป้องกันอันตรายส่วนบุคคลที่เห็นประโยชน์ไม่ชัดเจน พนักงานมีแนวโน้มใช้น้อยลง และสาเหตุประการหนึ่งของการประสบอันตรายจากการกระทำที่ไม่ปลอดภัยของพนักงานในสายการผลิต ได้แก่ ไม่ปฏิบัติตามระเบียบความปลอดภัย มีการหยอกล้อหรือวิ่งเล่นในสถานที่ทำงาน ส่วนสาเหตุที่พนักงานไม่ให้ความร่วมมือการรักษาความปลอดภัยในการทำงาน เพราะอ้างว่าการใช้อุปกรณ์ป้องกันทำให้เกิดความรำคาญยุ่งยาก ไม่สะดวกต่อการทำงาน ทำให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่ใช้อุปกรณ์ป้องกัน

ภูษิต เกียรติคุณ (2535) ศึกษาพฤติกรรมด้านความปลอดภัยของคนงานก่อนและหลังการเสริมกิจกรรม 5 ส. และการอบรมความปลอดภัยในการทำงานในสถานประกอบการ พบว่า ผลการดำเนินงาน 5 ส. และการอบรมความปลอดภัยในการทำงานทำให้พฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานของคนงานเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อัตราความถี่ของการเกิดอุบัติเหตุลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุพัตรา ไทวราภา (2538) ทำการศึกษา ผลของการจัดการกิจกรรมเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่มีต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของคนงานในโรงงานทอผ้า ผลการวิจัยพบว่า หลังจากการทดลองจัดกิจกรรมเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่มีต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของคนงานโรงงานทอผ้า คนงานมีพฤติกรรมดีขึ้นและคนงานมีความรู้และเจตคติสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พวงผกา สุวีรรณ (2540) ศึกษารูปแบบการส่งเสริมการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลของผู้ใช้แรงงานในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน พบว่า ภายหลังจากใช้รูปแบบการส่งเสริมการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล ผู้ใช้แรงงานมีคะแนนเฉลี่ย ความรู้เกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล การรับรู้ประโยชน์จากการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล และพฤติกรรมการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบการส่งเสริมการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแสดงให้เห็นว่าในการประสบอันตรายจากการทำงานนั้น ส่วนใหญ่เกิดจากการกระทำที่ไม่ปลอดภัยของบุคคล และเป็นการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์หรือมีผลต่อพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยครั้งนี้ที่ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร โดยผลการวิจัยอาจจะเป็นแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมกรรมการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน อันจะช่วยลดการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานได้ต่อไป

2. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ความหมายของความรู้

กู๊ด (Good 1973 : 325) ได้ให้ความหมายว่า ความรู้ คือ ประมวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลได้รับจากการศึกษา ข้อเท็จจริง (Facts) ความจริง (Truth) กฎเกณฑ์และข้อมูลต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้รับและรวบรวมสะสมไว้ เพื่อสำหรับนำไปใช้ประโยชน์

โรเจอร์ (Roger 1978 : 208-209) ได้ให้ความหมายว่า ความรู้ คือ การรับรู้เบื้องต้นซึ่งบุคคลส่วนมากจะได้รับผ่านประสบการณ์โดยการเรียนรู้จากการตอบสนองสิ่งเร้า และจัดระบบเป็นโครงสร้างของความรู้ที่ผสมผสานระหว่างความจำ (ข้อมูล) กับสภาพทางจิตวิทยา ด้วยเหตุนี้ความรู้จึงเป็นความจำที่เลือกสรรซึ่งสอดคล้องกับสภาพจิตใจของตนเองเป็นกระบวนการภายในที่ผู้อื่นจะรับรู้ได้จากการอนุมานมากกว่าการสังเกตโดยตรง

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525 : 130) ได้ให้ความหมายว่า ความรู้ คือ การแสดงออกของสมรรถภาพสมองด้านความจำ โดยใช้วิธีให้ระลึกออกมาเป็นหลัก

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 11) ได้ให้ความหมายว่า ความรู้ เป็นพฤติกรรมขั้นต้นซึ่งผู้ศึกษาเพียงแต่จำได้ อาจโดยการนึกได้หรือโดยการมองเห็นได้ยืงก็จำได้ เป็นความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความ ความหมายข้อเท็จจริง ทฤษฎี โครงสร้าง วิธีการแก้ไขปัญหา มาตรฐานเหล่านี้เป็นต้น

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2535 : 7) ได้ให้ความหมายว่า ความรู้ คือ การระลึกถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่เคยประสบมาแล้วได้ และรวมถึงการจำเนื้อเรื่องต่าง ๆ ทั้งที่ปรากฏอยู่ในแต่ละเนื้อหาวิชาและที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชานั้นด้วย

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ความรู้ หมายถึง ข้อเท็จจริงของเรื่องราว กฎเกณฑ์ และข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งเป็นความจำเป็นมนุษย์สะสมรายละเอียดของเรื่องราวไว้และแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่ระลึกได้ เรียกเอาสิ่งที่จำได้ออกให้ปรากฏได้ สังเกตได้ วัดได้

ความหมายของความปลอดภัยในการทำงาน

ชัยยุทธ ชวลิตนริกุล (2532 : 1-2) ให้ความหมายว่า ความปลอดภัยในการทำงาน หมายถึง ความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยในการทำงานของผู้ประกอบอาชีพทั้งหลาย

ไพจิตร บุญยานุเคราะห์ (2534 : 50) กล่าวว่า ความปลอดภัยในการทำงาน หมายถึง สภาพที่ไม่มีภัยหรืออันตราย และไม่เสี่ยงต่อสภาพที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุหรือไม่ก่อให้เกิดสิ่งหนึ่งสิ่งใด ได้แก่ การบาดเจ็บ พิการหรือตาย การเจ็บป่วยหรือเป็นโรค และทรัพย์สินเสียหาย

สุรพล พยอมแย้ม (2541 : 286) กล่าวว่า ความปลอดภัยในการทำงาน หมายถึง การที่ผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานได้โดยไม่มีอุปสรรคใด ๆ ชัดขวาง ซึ่งอุปสรรคนั้นอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ อุปสรรคที่ทราบและคาดการณ์ไว้ล่วงหน้าตามข้อมูลที่มีอยู่ และอุปสรรคที่ไม่คาดคิด และมีได้ควบคุมไว้ก่อน อุปสรรคประเภทหลังนี้เรียกรวม ๆ กันว่า “อุบัติเหตุ (accident)”

ดังนั้น ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน หมายถึง ระดับความจำข้อมูลและการระลึกได้เกี่ยวกับสภาวะการณ์อันปราศจากอันตราย หรือการทำงานที่ไม่มีอันตราย ไม่อยู่ในสภาพที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ การบาดเจ็บ พิการ ตาย เกิดโรคจากการทำงานและทรัพย์สินเสียหาย ซึ่งความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานของคนงานได้รับจากการฝึกอบรม การได้รับคำแนะนำ การศึกษาจากเอกสารข้อมูลด้านความปลอดภัย การจัดนิทรรศการ และกิจกรรมด้านความปลอดภัยตามประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่อง ความปลอดภัยในการทำงาน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเกิดอุบัติเหตุและความปลอดภัย

ความหมายของอุบัติเหตุ และอุบัติเหตุจากการทำงาน

องค์การอนามัยโลกได้ให้ความหมายของอุบัติเหตุว่า หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้คาดการณ์ไว้ก่อน เกิดขึ้นโดยทันทีทันใด มีผลทำให้เกิดการบาดเจ็บแก่ร่างกายและจิตใจ (กระทรวงสาธารณสุข, กรมการแพทย์, สถาบันการแพทย์ด้านอุบัติเหตุและสาธารณสุข 2539 :

อุบัติเหตุ หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยฉับพลันทันทีทันใด ไม่ได้มีการวางแผนหรือคาดการณ์ไว้ล่วงหน้า (วิฑูรย์ สิมะโชคดี 2532 : 112) เมื่อเกิดขึ้นแล้วก่อให้เกิดความเสียหายหลายประการ เช่น ทำให้เกิดการบาดเจ็บ พิการ ตาย ก่อให้เกิดผลที่ไม่พึงปรารถนาหรือเกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สิน และมีผลกระทบต่อชนวนการผลิตปกติ ทำให้เกิดความล่าช้าหรือเสียเวลา แม้ว่าจะไม่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บก็ตาม (วิฑูรย์ สิมะโชคดี และวีระพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์ 2537 : 20)

จากความหมายที่กล่าวมานี้ สามารถสรุปได้ว่า อุบัติเหตุเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้คาดคิดหรือคาดการณ์มาก่อน ไม่ได้ตั้งใจให้เกิดขึ้น ไม่มีการวางแผนล่วงหน้า มีผลทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน เวลา เกิดอันตรายต่อร่างกายและจิตใจ จนทำให้เสียชีวิตได้

สำหรับความหมายของอุบัติเหตุจากการทำงานนั้น ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

อุบัติเหตุจากการทำงาน หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้คาดคิดในขณะที่ทำงาน ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในโรงงานอุตสาหกรรมหรือในสถานที่อื่น ๆ แต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นมีผลสืบเนื่องมาจากงานที่ทำ ผลของอุบัติเหตุจากการทำงานนี้อาจทำให้งานหยุดชะงัก ก่อให้เกิดการบาดเจ็บ พิการ ทูพพลภาพ หรือถึงแก่ชีวิต และนอกจากนี้ยังอาจทำให้เกิดความเสียหายในรูปทรัพย์สิน เวลา (กระทรวงสาธารณสุข, กรมอนามัย, กองอาชีวอนามัย 2535 : 65)

ทฤษฎีเกี่ยวกับการเกิดอุบัติเหตุ

ทฤษฎีการเกิดอุบัติเหตุได้มีการเขียนไว้หลายทฤษฎี ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะขอยกตัวอย่างทฤษฎีการเกิดอุบัติเหตุที่สำคัญ ดังนี้คือ

ทฤษฎีโดมิโน (Domino Theory)

ทฤษฎีโดมิโน นี้ เฮนริค (H.W. Heinrich, อ้างถึงใน เฉลิมชัย ชัยกิตติภรณ์ 2533 : 21 - 25) เป็นผู้ริเริ่มแนวคิดนี้ โดยมีหลักการสำคัญคือการเรียงลำดับการประสบอันตรายเป็นขั้นตอน ถ้าเกิดอุบัติเหตุที่ทำให้ขั้นตอนที่หนึ่งเกิดขึ้นก็จะส่งผลกระทบไปยังขั้นตอนอื่น ๆ ตามลำดับ จนถึงขั้นสุดท้ายก็คือการบาดเจ็บ

องค์ประกอบต่าง ๆ ในขั้นตอนตามทฤษฎีโดมิโน สามารถอธิบายได้ตามลำดับดังนี้

ลำดับที่ 1 บรรพบุรุษและสิ่งแวดล้อมทางสังคม (Ancestry and Social Environment) สิ่งแวดล้อมทางสังคมและการประพฤติปฏิบัติสืบทอดกันมาจากอดีต ทำให้แต่ละบุคคลมีพฤติกรรมที่แสดงออกมาต่าง ๆ กัน เช่น ความสะอาด ประมาทเดินเลื้อย ขาดความคิดไตร่ตรอง ความดีดิ่ง ความชอบในการเสี่ยงอันตราย ความตระหนี่เหนียวแน่น เห็นแต่เงินและลักษณะอื่น ๆ ที่ถ่ายทอดทางกรรมพันธุ์ เป็นต้น

ลำดับที่ 2 ความผิดปกติของบุคคล (Fault of Person) สุขภาพจิตและสิ่งแวดล้อมทางสังคมเป็นสาเหตุทำให้เกิดความผิดปกติของบุคคล เช่น การปฏิบัติงานโดยขาดความยั้งคิด อารมณ์รุนแรง ประสาทอ่อนไหวง่าย ความตื่นเต้น ขาดความรอบคอบ เพิกเฉยละเลยต่อการกระทำที่ปลอดภัย เป็นต้น ซึ่งความผิดปกติเหล่านี้ส่งผลกระทบให้เกิดการกระทำไม่ปลอดภัย และทำให้เครื่องจักรและการทำงานต้องอยู่ในสภาพหรือสภาวะที่เป็นอันตราย

ลำดับที่ 3 การกระทำที่ไม่ปลอดภัย และ/หรือสภาพเครื่องจักรหรือสภาวะสิ่งแวดล้อมที่เป็นอันตราย (Unsafe Act Mechanical or Physical Hazard)

ตัวอย่างการปฏิบัติงานที่ไม่ปลอดภัยของบุคคล เช่น ยืนทำงานภายใต้ น้ำหนักที่แขวนอยู่ การติดเครื่องยนต์โดยไม่แจ้งหรือเตือน ชอบหยอกล้อเล่น ถอดเซฟการ์ดของ เครื่องจักรออก เป็นต้น

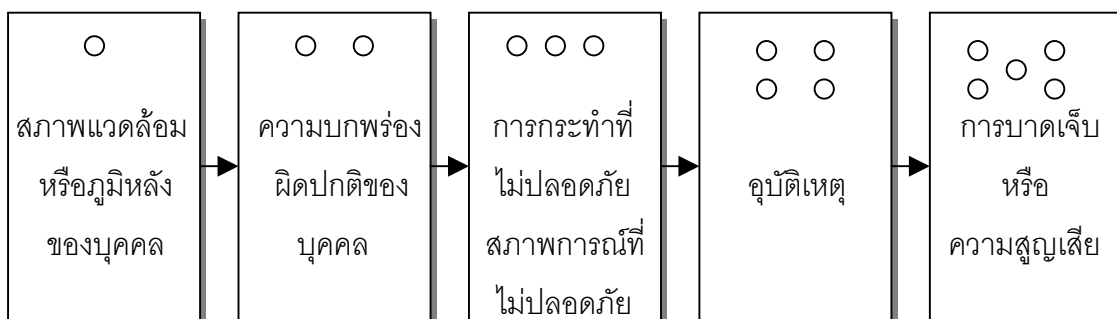
ตัวอย่างสภาพเครื่องจักรหรือสภาวะสิ่งแวดล้อมที่เป็นอันตราย เช่น ขาด เครื่องป้องกันจุดอันตรายหรือจุดที่มีการเคลื่อนที่ ไม่มีรั้วกัน เสียงดังเกินไป แสงสว่างไม่เพียงพอ การระบายอากาศไม่ดี เป็นต้น

สิ่งที่เกิดจากการกระทำที่ไม่ปลอดภัยและสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย จะเป็นสาเหตุโดยตรงที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุ

ลำดับที่ 4 การเกิดอุบัติเหตุ (Accident) เหตุการณ์ที่มีสาเหตุปัจจัยทั้ง 3 ลำดับมาแล้ว ย่อมส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุ เช่น ตกจากที่สูง ลื่นหกล้ม เดินสะดุด สิ่งของหล่นจากที่สูง วัตถุกระเด็น ไล่ ถูวัตถุวิ่งชน กระแทก หนีบหรือตัด เป็นต้น ซึ่งอุบัติการณ์เหล่านี้อาจจะเป็นสาเหตุของการบาดเจ็บ

ลำดับที่ 5 การบาดเจ็บ (Injury) ตัวอย่างการบาดเจ็บที่เกิดกับอวัยวะบางส่วนของร่างกาย เช่น กระดูกหักหรือแตก เคล็ดขัดยอก แผลฉีกขาด แผลไฟไหม้ เป็นต้น การบาดเจ็บเหล่านี้เป็นผลโดยตรงจากการเกิดอุบัติเหตุ

สำหรับลำดับขั้นตอนการเกิดอุบัติเหตุ สามารถแสดงรายละเอียดได้ดังแผนภูมิที่ 1
ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 ลำดับขั้นตอนการเกิดอุบัติเหตุ 5 ขั้นตอน

ที่มา : วิจิตร บุญยะไพฑร, วิศวกรรมศาสตรจารย์ป้องกันอุบัติเหตุ อุบัติภัยจากการทำงาน

(กรุงเทพมหานคร : รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977) จำกัด, 2536), 19.

จากแผนภูมิที่ 1 สภาพแวดล้อมหรือภูมิหลังของคนใดคนหนึ่ง (สภาพครอบครัว ฐานะความเป็นอยู่ การศึกษาอบรม) ก่อให้เกิดความบกพร่องผิดพลาดของบุคคลนั้น (ทัศนคติต่อความปลอดภัย มั่งง่าย) ก่อให้เกิดการกระทำไม่ปลอดภัย หรือสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย จนกระทั่งเกิดอุบัติเหตุ จากนั้นอุบัติเหตุก็ทำให้เกิดการบาดเจ็บหรือความเสียหาย ทฤษฎีโดมิโนมีผู้เรียกใหม่เป็น “ลูกโซ่ของอุบัติเหตุ” (Accident chain) การป้องกันอุบัติเหตุตามทฤษฎีโดมิโน ก็คือ การตัดลูกโซ่อุบัติเหตุ โดยการกำจัดการกระทำหรือสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย ด้วยวิธีการต่าง ๆ ก็สามารถลดการบาดเจ็บหรือความเสียหายได้ (วิจิตร บุญยะไพฑร 2536 : 19)

สาเหตุของอุบัติเหตุจากการทำงาน

เฮนริค (H.W. Heinrich 1920, อ้างถึงใน วีระพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์ 2537 : 20-23) เป็นผู้ศึกษาถึงสาเหตุที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุหรือการประสบอันตรายในโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในปี ค.ศ. 1920 ผลการศึกษาวิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. สาเหตุที่เกิดจากคน (Human Cause) มีจำนวนสูงสุด คือร้อยละ 88 ของการเกิดอุบัติเหตุทุกครั้ง เช่น การทำงานที่ไม่ถูกต้อง ความพลั้งเผลอ ความประมาท การมีนิสัยชอบเสี่ยงในการทำงาน เป็นต้น

2. สาเหตุที่เกิดจากความผิดพลาดของเครื่องจักร (Mechanical Failure) มีจำนวนเพียงร้อยละ 10 ของการเกิดอุบัติเหตุทุกครั้ง เช่น ส่วนที่เป็นอันตรายของเครื่องจักรไม่มีเครื่องป้องกัน เครื่องจักร เครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ ชำรุดบกพร่อง สภาพแวดล้อมในการทำงานไม่ปลอดภัย เป็นต้น

3. สาเหตุที่เกิดจากดวงชะตา (Acts of God) มีเพียงร้อยละ 2 เป็นสาเหตุที่เกิดขึ้น โดยธรรมชาติอยู่นอกเหนือการควบคุม เช่น พายุ น้ำท่วม ฟ้าผ่า เป็นต้น

จากผลการศึกษาวิจัยข้างต้น เฮนริค (H.W. Heinrich 1920, อ้างถึงใน วีระพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์ 2537 : 20-23) ได้ตีพิมพ์หนังสือเรื่อง Industrial Accident Prevention ในปี ค.ศ. 1931 และได้สรุปสาเหตุสำคัญของการเกิดอุบัติเหตุ อันเนื่องจากสภาพการทำงานที่เป็นอันตรายไว้ 2 ประการ ได้แก่

1. การกระทำที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe Act) เป็นสาเหตุใหญ่ที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุ คิดเป็นร้อยละ 85 ของการเกิดอุบัติเหตุทั้งหมด

สาเหตุจากการกระทำที่ไม่ปลอดภัย ได้แก่ การทำงานที่ไม่ถูกวิธีหรือไม่ถูกขั้นตอน การมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้อง ความเอาใจใส่ในการทำงาน ความประมาท พลังเพลอ เหม่อลอย การมีนิสัยชอบเสี่ยง การไม่ถือปฏิบัติตามกฎระเบียบของความปลอดภัยในการทำงาน ทำงานโดยไม่ใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล แต่งกายไม่เหมาะสมตามระเบียบของโรงงาน การถอดเครื่องกำบังส่วนอันตรายของเครื่องจักรออกแล้วไม่ใส่คืน ใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ไม่เหมาะสมกับงาน เช่น การใช้ขวดแก้วตอกตะปูแทนการใช้ฆ้อน เล่นหรือหยอกล้อกันในระหว่างการทำงาน หรือทำงานโดยที่ร่างกายหรือจิตใจไม่พร้อมหรือผิดปกติ เช่น ไม่สบาย เม้าค้าง มีปัญหาครอบครัว ทะเลาะกับแฟน เป็นต้น

2. สภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe Condition) เป็นสาเหตุรอง คิดเป็นร้อยละ 15 เท่านั้น

สาเหตุจากสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย ได้แก่ ส่วนที่เป็นอันตราย (ส่วนที่เคลื่อนไหวของเครื่องจักรไม่มีเครื่องกำบังหรืออุปกรณ์ป้องกันอันตราย วางผังโรงงานไม่ถูกต้อง ความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยและสกปรกในการจัดเก็บวัสดุสิ่งของ พื้นโรงงานขรุขระเป็นหลุมเป็นบ่อ สภาพแวดล้อมในการทำงานไม่ปลอดภัยหรือไม่ถูกสุขอนามัย เช่น แสงสว่างไม่เพียงพอ เสียงดัง เกินควร ความร้อนสูง ฝุ่นละออง ไอระเหยของสารเคมีที่เป็นพิษ เป็นต้น นอกจากนี้อาจเนื่องมาจากเครื่องจักรกล เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ชำรุดบกพร่อง ขาดการซ่อมแซม หรือขาดการบำรุงรักษาอย่างเหมาะสมต่อเนื่อง ระบบไฟฟ้าหรืออุปกรณ์ไฟฟ้าชำรุดบกพร่อง เป็นต้น

นอกจากนี้ ฌองส์ ฌ เฌียงใหม่ (2537 : 64 – 65) ยังได้กล่าวถึงสาเหตุที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดอุบัติเหตุ (Indirect Accident) ไว้ดังนี้

1. การตรวจตราดูแลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่ไม่ปลอดภัย เช่น ไม่มีการอบรมด้านความปลอดภัย ขาดมาตรการบังคับให้ปฏิบัติตามกฎเกี่ยวกับความปลอดภัย ไม่มีการแก้ไขจุดอันตรายต่าง ๆ อันเนื่องมาจากการทำงาน ไม่ได้จัดหาเครื่องป้องกันอันตรายให้แก่พนักงาน เป็นต้น

2. สภาวะทางด้านจิตใจของบุคคล (Psychological Factors) เช่น การขาดความระมัดระวังในการทำงาน การทำงานที่ไม่ประสานกัน มีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับงานที่ทำ สมองมีปฏิภานในการสั่งงานซ้ำ ขาดความตั้งใจในการทำงาน มีอารมณ์อ่อนไหวง่าย เช่น เกิดความรู้สึกหวาดกลัวหรืออารมณ์ฉุนเฉียว โมโหง่าย เป็นต้น

3. สภาวะทางด้านร่างกายของบุคคล (Physiological Factors) เช่น ร่างกายอ่อนเพลีย หรือมีสภาพร่างกายที่ไม่เหมาะสมกับงาน เช่น หูหนวก สายตาไม่ดี เป็นโรคหัวใจหรือร่างกายมีความพิการ เป็นต้น

สำหรับสาเหตุที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุมากมายในสังคมไทย มีพื้นฐานที่เป็นต้นเหตุอย่างน้อย 5 ประการ (สุรพล พยอมแย้ม 2541 : 293-294) คือ

1. ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว ประชาชนที่เคยใช้ชีวิตอยู่ในสภาพของสังคมเกษตรเป็นหลัก ได้เปลี่ยนมาใช้ชีวิตในสังคมอุตสาหกรรม ซึ่งโดยระบบและกระบวนการผลิตมีจุดที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้มากกว่ากระบวนการผลิตในสังคมเกษตรกรรม

2. สังคมไทยยังมีความเชื่อและทัศนคติเกี่ยวกับความปลอดภัยในทิศทางที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย เช่น มุ่งความสะดวกสบายมากกว่าความปลอดภัยไว้ก่อน และยังให้ความสำคัญกับโชคเคราะห์หรืออิทธิพลลี้ลับในระดับสูง

3. เจ้าของหรือผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยังคงเห็นว่าการป้องกันอุบัติเหตุต่าง ๆ ทำให้เกิดความสิ้นเปลืองและมีค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิตสูง และยังมองไม่เห็นว่าการสร้างความปลอดภัยในการทำงานไว้ก่อน จะมีคุณค่ามากกว่าหรือคุ้มต่อการลงทุน

4. การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการผลิตงานอุตสาหกรรม โดยที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจถึงข้อปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมกับการใช้เทคโนโลยีนั้น ๆ ปัญหาที่เกิดจากความไม่เข้าใจเหล่านี้ทำให้ไม่สามารถมีกฎระเบียบและขั้นตอนการใช้อย่างถูกต้อง ทำให้การใช้เป็นไปตามความสะดวกและตามอำเภอใจของแต่ละคน ซึ่งส่งผลให้เกิดการสูญเสียอย่างคาดไม่ถึงอยู่เสมอ

5. ความมีวินัยในการปฏิบัติงานและความเคารพในกฎเกณฑ์ รวมทั้งสิทธิและหน้าที่อื่น ๆ ในสังคมไทยเป็นที่ยอมรับกันว่าอยู่ในระดับต่ำ และในขณะเดียวกัน การกำกับควบคุมดูแลให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับก็หย่อนยานเช่นเดียวกัน เมื่อทั้งสองด้านมีความหย่อนยานเช่นนี้ โอกาสของการเกิดอุบัติเหตุในการทำงานก็มีอัตราสูงเป็นเงาตามตัว

ความสูญเสียของการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน

ทุกครั้งที่เกิดอุบัติเหตุเกิดขึ้น ไม่ว่าจะอุบัติเหตุที่รุนแรงหรืออุบัติเหตุเล็กน้อย ผลที่ตามมาก็คือ ความสูญเสีย การสูญเสียจากอุบัติเหตุจากการทำงานสามารถประเมินการสูญเสียออกเป็น 2 ประเภท (เฉลิมชัย ชัยกิตติภรณ์ 2533 : 31 – 33) คือ

1. การสูญเสียที่คิดเป็นค่าใช้จ่ายโดยตรง (Direct cost)

การสูญเสียประเภทนี้ สามารถคิดคำนวณค่าใช้จ่ายออกมาเป็นตัวเงินได้ เช่น เงินที่นายจ้างต้องจ่ายจริง เงินที่ต้องจ่ายตามกฎหมายแรงงาน ซึ่งนายจ้างจ่ายเงินสมทบให้กับกองทุนเงินทดแทน หรือใช้เป็นตัวเงินในกรณีต่าง ๆ เช่น

1.1 เงินค่าทดแทน เป็นเงินที่จ่ายให้แก่ลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิตามประกาศกระทรวง

มหาดไทย สำหรับการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยจนถึงแก่ความตายของลูกจ้าง

1.2 เงินค่ารักษาพยาบาล เป็นเงินที่จ่ายเกี่ยวกับการตรวจรักษา การพยาบาล และอื่น ๆ ที่จำเป็น รวมถึงค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอุปกรณ์ เครื่องใช้ หรือวัสดุที่ใช้ทำหน้าที่แทน หรือช่วยอวัยวะที่ประสบอันตราย

1.3 เงินฟื้นฟูสมรรถภาพในการทำงาน เป็นค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในกระบวนการเวชศาสตร์ฟื้นฟูหรือการฟื้นฟูอาชีพ เพื่อให้ลูกจ้างที่ต้องสูญเสียอวัยวะบางส่วนของร่างกายหรือทุพพลภาพ สามารถทำงานที่เหมาะสมได้

1.4 เงินค่าทำศพ คือ เงินค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าทำศพลูกจ้างที่ประสบอันตรายเนื่องจากการทำงานจนถึงแก่ความตาย

2. การสูญเสียที่ไม่สามารถคิดเป็นค่าใช้จ่ายโดยตรง (Indirect cost)

การสูญเสียประเภทนี้เป็นการสูญเสียที่โดยปกติจะคาดไม่ถึง หรือไม่สามารถประเมินเป็นค่าใช้จ่าย หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นลักษณะการสูญเสียค่าใช้จ่ายที่แฝงหรือซ่อนเร้น (Hidden cost) ซึ่งการสูญเสียในลักษณะนี้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อลูกจ้าง นายจ้าง ครอบครัว และประเทศชาติ ดังนี้

2.1 ผลกระทบต่อลูกจ้าง นั่นคือ ความเจ็บปวดและความทรมาน ความพิการอย่างถาวร เช่น ขาขาด แขนขาด ไม่สามารถปฏิบัติงานเดิมได้ ทำให้มีผลต่อสุขภาพจิต ขาดแคลนรายได้ในช่วงที่หยุดงาน จนอาจทำให้ไม่สามารถจะอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุขได้

2.2 ผลกระทบต่อนายจ้าง เช่น ทำให้ผลผลิตลดลง คุณภาพของผลผลิตต่ำลง ต้องเสียค่าล่วงเวลาเพื่อที่จะให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น หรือต้องเสียค่าซ่อมแซมหรือเปลี่ยนเครื่องจักรใหม่ ลูกจ้างที่ประสบอันตรายต้องรักษาตัวหรือพักรักษาเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพ ทำให้ต้องบรรจุหรือฝึกอบรมคนงานใหม่ทดแทนคนบาดเจ็บ สูญเสียเวลาเพื่อนร่วมงาน หัวหน้างาน หรือผู้ควบคุมงาน เช่น ในการสอบสวนอุบัติเหตุ การช่วยเหลือคนเจ็บ การเป็นพยานในที่เกิดเหตุ หรืออาจทำให้สูญเสียความสัมพันธ์อันดีกับลูกจ้าง เกิดภาพพจน์ หรือทัศนคติไม่ดีต่อลูกจ้างหรือสังคมทั่วไป เป็นต้น

2.3 ผลกระทบต่อครอบครัว เช่น สูญเสียคนอันเป็นที่รัก ครอบครัวขาดรายได้ และได้รับความทรมานใจ เป็นต้น

2.4 ผลกระทบต่อประเทศชาติ เช่น สูญเสียหรือขาดลูกจ้างที่ชำนาญงาน ส่งผลกระทบต่อการผลิตโดยรวม อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นอาจทำให้ผู้ที่สนใจ สนใจทำงานน้อยลง ทำให้ประเทศไทยขาดกำลังพลในการพัฒนาประเทศ เป็นต้น

การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ

วีระ จันนิกร (2527 : 38-39) กล่าวถึงกระบวนการในการป้องกันการประสบอันตรายเนื่องจากการทำงานไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การชี้ชัดถึงอันตราย สามารถเกิดขึ้นได้ 3 ทาง คือ

1.1 อันตรายจากบริเวณที่ทำงาน (Work Areas) เช่น ความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย และความสกปรก การจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เครื่องจักรและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ติดตั้งอยู่ในบริเวณงาน เป็นต้น

1.2 อันตรายจากวิธีการทำงาน (Work Method) เช่น การบำรุงรักษาเครื่องจักรที่ไม่ดีพอ การใช้เครื่องมือและวัสดุต่าง ๆ ที่ชำรุด การใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายในการทำงานที่ชำรุด เป็นต้น

1.3 อันตรายจากตัวบุคคล (Worker) เช่น การขาดความรู้เรื่องกฎของความปลอดภัย การไม่ปฏิบัติตามกฎของความปลอดภัย การแต่งกายไม่เหมาะสม และการไม่ใช้อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคล เป็นต้น

2. ควบคุมอันตรายและการกระทำ (Control the Danger Act) โดยการดำเนินการต่าง ๆ ที่เป็นไปได้ ดังนี้

2.1 ขจัด (Eliminate) หากเป็นไปได้ให้ขจัดภัยอันเป็นแหล่งต้นตอของอันตรายที่เกิดขึ้น

2.2 คุม (Guard) หากไม่สามารถขจัดภัยอันตรายได้ ให้ดำเนินการคุมระดับความรุนแรงของอันตรายให้อยู่ในระดับน้อยที่สุด ด้วยมาตรการทางด้านกายภาพต่าง ๆ เช่น สร้างเครื่องกำบัง การให้อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคล หรือวิธีการอื่น ๆ

2.3 ตักเตือน (Warn) หากอันตรายเป็นผลมาจากการกระทำของลูกจ้าง ซึ่งเราไม่สามารถจะขจัดหรือคุมได้ด้วยมาตรการทางด้านกายภาพต่าง ๆ จะต้องดำเนินการด้วยมาตรการทางด้านจิตวิทยา ซึ่งรวมถึงการออกกฎระเบียบ คำสั่ง การตักเตือน และการจูงใจด้วยวิธีการต่าง ๆ

2.4 รายงาน (Report) จะต้องมียุทธศาสตร์รายงานที่ดี เพื่อรายงานอันตรายต่าง ๆ ที่ชี้ชัดออกมาหรือสิ่งที่คิดว่าเป็นอันตรายให้ผู้ที่อยู่ในฐานะและมีความรับผิดชอบสูงขึ้นไปให้ทราบเพื่อการปฏิบัติการที่เหมาะสมต่อไป

3. การป้องกันมิให้เกิดการประสบอันตรายซ้ำขึ้นอีก (Prevent Recurrence)

3.1 การวิเคราะห์ค้นหาสาเหตุทั้งหลายและวิธีการป้องกัน

3.2 ดำเนินการให้มีวิธีการทำงานที่ปลอดภัย

3.3 จัดการฝึกอบรมลูกจ้างให้มีการทำงานที่ถูกวิธี โดยคำนึงถึงความปลอดภัย

4. การติดตามผล (Follow up) เพื่อให้ผลที่ดียิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ชัยสวัสดิ์ เทียนวิบูลย์ (อ้างถึงใน พรศรี อภิชลิต 2543 : 54-55) กล่าวถึงการป้องกันอุบัติเหตุว่า ควรระมัดระวังใน 3 ส่วน ดังนี้

1. การจัดระบบทางวิศวกรรมความปลอดภัย หมายถึง การใช้ความรู้ทางวิชาการวิศวกรรมในการออกแบบเครื่องจักรอุปกรณ์ให้มีสภาพการใช้งานอย่างปลอดภัยที่สุด

2. การให้ความรู้เกี่ยวกับอุบัติเหตุ หมายถึง การให้การศึกษาหรือการฝึกอบรมพนักงานทุกระดับให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุและวิธีการป้องกันอุบัติเหตุ รวมถึงวิธีการทำงานให้เกิดความปลอดภัยสูงสุด ซึ่งไม่จำเป็นต้องมีการอบรมในห้องเรียนเสมอไป การใช้สื่อต่าง ๆ จะมีส่วนอย่างมากกับการให้ความรู้เกี่ยวกับอุบัติเหตุ จากการวิจัยปรากฏว่า การได้รับความรู้จะได้จากแหล่งต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการรับรู้จากประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ การมองเห็น 80%, การฟัง 14%, การสัมผัส 2%, การได้รับรส 2% และการได้กลิ่น 2%

3. การวางระเบียบการควบคุมดูแลสภาพและการใช้เครื่องจักร หมายถึง การกำหนดวิธีการทำงานอย่างปลอดภัย โดยระบียบดังกล่าวต้องประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน หากผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามจะต้องถูกลงโทษ

ระดับความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน

บลูม และ แคปloom (Bloom and Caploom 1975 : 18) ได้แบ่งระดับความรู้เป็น 6 ระดับ ตามลำดับการเกิดพฤติกรรม ดังนี้

1. ความรู้ (Knowledge) เป็นความสามารถในการจดจำหรือระลึกได้จากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้มา แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1.1 ความรู้เฉพาะเรื่อง เป็นการระลึกข้อมูลในส่วนย่อย ๆ เฉพาะอย่างที่ยกได้ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับศัพท์ ความรู้เกี่ยวกับวัน เดือน ปี สถานที่

1.2 ความรู้เกี่ยวกับวิถีทางและวิธีดำเนินการเรื่องใดเรื่องหนึ่งเฉพาะได้แก่ ความรู้ในเรื่องระเบียบแบบแผน ความรู้เกี่ยวกับแนวโน้มและลำดับก่อนหลัง ความรู้ในการแยกประเภทและจัดหมวดหมู่ ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ และความรู้เกี่ยวกับหลักการต่าง ๆ

1.3 ความรู้เกี่ยวกับการรวบรวมแนวคิดและสิ่งที่เป็นนามธรรม เป็นแนวคิดเกี่ยวกับแบบแผน โครงการ รวมทั้งรูปแบบของความคิดและปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับหลักการและข้อสรุปโดยทั่วไป และความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีและโครงสร้าง

2. ความเข้าใจ (Comprehension) เป็นความสามารถในการแปลความ ตีความหมาย และขยายความในเรื่องราวและเหตุการณ์ต่าง ๆ

3. การประยุกต์ (Application) เป็นความสามารถในการนำสาระสำคัญต่าง ๆ ไปใช้ในสถานการณ์จริง

4. การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นความสามารถในการแยก การสื่อความหมายให้เป็นหน่วยย่อย หรือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ เพื่อให้ได้ลำดับขั้นของความคิด ความสัมพันธ์กัน โดยมุ่งที่จะให้การสื่อความหมายนี้ มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งจำแนกได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ส่วนประกอบ เป็นการชี้ให้เห็นส่วนย่อย ๆ ที่เป็นส่วนประกอบอยู่ในสิ่งที่สื่อความหมาย

4.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เป็นการแยกการประสานหรือความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ในสิ่งที่สื่อความหมาย

4.3 การวิเคราะห์องค์ประกอบของหลักการ เป็นการชี้แนะให้เห็นระบบของการจัดการและวิธีการรวบรวมองค์ประกอบต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

5. การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถในการรวบรวม เรียบเรียง ผสมผสาน ส่วนย่อยต่าง ๆ ให้เป็นเรื่องเดียวกัน เพื่อสร้างแบบแผนหรือโครงสร้างใหม่ โดยการสังเคราะห์ ข้อความ การสังเคราะห์แผนงาน และการสังเคราะห์ความสัมพันธ์ ซึ่งแบ่งเป็นหน่วยย่อย ดังนี้คือ

5.1 การสร้างข้อคิดเห็นที่มีลักษณะเฉพาะ

5.2 การสร้างแผนหรือข้อคิดเห็นที่นำไปสู่การปฏิบัติ เป็นการพัฒนาแผนการ ปฏิบัติงานหรือโครงร่างของแผนงาน

5.3 การก่อให้เกิดกลุ่มของความสัมพันธ์ในเชิงนามธรรม โดยการอธิบายข้อมูลหรือ ปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องหรือมีความสัมพันธ์ร่วมด้วย

6. การประเมินค่า (Evaluation) เป็นความสามารถในการตัดสินคุณค่าของเนื้อหา วัสดุ อุปกรณ์และวิธีการทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพที่สอดคล้องกับสถานการณ์ โดยยึดถือตาม เกณฑ์ซึ่งจำแนกไว้ 2 ลักษณะ ดังนี้

6.1 การตัดสินตามเกณฑ์ภายใน เป็นการประเมินค่าความถูกต้องของเนื้อหา วัสดุ อุปกรณ์ ข้อความ เหตุการณ์ ตามคุณสมบัติประจำตัวของสิ่งที่เกิดขึ้น

6.2 การตัดสินตามเกณฑ์ภายนอก เป็นการประเมินค่าโดยอ้างอิงกับเกณฑ์ที่ ^{กำหนดไว้} ^{ที่กำหนดไว้} ดังนั้นสรุปได้ว่า การเกิดความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานนั้น เริ่มจาก บุคคลมีการจดจำหรือระลึกได้ถึงความปลอดภัยในการทำงานที่ตนรับรู้มา แล้วเกิดการตัดสินใจ มีการนำสิ่งที่ตนได้รับรู้มาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงในที่ทำงาน และมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าข้อมูลที่ได้รับจนเกิดเป็นความรู้ที่ถูกต้องตามเกณฑ์ของความรู้เกี่ยวกับ ความปลอดภัยในการทำงาน

การวัดความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน

ชวาล แพร์ตกุล (2526 : 201) กล่าวว่า การวัดความรู้ คือ การวัดสมรรถภาพด้านการ ระลึกของความจำ ดังนั้น เราต้องอาศัยพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมาเป็นเครื่องชี้วัดว่าบุคคลนั้น เป็นผู้มีความรู้ในเรื่องนั้นจริงหรือไม่

เครื่องมือที่ใช้วัดความรู้มีหลายชนิด แต่ละชนิดก็เหมาะสมกับการวัดความรู้ตาม คุณลักษณะซึ่งแตกต่างกันออกไป แต่ส่วนมากนิยมใช้แบบทดสอบ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ 2535 : 21) ซึ่งแบบทดสอบนี้เป็นเครื่องมือประเภทข้อเขียน ที่นิยมใช้กันทั่ว ๆ ไป แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

1. แบบอัตนัย หรือแบบเรียงความ (Essay Type / Subjective Test) โดยให้เขียนตอบเป็นข้อความสั้น ๆ ไม่เกิน 1-2 บรรทัด หรือเป็นข้อ ๆ ตามความเหมาะสม

2. แบบปรนัย (Objective Test) แบ่งเป็น

2.1 แบบเติมคำ หรือเติมข้อความให้สมบูรณ์ (Supply or Completion Type)

2.2 แบบถูก – ผิด (True – False)

2.3 แบบเลือกข้อ (Selection Type)

2.4 แบบจับคู่ (Matching)

2.5 แบบเลือกตอบ (Multiple Choice)

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การวัดความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน คือ การวัดระดับความจำ ความสามารถในการคิดเข้าใจเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่ได้รับจากการศึกษา และประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน โดยผ่านการรวบรวมและสะสมไว้ซึ่งสามารถทดสอบได้ด้วยแบบทดสอบ ซึ่งแบบทดสอบที่ดีต้องมีทั้งความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นสูง สามารถที่จะจำแนกบุคคลที่มีความรู้กับบุคคลที่ไม่มีความรู้ออกจากกันได้จริง ไม่ว่าจะแบบทดสอบนั้นจะเป็นแบบอัตนัยหรือปรนัย (นลินี ประทับศร 2543 : 38-39)

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน โดยใช้แนวทางการแบ่งด้านความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานของ วิฑูรย์ สิมะโชคดี และ วีระพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์ (2541 : 451-455) โดยแบ่งความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. ด้านสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ หมายถึง ระดับความจำและการระลึกได้ของพนักงานเกี่ยวกับการกระทำและสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งหากมีอุบัติเหตุเกิดขึ้นจะมีผลกระทบต่อขบวนการผลิต ทำให้เกิดความล่าช้า หยุดชะงัก เสียเวลา การบาดเจ็บ พิการ และตาย

2. ด้านการควบคุมและป้องกันอุบัติเหตุ หมายถึง ระดับความจำและการระลึกได้ของพนักงานเกี่ยวกับการจัดสภาพการทำงานและการกระทำที่ไม่ปลอดภัยออกไป

3. ด้านเครื่องจักร หมายถึง ระดับความจำและการระลึกได้ของพนักงานเกี่ยวกับวิธีการใช้อุปกรณ์เครื่องจักรในการผลิตอย่างปลอดภัย

4. ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน หมายถึง ระดับความจำและการระลึกได้ของพนักงานเกี่ยวกับสภาพการทำงานและสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยในการทำงาน

งานวิจัยที่เกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน

โกลเบิร์ก (Goldberg 1991, อ้างถึงใน นลินี ประทับศร 2543 : 62) ศึกษาความสัมพันธ์ของการรับรู้ถึงภัยอันตรายกับความพร้อมในการเข้าร่วมโปรแกรมความปลอดภัย โดยสำรวจจากพนักงานสายผลิต จำนวน 396 คน จาก 8 โรงงาน ในประเทศอิสราเอล พบว่า การอบรมด้านการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์เฉพาะทางมีผลต่อการเกิดอุบัติเหตุ

การุณ รัตนสังฆธรรม (2529) ศึกษาปัจจัยเสี่ยงของผู้ประสบอุบัติเหตุจากการทำงาน พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดอุบัติเหตุ คือ การได้รับคำแนะนำให้ใช้เครื่องป้องกันอันตรายส่วนบุคคล โดยบุคคลที่ไม่เคยได้รับคำแนะนำให้ใช้เครื่องป้องกันอันตรายส่วนบุคคลจะมีอัตราการเกิดอุบัติเหตุเป็น 2 เท่าของผู้เคยได้รับคำแนะนำ

พูนพร ศรีสะอาด (2533) ได้ทำการศึกษาถึงสภาวะของผู้ป่วยที่ประสบอุบัติเหตุจากการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งมารับการรักษาที่โรงพยาบาลบางปะกง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ในระหว่างเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม 2534 จำนวน 80 ราย พบว่า สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุเกิดจากสาเหตุด้านตัวบุคคล ขาดความรู้ความเข้าใจในการทำงาน ในรายที่มีความรู้ความเข้าใจแต่ไม่ยอมใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายหรือไม่ตรวจสอบอุปกรณ์ป้องกันอันตรายก่อนใช้ และมีการใช้ยาและเครื่องดื่มบำรุงร่างกาย ประมาท มีการเร่งงาน และนอนหลับพักผ่อนไม่เพียงพอ เป็นต้น

เสนาะ ภักดีโต (2534) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันอันตรายจากอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในโรงงานผลิตอาหารกระป๋อง อำเภอมะเมือง จังหวัดพิจิตร ผลการศึกษาพบว่า ความรู้กับการปฏิบัติเรื่องการใช้อุปกรณ์ป้องกันมือและผิวหนังมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วุฒิไกร บัวผัน (2535) ศึกษาการยอมรับการใช้เครื่องป้องกันอันตรายจากเสียงในการทำงานของคนงานโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ : กรณีศึกษา อำเภอกะทู้มแบน จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า การรับข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับเครื่องป้องกันอันตรายจากเสียง ก่อให้เกิดความแตกต่างกันในการยอมรับการใช้เครื่องมือป้องกันอันตรายจากเสียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ภูษิต เกียรติคุณ (2535) ศึกษาพฤติกรรมด้านความปลอดภัยของคนงานก่อนและหลังการเสริมกิจกรรม 5 ส. และการอบรมความปลอดภัยในการทำงานในสถานประกอบการ พบว่า คนงานที่ผ่านการอบรมเรื่องกฎระเบียบความปลอดภัยในการทำงานจะทำให้พฤติกรรมด้านความปลอดภัยของคนงานเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น ความถี่ของการเกิดอุบัติเหตุลดลง

เถียรไชย ยักทะวงษ์ (2541) ศึกษาทัศนคติ ความรู้ และพฤติกรรมการใช้อุปกรณ์ป้องกันเสียงดังของพนักงานปฏิบัติการ จำนวน 196 คน พบว่า ทัศนคติและความรู้เกี่ยวกับอันตรายของเสียงของพนักงานปฏิบัติการ มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับพฤติกรรมการใช้อุปกรณ์ป้องกันเสียงดังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

กัณวีรย์ ตระกูลแสง (2541) ศึกษาความรู้ บุคลิกภาพ ทัศนคติต่อการใช้อุปกรณ์ป้องกันเสียงดังของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 400 คน พบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้อุปกรณ์ป้องกันเสียงดังที่ระดับ .001 ($r = .33$)

พจนารถ บุญญภัทรวงษ์ (2542) ศึกษาความรู้ ทัศนคติต่อพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงานของลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมผลิตลวดในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ความรู้กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงานมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิจัยข้างต้นแสดงว่าปัจจัยความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์และน่าจะมีผลต่อกับพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยครั้งนี้ที่ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องตีและถนอมอาหาร โดยผลการศึกษาอาจจะช่วยในการส่งเสริมหรือพัฒนารูปแบบการให้ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อไป

3. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน

ความหมายของความตระหนัก

ชูสม ฉัตรทอง (2532 : 12) ได้สรุปความหมายของความตระหนักไว้ว่า ความตระหนักเป็นการแสดงออกซึ่งความรู้สึก ความคิดเห็น ความสำนึก เป็นภาวะที่บุคคลเข้าใจและประเมินสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับตนเองได้ โดยอาศัยระยะเวลา ประสบการณ์ หรือสภาพแวดล้อมในสังคมเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลเกิดความตระหนัก

สุชาติ ศิริสัน (2540 : 14) ได้กล่าวถึงความตระหนักว่า ความตระหนัก หมายถึงสภาวะของจิตสำนึกที่มีการรับรู้ การลงความคิดเห็น การยอมรับหรือความโน้มเอียงที่จะเลือกแสดงพฤติกรรมต่อปัญหาหรือเหตุการณ์หนึ่งที่ได้พบ การเห็นคุณค่าหรือเห็นความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น

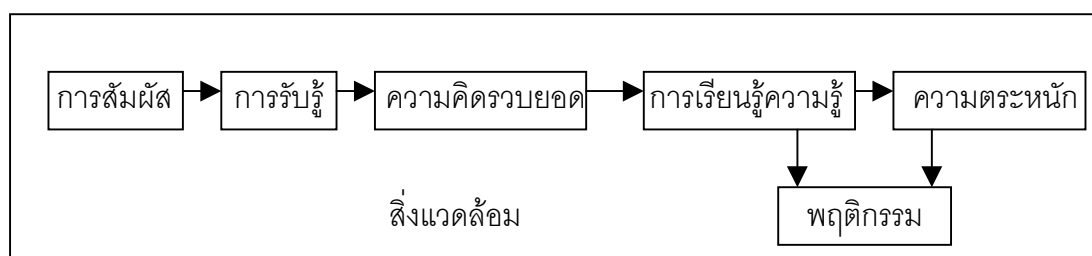
คราทวูล (Krathwohl 1974, อ้างถึงใน สุภัทศิริ พรสุรัตน์ 2543 : 8) ได้ให้ความหมายของความตระหนักไว้ว่า ความตระหนักเป็นพฤติกรรมทางด้านอารมณ์หรือความรู้สึก (affective domain) ความตระหนักเป็นเรื่องของโอกาสการสัมผัสผัสจากสิ่งเร้า การใช้จิตไตร่ตรองแล้วเกิดความสำนึกต่อปรากฏการณ์หรือสถานการณ์นั้น ๆ และในเรื่องของความตระหนักนี้จะไม่เกี่ยวข้องกับความจำหรือการรำลึกมากนัก เพียงแต่จะรู้สึกว่ามีสิ่งนั้นอยู่ (conscious of something)

มนัส สุวรรณ (2532 : 1-2) ได้ให้ความหมายคำว่าความตระหนักไว้ 4 ประเด็น ดังนี้

1. ความรู้จริง/ซาบซึ้ง ในประเด็นนี้เน้นถึงความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในเรื่องที่สนใจ
2. มีความรัก/ความห่วงใย ประเด็นนี้เน้นความรักความห่วงใยในสิ่งที่เข้าใจอย่างซาบซึ้งว่าเป็นสิ่งที่ถูก เป็นสิ่งที่ดี เป็นประโยชน์ต่อตนและส่วนรวม
3. มีความวิตก/ห่วงใย เน้นความวิตกและห่วงใยในลักษณะที่ตรงกันข้ามกับประเด็นที่สอง กล่าวคือ เป็นกรณีที่สิ่งที่เข้าใจอย่างซาบซึ้งว่าอะไรเป็นสิ่งที่ผิด เป็นสิ่งไม่ดี และเป็นสิ่งที่จะเป็นผลเสียและไม่มีประโยชน์ต่อตนและส่วนรวม มีความรู้สึกเป็นห่วงเป็นกังวลว่าจะมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของตนและสังคม

4. ทำจริง/ปฏิบัติจริง การทำจริงหรือปฏิบัติจริงนี้ไม่ได้เน้นแบบสุดขั้วในลักษณะการบังคับว่าต้องทำ แต่มีข้อแม้ว่าทำจริงหรือปฏิบัติจริงในกรณีที่ทำได้หรือเป็นไปได้

จะเห็นได้ว่าความตระหนักเป็นความสำนึก เป็นความรู้ตัว เป็นความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เขาประสบในสิ่งแวดล้อมที่เขาอยู่ ดังนั้นความตระหนักจะเกิดขึ้นได้เมื่อบุคคลได้รับการสัมผัสจากสิ่งเร้าในสภาพแวดล้อมเกิดการรับรู้ขึ้นและนำไปสู่การเกิดความคิดรวบยอด การเรียนรู้ และความตระหนัก ตามลำดับ การเรียนรู้และความตระหนักจะนำไปสู่ความพร้อมที่จะแสดงการกระทำหรือแสดงพฤติกรรมต่อไป ขั้นตอนและกระบวนการเกิดความตระหนักสามารถแสดงได้ดังแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2 ขั้นตอนและกระบวนการเกิดความตระหนัก

ที่มา : Krathohl and Benjamin, อ้างถึงใน สุชิน สงวนบุญณศิริ, “ความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในภาคตะวันตก” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2532), 45.

จากแผนภูมิที่ 2 จะเห็นว่า ความตระหนักเป็นผลของกระบวนการทางปัญญา (Cognitive Process) กล่าวคือ เมื่อบุคคลได้รับการกระตุ้นหรือรับสัมผัสจากสิ่งเร้าแล้วจะเกิดการรับรู้ขึ้น เมื่อเกิดการรับรู้แล้วต่อไปก็จะนำไปสู่ความเข้าใจในสิ่งเร้า นั่นคือ เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งเร้าและนำไปสู่การเรียนรู้เป็นขั้นต่อไปคือ มีความรู้ในสิ่งนั้นและเมื่อบุคคลเกิดความรู้อีกก็จะมีผลนำไปสู่ความตระหนักในที่สุด และทั้งความรู้และความตระหนักก็จะนำไปสู่การพฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้า นั้น ๆ ต่อไป

ดังนั้น จากความหมายและกระบวนการเกิดความตระหนัก สามารถสรุปและให้ความหมายของความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานได้ว่าหมายถึง ภาวะที่คนงานมีความเข้าใจ รู้สึกรับผิดชอบหรือมีความสำนึกต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน และมีความโน้มเอียงที่จะเลิกแสดงพฤติกรรมในการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตระหนัก

เนื่องจากความตระหนักของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับ การรับรู้ของแต่ละบุคคล ดังนั้นปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้จึงมีผลต่อความตระหนักด้วย จึงพอสรุปได้ว่าปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนัก (สุภัทศิริ พรสุรัตน์ 2543 : 9-10) คือ

1. ประสบการณ์ที่มีต่อการรับรู้
2. ความเคยชินต่อสภาพแวดล้อม ถ้าบุคคลมีความเคยชินต่อสภาพแวดล้อมนั้นก็จะทำให้บุคคลนั้นตระหนักต่อสิ่งที่เกิดขึ้น
3. ความเอาใจใส่และการให้คุณค่า ถ้าบุคคลมีความเอาใจใส่ในเรื่องใดมากก็จะมี ความตระหนักในเรื่องนั้นมาก
4. ลักษณะและรูปแบบของสิ่งเร้า ถ้าสิ่งเร้าสามารถทำให้ผู้พบเห็นเกิดความสนใจ ย่อมทำให้ผู้พบเห็นเกิดการรับรู้และตระหนักขึ้น

นอกจากนี้ ระยะเวลาและความถี่ในการรับรู้ยังมีผลต่อความตระหนัก โดยถ้ามนุษย์ได้รับการรับรู้บ่อยครั้งหรือนานเท่าไร ก็ยิ่งจะทำให้มีโอกาสเกิดความตระหนักได้มากขึ้นเท่านั้น (วาสนา เดชกล้าหาญ 2540 : 16)

ชุตินา เรื่องพริ้ม (2539 : 38) ได้จำแนกระดับพัฒนาการของความตระหนัก ดังนี้

1. การรับรู้ เป็นขั้นตอนของการทำความรู้จักและเข้าใจในสิ่งเร้าหรือปรากฏการณ์ได้แก่
  - 1.1 การรู้จักสิ่งเร้า
  - 1.2 ความยินดีหรือเต็มใจที่จะรับสิ่งเร้านั้น

- 1.3 การเลือกให้ความสนใจต่อสิ่งเร้านั้น
2. การตอบสนอง เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความพอใจในสิ่งเร้าหรือปรากฏการณ์นั้น ๆ ได้แก่
  - 2.1 การยินยอมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้น
  - 2.2 มีความตั้งใจที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้น
  - 2.3 มีความพอใจที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้น
3. การเห็นคุณค่า เป็นความสำนึกในคุณค่า มีความเชื่อหรือมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งเร้าหรือปรากฏการณ์นั้น ๆ ซึ่งจะเป็นค่านิยมของสังคมจนสามารถนำไปใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินคุณค่าในสิ่งต่าง ๆ ได้คือ
  - 3.1 การยอมรับในคุณค่า
  - 3.2 เกิดความนิยมชมชอบในคุณค่า
  - 3.3 การยึดถือผูกพันในคุณค่า
4. การจัดระบบคุณค่า คือ การจัดระเบียบค่านิยมเข้าเป็นระบบและหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าเหล่านั้นได้แก่
  - 4.1 มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับคุณค่า
  - 4.2 การจัดลำดับคุณค่าเหล่านั้นให้เป็นระบบ
5. การแสดงลักษณะตามคุณค่า คือ การเอาคุณค่าต่าง ๆ มาสร้างเป็นคุณลักษณะของแต่ละคนซึ่งจะกลายเป็นบุคลิกภาพหรือเอกลักษณ์ของบุคคลนั้น ได้แก่
  - 5.1 การสรุประบบของคุณค่า
  - 5.2 การสร้างลักษณะนิสัย

จากพัฒนาการของความตระหนักรู้ อาจสรุปได้ว่า ความตระหนักรู้เป็นความรู้สึกรับผิดชอบของบุคคลที่สำนึกถึงสิ่งต่าง ๆ ในปรากฏการณ์โดยผ่านการเรียนรู้ ทั้งนี้การเรียนรู้และความตระหนักรู้เป็นองค์ประกอบอันจะนำไปสู่ความพร้อมที่จะแสดงหรือกระทำพฤติกรรมต่อไป

ดังนั้น การก่อให้เกิดความตระหนักรู้ต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงาน จึงจำเป็นต้องให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเกิดและการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน เพื่อให้เกิดการรับรู้และเกิดการตอบสนองในการที่จะแสดงพฤติกรรมในการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน และก่อให้เกิดการเห็นในคุณค่าหรือเกิดความสำนึกต่อกระทำที่ป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน

การวัดความตระหนัก

ความตระหนัก (Awareness) เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความรู้สำนึกว่ามีสิ่งนั้นอยู่ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ละเอียดอ่อนเกี่ยวกับความรู้สึกและอารมณ์ ดังนั้น การศึกษาต้องอาศัยหลักการและวิธีการ ตลอดจนเทคนิคเฉพาะ ไม่สามารถสังเกตได้โดยง่าย ซึ่งในการวิจัยการวัดมีหลายประเภทด้วยกัน (ดรุพันธ์ แสนศิริพันธุ์ 2537 : 24) ได้แก่

1. วิธีการสัมภาษณ์ (Interview) อาจเป็นการสัมภาษณ์ชนิดที่มีโครงสร้างคำถามที่แน่นอน (structured item) โดยสร้างคำถามและมีคำตอบให้เลือกเหมือนกับแบบสอบถามชนิดเลือกตอบและคำถามจะตั้งไว้ก่อน จัดเรียงลำดับก่อนหลังไว้อย่างดี หรืออาจเป็นแบบไม่มีโครงสร้างคำถาม (unstructured item) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้เพียงหัวข้อใหญ่ ๆ ให้ผู้ตอบมีโอกาสตอบอย่างอิสระและคำถามก็เป็นไปตามโอกาสอันววยในขณะสนทนากัน

2. แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบสอบถามอาจเป็นแบบชนิดปลายเปิดหรือปลายปิด หรือผสมระหว่างปลายเปิดและปลายปิดก็ได้

3. แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เป็นเครื่องวัดชนิดที่ให้ตรวจสอบว่าเห็นด้วยกับไม่เห็นด้วย หรือ มีกับไม่มี สิ่งที่กำหนดตามรายการอาจอยู่ในรูปของการทำเครื่องหมายหรือเลือกตอบว่าใช่กับไม่ใช่ก็ได้

4. มาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) เครื่องมือชนิดนี้เหมาะสำหรับวัดอารมณ์และความรู้สึกที่ต้องการทราบความเข้ม (Intensity) ว่ามีมากน้อยเพียงใดในเรื่องนั้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การวัดความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน คือ การวัดความรู้สึกหรือความสำนึกต่อการเกิดและการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งความตระหนักต่อการการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. ความตระหนักต่อสภาพการทำงานที่เป็นอันตราย หมายถึง ภาวะที่คนงานมีความเข้าใจ รู้สึกรับผิดชอบหรือมีความสำนึกต่อสภาพการทำงานที่เป็นอันตราย ได้แก่ การกระทำที่ไม่ปลอดภัยและสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย อันอาจก่อให้เกิดอันตรายได้โดยการประเมินจากประสาทรับความรู้สึกและมีความต้องการที่จะป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากสภาพการทำงานที่เป็นอันตรายนั้น

2. ความตระหนักต่อความสำคัญของกฎระเบียบด้านความปลอดภัยในการทำงาน หมายถึง ภาวะที่คนงานมีความเข้าใจ รู้สึกรับผิดชอบหรือมีความสำนึกต่อกฎระเบียบเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานที่สถานประกอบการกำหนดขึ้น ให้ความสนใจเอาใจใส่และมีความต้องการที่จะปฏิบัติตามกฎระเบียบนั้นอยู่เสมอ

3. ความตระหนักต่อบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ หมายถึง ภาวะที่คนงานมีความเข้าใจ รู้สึกรับผิดชอบหรือมีความสำนึกถึงความปลอดภัยในการทำงานอยู่เสมอตามบทบาทหน้าที่รับผิดชอบทั้งของตนเองและผู้อื่น และมีความต้องการที่จะปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่รับผิดชอบของตนอย่างถูกต้องเหมาะสม อันก่อให้เกิดความมีวินัยในการทำงาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน

วินัย ลูวิโรจน์ (2524) ศึกษาการประสบอันตรายและมาตรการในการป้องกันแก้ไข : ศึกษาเฉพาะในกิจการอุตสาหกรรมการผลิต ผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร และอุปกรณ์ในเขตกรุงเทพมหานคร สรุปว่าการละเลยการไม่ตระหนักในความปลอดภัยของการประสบอันตราย รวมทั้งการขาดความรู้และทัศนคติที่ดีต่อการป้องกันอุบัติเหตุของทั้งฝ่ายนายจ้างและ ลูกจ้างเป็นสาเหตุของการประสบอันตราย

การุณ รัตนสังฆธรรม (2529) ศึกษาปัจจัยเสี่ยงของผู้ประสบอุบัติเหตุจากการทำงาน พบว่า ผู้ประสบอุบัติเหตุส่วนมากเป็นตำแหน่งคนงานมีความรู้ระดับประถมศึกษา อาชีพก่อนเป็นเกษตรกร ไม่มีความรู้และประสบการณ์ในลักษณะงานที่ทำมาก่อน ไม่เคยอบรมและขาดความสำนึกในเรื่องความปลอดภัยจากการทำงาน

เกสรฯ สุขสว่าง (2535) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจิตสำนึกกับสภาพความปลอดภัยของบุคลากรในโรงงานอุตสาหกรรมเซรามิก จังหวัดปทุมธานี จำนวน 622 คน พบว่า จิตสำนึกในความปลอดภัยของพนักงานมีความสัมพันธ์กับการเกิดอุบัติเหตุ

พวงผกา สุริวรรณ (2540) ทำการศึกษารูปแบบการส่งเสริมการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลของผู้ใช้แรงงานในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุสำคัญที่ผู้ใช้แรงงานละเลยการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล เนื่องมาจากการขาดความรู้และทักษะการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล การขาดความตระหนักในปัญหาที่จะตามมาและที่สำคัญผู้ใช้แรงงานไม่เชื่อว่าอุปกรณ์ที่โรงงานจัดให้สามารถป้องกันได้จริง

พิมพ์ใจ ปัทมสันติวงศ์ (2542) ศึกษากลยุทธ์การประชาสัมพันธ์และประสิทธิภาพของโครงการรณรงค์การแยกประเภทขยะของสำนักรักษาความสะอาด กรุงเทพมหานคร พบว่าการเปิดรับข่าวสารโครงการรณรงค์การแยกประเภทขยะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตระหนักในการแยกประเภทขยะ และความตระหนักในการแยกประเภทขยะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการแยกประเภทขยะ

จันจิรา สุวรรณกำจาย (2543) ได้ศึกษาพฤติกรรมการบริโภคน้ำดื่มบรรจุขวดของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ความตระหนักถึงปัญหาบรรจุภัณฑ์ต่อสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกซื้อ การบริโภค และการกำจัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บุญชู ชาวเชียงขวาง (2543) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความปลอดภัยในการทำงานของคณงานก่อสร้างในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ความตระหนักเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิจัยข้างต้นแสดงว่า เมื่อบุคคลมีความตระหนักต่อสิ่งใดสิ่งใดจะการแสดงพฤติกรรมอันเป็นการป้องกันหรือหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดปัญหานั้น ๆ ขึ้น ดังนั้น ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานจึงน่าจะมีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ซึ่งงานวิจัยข้างต้นมีความสอดคล้องกับงานวิจัยครั้งนี้ที่ผู้วิจัยความสนใจที่จะศึกษาถึงความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคณงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร โดยผลจากการศึกษาอาจช่วยในการวางแผนเพื่อกระตุ้นเตือนหรือส่งเสริมให้คณงานเกิดความตระหนักต่อการเกิดและการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการทำงานแก่คณงานและผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

4. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อในอำนาจควบคุม

ความเชื่อ หมายถึง ความรู้สึก ความคิดและความเข้าใจที่ฝังแน่นที่บุคคลมีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งอาจจะมีเหตุผลหรือไม่มีเหตุผล ความเชื่อมีอิทธิพลโดยตรงต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล เมื่อบุคคลมีความเชื่ออย่างไร ความเชื่อนั้นจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมให้บุคคลประพฤติตามสิ่งที่ตนเองเชื่อทั้ง ๆ ที่ความเชื่ออาจไม่ได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง การที่บุคคลมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไปนั้นก็เนื่องจากความคิด ประสบการณ์ และความเชื่อของแต่ละบุคคลซึ่งมีอำนาจในการควบคุมตนเองให้ปฏิบัติในลักษณะที่ต่างกันออกไป ความเชื่อที่มี

อิทธิพลนี้ เรียกว่า ความเชื่อในอำนาจภายใน-ภายนอกตน (Internal –External Locus of Control) (Rotter 1966, อ้างถึงใน ทรรศนีย์ วงศ์บา 2537 : 38)

ความหมายของความเชื่อในอำนาจภายใน - ภายนอกตน

รอตเตอร์ (Rotter 1966 : 2-3) ให้ความหมายของความเชื่อในอำนาจภายในตน-ภายนอกตน ไว้ดังนี้

ความเชื่อในอำนาจภายในตน (Internal Locus of Control) หมายถึง ความเชื่อหรือการรับรู้สาเหตุการณ์หรือสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนนั้น เป็นผลมาจากการกระทำหรือความสามารถของตนเอง ความสำเร็จหรือความล้มเหลวที่ตนเองได้รับเกิดจากการกระทำของตนเอง ตนเองสามารถควบคุมเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองได้

ความเชื่อในอำนาจภายนอกตน (External Locus of Control) หมายถึง ความเชื่อหรือการรับรู้เหตุการณ์หรือสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนนั้น เกิดจากอิทธิพลภายนอกตนที่ตนเองไม่สามารถควบคุมได้ เช่น โชคเคราะห์กรรม ความบังเอิญ หรืออิทธิพลของบุคคลอื่น

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความเชื่อในอำนาจภายใน - ภายนอกตน

แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อในอำนาจภายในตน-ภายนอกตนของรอตเตอร์ มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) โดยมีข้อสังเกตว่า พฤติกรรมของมนุษย์ได้จากการเรียนรู้และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งรอตเตอร์ได้สรุปพฤติกรรมความเชื่อในอำนาจภายใน-ภายนอกตนของบุคคล ไว้ 2 ลักษณะ (ดวงจันทร์ อ้นอาจ 2543 : 11-12) คือ

1. บุคคลที่มีความเชื่อในอำนาจภายในตน เป็นบุคคลที่มีความเชื่อหรือรับรู้สาเหตุการณ์หรือสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนนั้นเป็นผลมาจากการกระทำหรือความสามารถของตน

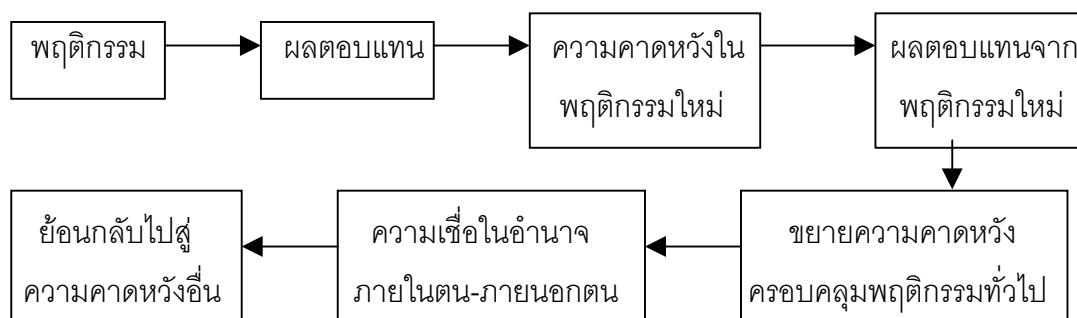
บุคคลประเภทนี้ เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพเป็นตัวของตัวเอง มีความกระตือรือร้นต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมและพยายามปรับปรุงสภาพให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมนั้น เห็นทักษะและคุณค่าจากความพยายามของตนเองและมีแรงจูงใจสูง สามารถปรับตัวและควบคุมสถานการณ์ได้ดี มีความเชื่อมั่นในเหตุผล

2. บุคคลที่มีความเชื่อในอำนาจภายนอกตน เป็นบุคคลที่มีความเชื่อหรือรับรู้สาเหตุการณ์หรือสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนนั้นขึ้นอยู่กับอิทธิพลของอำนาจภายนอกตนที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น โชคเคราะห์กรรม ความบังเอิญหรืออิทธิพลของบุคคลอื่น

บุคคลที่มีบุคลิกลักษณะดังกล่าวนี้ จะมีความเฉื่อยชา ขาดความกระตือรือร้น ไม่พยายามแสวงหาข้อมูลเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง ขาดความพยายาม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ มีความวิตกกังวลสูง และมักจะแสวงหาสิ่งที่คิดว่ามีอิทธิพลต่อตนเอง

โดยทั่วไปบุคคลมักจะมีเชื่อเรื่องอำนาจในการควบคุมตนเองอยู่ทั้ง 2 ลักษณะ คือ ทั้งความเชื่อในอำนาจภายในตนเองและภายนอกตนเอง หากแต่จะเอนเอียงไปทางใดมากน้อย แตกต่างกันไป บุคคลที่มีความเชื่อในอำนาจภายในตนเองสูงกว่าความเชื่อในอำนาจภายนอกตน เรียกว่า เป็นบุคคลที่มีความเชื่อในอำนาจภายในตน ในทางตรงข้าม บุคคลที่มีความเชื่อในอำนาจภายในตนต่ำกว่าความเชื่อในอำนาจภายนอกตน เรียกว่า เป็นบุคคลที่มีความเชื่อในอำนาจภายนอกตน

นอกจากนี้ รัตเตอร์ได้อธิบายลักษณะของความเชื่อในอำนาจภายใน-ภายนอกตนว่า ผลตอบแทนอย่างหนึ่งที่ได้จากพฤติกรรมของบุคคลย่อมก่อให้เกิดความคาดหวังที่จะได้รับผลตอบแทนเช่นเดียวกันในพฤติกรรมใหม่ซ้ำอีกในสภาพที่คล้ายกับสภาพการณ์เดิม และถ้าเหตุการณ์เป็นไปตามที่บุคคลคาดหวังไว้จะทำให้ความคาดหวังเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ แต่ถ้าผลตอบแทนไม่เป็นไปตามที่บุคคลคาดหวังก็จะทำให้ความคาดหวังของบุคคลลดลง การลดลงหรือเพิ่มขึ้นของความคาดหวังนี้จะก่อตัวขึ้นจากพฤติกรรมอย่างหนึ่งก่อนแล้วจึงสรุปครอบคลุมพฤติกรรมหรือเหตุการณ์อื่น ๆ ที่คล้ายคลึงหรือเกี่ยวข้องกับสถานการณ์เดิมเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนกลายเป็นบุคลิกที่สำคัญในตัวบุคคล ถ้าประสบการณ์ของบุคคลได้รับการเสริมแรงบ่อย ๆ เมื่อแสดงพฤติกรรมเดิม จะทำให้บุคคลนั้นเชื่อว่าสิ่งที่เกิดขึ้นมีผลมาจากทักษะหรือความสามารถของตนเอง ความเชื่อเช่นนี้เรียกว่า ความเชื่อในอำนาจภายในตน ในทางตรงข้าม หากพฤติกรรมไม่ได้รับการเสริมแรงจะทำให้บุคคลคิดว่าสิ่งที่ได้รับนั้นไม่ใช่ผลจากการกระทำของตนเอง แต่เป็นเพราะโชคชะตา เคราะห์ ความบังเอิญ หรือสิ่งแวดล้อมบันดาลให้เป็น ความเชื่อเช่นนี้เรียกว่า ความเชื่อในอำนาจภายนอกตน ความเชื่อหรือการรับรู้ดังกล่าวจะมีผลย้อนกลับไปสู่ความคาดหวังในผลแห่งพฤติกรรมใหม่ ๆ ซ้ำอีก ดังแสดงในแผนภูมิที่ 3

แผนภูมิที่ 3 แสดงพฤติกรรมที่เกิดจากความเชื่อในอำนาจภายใน – ภายนอก

ที่มา : Rotter, อ้างถึงใน พจน จันทรวิระกุล, “ความสัมพันธ์ระหว่างความอยากรู้อยากเห็นทัศนคติแบบเชื่ออำนาจภายในและภายนอกตน และความสามารถในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 7” (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2515), 12-13.

นอกจากนี้ สตริคแลนด์ (Strickland 1977, อ้างถึงใน พัทณี เอมะนาวิน 2536 : 19-20) ได้กล่าวถึงความเชื่อในอำนาจควบคุม ในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. การต่อต้านและการคล้อยตามต่ออิทธิพลทางสังคม (Resistance and Conformity of Social Influence) ความเชื่อในอำนาจควบคุมภายใน-ภายนอก มีความสัมพันธ์กับการคล้อยตามผู้อื่นและพฤติกรรมให้ความร่วมมืออย่างใกล้ชิด บุคคลที่มีความเชื่อในอำนาจภายใน จะมีการตัดสินใจที่มั่นคงและเด็ดเดี่ยว ถึงแม้จะอยู่ภายใต้ความกดดันทางสังคม แต่บุคคลที่มีความเชื่อในอำนาจภายนอกมักจะยอมแพ้แรงกดดันภายนอก โดยเฉพาะบุคคลที่มีอำนาจเหนือตนซึ่งตรงกันข้ามกับผู้ที่มีความเชื่อในอำนาจภายในตน

2. การค้นหาข้อมูลและการทำงาน (Information Seeking and Task Performance) บุคคลที่มีความเชื่อในอำนาจภายนอกจะสนองตอบต่อความต้องการของผู้อื่นมากกว่าบุคคลที่มีความเชื่อในอำนาจภายในตน และมีความรู้สึกไวต่ออิทธิพลของสังคมทุกชนิด มีการทำงานตามความต้องการทางสังคม แต่บุคคลที่มีความเชื่อในอำนาจภายในตนจะมุ่งอยู่ที่การทำงานโดยไม่คำนึงถึงอิทธิพลของสังคม ทำงานเป็นระบบระเบียบ ใช้กระบวนการแก้ปัญหาในการทำงาน ก่อนตัดสินใจแต่ละครั้งจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ จะแสดงความชื่นชมต่อความสำเร็จในงานที่ยาก และจะแสดงความไม่พอใจถ้าประสบความล้มเหลวในงานที่ง่าย ๆ มีความตั้งใจในการศึกษาหาความรู้ สามารถค้นหาสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจที่ดี จะเรียนรู้ข้อมูลที่ได้จากการทำงานมากกว่าที่จะเรียนรู้จากบุคคลอื่นหรืออิทธิพลของสังคมเพื่อช่วยในการตัดสินใจ บุคคลที่มีความเชื่อในอำนาจภายในตนมักจะสนใจต่อการทำงานมากกว่าที่จะสนใจต่อสิ่งแวดล้อม

3. พฤติกรรมความสำเร็จและความสามารถ (Achievement and Competence Behaviors) บุคคลที่มีความเชื่อในอำนาจภายในตนจะมีความเกี่ยวข้องโดยตรงต่อพฤติกรรมความสำเร็จ นอกจากนี้จะเป็นบุคคลที่สนใจต่อการเรียนแล้ว ยังได้คะแนนดีจากการเรียนอีกซึ่งเป็นรางวัลอย่างหนึ่งที่กระตุ้นให้บุคคลที่มีความเชื่อในอำนาจภายในตนประสบความสำเร็จในการศึกษา เพราะมีความเชื่อในความสามารถของตนเองมากกว่าบุคคลที่มีความเชื่อในอำนาจภายนอกตนที่ต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่น

4. พฤติกรรมระหว่างบุคคล (Interpersonal Behaviors) บุคคลที่มีความเชื่อในอำนาจภายในตนมักจะเป็นบุคคลที่สังคมดีในหมู่เพื่อนและเข้ากันได้ดีกับบุคคลที่ไม่คุ้นเคยมาก่อนโดยไม่มีความรู้สึกลำบากใจ ซึ่งตรงกันข้ามกับบุคคลที่มีความเชื่อในอำนาจภายนอกตนจะรู้สึกลำบากใจเมื่อต้องมีความสัมพันธ์กับคนที่ไม่คุ้นเคยมาก่อน ผู้ที่มีความเชื่อในอำนาจภายในตนมักจะอารมณ์ดี ไม่โกรธง่าย มีสัมพันธภาพที่ดีและเป็นบุคคลที่ดึงดูดความสนใจ

การเปลี่ยนแปลงของความเชื่อในอำนาจภายใน – ภายนอกตน

สตรีกแลนด์ (Strickland 1977, อ้างถึงใน ดวงจันทร์ อ้นอาจ 2543 : 16-17) ได้

กล่าวว่า ความเชื่อในอำนาจภายใน-ภายนอกตนจะเปลี่ยนแปลงไปตามวัยและการเจริญเติบโต โดยความเชื่อในอำนาจภายในตนจะสูงขึ้นตามอายุที่มากขึ้น เด็กจะมีความเชื่อในอำนาจภายในตนมากขึ้นทุกปีจนกระทั่งเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หรือมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยเฉพาะเด็กเพศชายอาจจะเพิ่มถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 แต่หลังจากนั้นอาจจะลดต่ำลงได้ เมื่อเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว ความเชื่อในอำนาจภายใน-ภายนอกตนนั้นอาจจะคงที่หรือเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต เช่น เมื่อบุคคลมีความทุกข์และรับรู้ว่าจะตนเองไม่สามารถแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตได้ ก็อาจจะมีความเชื่อในอำนาจภายนอกตนมากขึ้น แต่ถ้าเหตุการณ์ในชีวิตดำเนินไปได้ด้วยดีและบุคคลได้รับรู้สาเหตุการเกิดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตเกิดจากการกระทำของตนเอง มีความสามารถในการควบคุมตนได้ บุคคลนั้นจะเป็นผู้ที่มีความเชื่อในอำนาจภายในตน นอกจากนี้สิ่งเหล่านี้แล้ว ประเพณี วัฒนธรรม และฐานะทางเศรษฐกิจยังอาจจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อในอำนาจภายในตนอีกด้วย

ปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อในอำนาจภายใน – ภายนอกตน

ดวงจันทร์ อ้นอาจ (2543 : 16-17) กล่าวถึงความเชื่อในอำนาจภายใน-ภายนอกตนว่าขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ คือ

1. การอบรมเลี้ยงดู เด็กได้รับความอบอุ่นและสัมพันธภาพที่ดีกับบิดามารดา การเลี้ยงดูเป็นแบบไม่มีการบังคับ เปิดโอกาสให้เด็กได้เป็นตัวของตัวเอง ในขณะที่เดียวกับบิดามารดาไม่ปกป้องคุ้มครองมากเกินไป เด็กจะพัฒนาขึ้นโดยมีความเชื่อในอำนาจภายในตนเอง ตรงข้ามกับเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบควบคุม บีบบังคับ ไม่เป็นตัวของตัวเองหรือปกป้องคุ้มครองมากเกินไป เด็กจะพัฒนาขึ้นโดยมีความเชื่อในอำนาจภายในตนเองต่ำ เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากจะมีความเชื่อในอำนาจภายในตนเองมากกว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อย

2. มาตรฐานทางเศรษฐกิจสังคม เศรษฐกิจของบิดามารดาสัมพันธ์โดยตรงกับชีวิตในครอบครัวและการเลี้ยงดู โดยพบว่าเด็กวัยรุ่นที่บิดามารดามีฐานะทางเศรษฐกิจสูง บิดามารดามีอาชีพระดับสูงและมีระดับการศึกษาสูง มาจากครอบครัวเดียวจะเป็นเด็กที่มีความเชื่อในอำนาจภายในตนเองสูง

3. ประสบการณ์ในชีวิต ประสบการณ์ในชีวิตวัยเด็กจะมีอิทธิพลต่อความเชื่อในอำนาจภายใน-ภายนอกตน โดยถ้าประสบการณ์ที่ผ่านมาหรือพบเห็นเป็นลักษณะความเชื่อในอำนาจภายในตน เด็กจะพัฒนาเข้าสู่ความเชื่อในอำนาจภายในตน แต่ถ้าเป็นลักษณะความเชื่อในอำนาจภายนอกตน เด็กก็จะพัฒนาเข้าสู่ความเชื่อในอำนาจภายนอกตนเช่นกัน

4. ค่านิยม ความเชื่อเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมสังคม บุคคลจะมีความเชื่อตามสิ่งที่คนทั่ว ๆ ไปที่แวดล้อมตนอยู่ยึดถือและปฏิบัติ โดยสังคมไทยเป็นสังคมพุทธศาสนา โดยเฉพาะสังคมชนบทนั้นมีความผูกพันใกล้ชิดกับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ คนส่วนใหญ่มักจะมี ความเชื่อแบบดั้งเดิม เช่น มีความเชื่อในเรื่องผีสิง เทวดา วิญญาณ อำนาจลึกลับที่มองไม่เห็น ซึ่งถือว่าความเชื่อเหล่านี้เป็นความเชื่อในอำนาจภายนอกตน และความเชื่อในอำนาจภายนอกตนจะส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคลที่มีความเชื่อนั้น

ดังนั้น ในการศึกษาความเชื่อในอำนาจควบคุมในครั้งนี่จึงเป็นการศึกษาถึงความเชื่อในอำนาจภายใน-ภายนอกตนเกี่ยวกับการเกิดและการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงาน โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดและประยุกต์แบบวัดความเชื่อในอำนาจควบคุมภายใน-ภายนอกตนของรอตเตอร์มาใช้ในการศึกษา โดยแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ความเชื่อในอำนาจภายในตน หมายถึง การที่คนงานมีความเชื่อว่าสาเหตุของพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุจากการทำงานหรือเหตุการณ์การเกิดอุบัติเหตุเป็นผลมาจากการกระทำของตนเอง และเชื่อว่าตนเองสามารถจัดการป้องกันกำบังกันการเกิดอุบัติเหตุได้

2. ความเชื่อในอำนาจภายนอกตน หมายถึง การที่คนงานมีความเชื่อว่าสาเหตุของพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุจากการทำงานหรือเหตุการณ์การเกิดอุบัติเหตุเป็นผลมาจากโชคชะตา เคราะห์กรรม ความบังเอิญหรืออิทธิพลจากบุคคลอื่น และเชื่อว่าตนเองไม่สามารถจัดการป้องกันกำบังกันการเกิดอุบัติเหตุได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อในอำนาจควบคุม

วัลภา ผิวทน (2527) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตนเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย การรับรู้โอกาสของการเป็นโรคติดต่อ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม กับการให้ความร่วมมือของมารดาในการนำเด็กวัยก่อนเรียนมารับภูมิคุ้มกันโรค ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตนเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยมีความสัมพันธ์กับความร่วมมือของมารดาในการนำเด็กวัยก่อนเรียนมารับภูมิคุ้มกันโรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.001

นิเม็ค (Nemeck 1990, อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ ทิพย์ถมัย 2543 : 31) ศึกษาความสัมพันธ์

ระหว่างความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตนด้านสุขภาพอนามัยกับพฤติกรรมลดการสูบบุหรี่ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นชาย จำนวน 13 ราย หญิง จำนวน 22 ราย โดยนำกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมโปรแกรมการลดการสูบบุหรี่ของมหาวิทยาลัยชินซินนาติเป็นเวลา 4 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนและผู้ที่มีค่านิยมทางสุขภาพสูงจะประสบความสำเร็จในการลดการสูบบุหรี่

พรธณี ปานเทวัน (2533) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตนด้านสุขภาพอนามัย ปัจจัยพื้นฐานบางประการกับแบบแผนการดำเนินชีวิตของคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ความเชื่ออำนาจภายในตนมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับแบบแผนการดำเนินชีวิตในส่วนรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

รุ่งศรี ศศิธร (2536) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ความเชื่ออำนาจควบคุมทางสุขภาพกับการปฏิบัติเพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานของ คนงานก่อสร้างในบริษัทรับเหมาก่อสร้าง เขตอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า ความเชื่อ อำนาจภายในตนเองมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติเพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมชาย เลาะห์พิพัฒน์ชัย (2539) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแบบแผนความเชื่อ ด้านสุขภาพ ความเชื่อในแหล่งอำนาจควบคุมทางสุขภาพ กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการ ทำงานของคนงานในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า จำนวน 215 คน พบว่า ความเชื่อในแหล่งอำนาจ ควบคุมทางสุขภาพและความเชื่ออำนาจภายในตนเองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยใน การทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแสดงให้เห็นว่าปัจจัยความเชื่อในอำนาจภายใน-ภายนอกตน นั้นมีความสัมพันธ์กับการแสดงพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานซึ่งมีความสอดคล้อง กับงานวิจัยครั้งนี้ที่ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงความเชื่อในอำนาจควบคุมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการ ป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร โดยผลการวิจัยอาจช่วยในการวางแผนเพื่อส่งเสริมหรือปรับเปลี่ยนความเชื่อในอำนาจควบคุมของ คนงาน อันจะมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของคนงานต่อไป

5. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะเครียดจากการทำงาน

ความหมายของความเครียด

เมื่อกล่าวถึงความเครียด คนทั่วไปมักนึกถึงเรื่องของความคิด ความรู้สึก หรืออารมณ์ที่ ถูกบีบคั้น ความวิตกกังวล ความเคียดแค้น ความโศกเศร้าเหงาหงอย หรือความกดดันทางจิตใจ แต่ในความเป็นจริงแล้วความเครียดมีความหมายกว้างมากกว่านี้ เพราะความเครียดเกิดขึ้น ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทั้งที่เห็นได้และที่ซ่อนเร้น และเป็นสิ่งที่ต้องเกิดขึ้นทุกวันเนื่องจาก ธรรมชาติของคนต้องมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทั้งภายในและภายนอกตัวบุคคล (จรรยาพร ธรณินทร์ 2534 : 11) ดังจะมีผู้ให้ความหมายของความเครียดไว้ต่อไปนี้

กองสุขภาพจิต กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข (2526 : 2) ได้สรุปไว้ ความเครียด เป็นความกระวนกระวายใจเนื่องจากสถานการณ์อันไม่พึงพอใจเกิดขึ้น เพราะความปรารถนาไม่ได้ รับการตอบสนองหรือเป็นอื่นผิดไปจากเป้าหมายที่ต้องการ

พะยอม อิงคตานุวัฒน์ (2525 : 32) ได้ให้ความหมายของความเครียดไว้ว่า หมายถึง ต้นเหตุการขัดขวางหรือการร้าวที่ทำให้มนุษย์พยายามหลีกเลี่ยงหรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสรีรภาพหรืออารมณ์ร่วมกัน

ชูทิพย์ ปานปรีชา (2534 : 25) ได้ให้ความหมายว่า ความเครียดเป็นภาวะทางจิตใจที่กำลังเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ไม่ว่าจะปัญหาในตัวคนหรือปัญหานอกตัวคน เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นหรือคาดว่าจะเกิดขึ้น เป็นปัญหาความผิดปกติทางร่างกายหรือความผิดปกติทางจิตใจ ความเครียดเป็นความรู้สึกไม่สบายใจ ไม่พอใจ เหมือนจิตใจถูกบังคับให้เผชิญกับสิ่งร้าว ความรู้สึกดังกล่าวทำให้เกิดความแปรปรวนทั้งทางร่างกายและจิตใจ

คูเปอร์, สโลน และ วิลเลียม (Cooper, Sloan and Williams 1988 , อ้างถึงใน อูราภรณ์ บุญเรือง 2542 : 13) ให้ความหมายของความเครียดในการทำงานว่าเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในชีวิตการทำงาน เครื่องบ่งชี้ความเครียดในการทำงานนี้ คือ การลาออกและขาดงานของบุคลากร อัตราการเจ็บป่วยและอุบัติเหตุ ซึ่งอัตราการเจ็บป่วยและอุบัติเหตุต่าง ๆ จากความเครียดนี้ไม่เพียงแต่จะเกิดผลกระทบต่องานเท่านั้น แต่ยังเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นด้วย

สรุปความหมายของความเครียดจากที่มีผู้ให้ความหมายไว้ คือ ความเครียดเป็นภาวะที่ร่างกายและจิตใจขาดความสมดุล อันเป็นผลมาจากสิ่งกระตุ้นความเครียดทั้งภายในและภายนอก จากปัจจัยโดยทั่วไปและจากปัจจัยด้านการการทำงานทำให้เกิดอาการแสดงออกทั้งทางร่างกายและจิตใจ ดังนั้นภาวะเครียดจากการทำงาน หมายถึง ภาวะที่ร่างกายและจิตใจขาดความสมดุลหรือตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ที่มีความกดดันอันเกิดจากการทำงาน

ชนิดของความเครียด

ความเครียดสามารถแบ่งเป็นชนิดต่าง ๆ ได้ดังนี้

นฤมล กิตตะยานนท์ (2529 : 70) แบ่งความเครียดออกตามลักษณะที่เกิดจากการทำงานออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ความเครียดที่ไม่ได้เกิดจากงาน (Non Job Stress) เป็นความเครียดในชีวิตประจำวันของเรา เช่น สามีสภรรยาทะเลาะกัน ภาวะการเจ็บป่วยของคนในครอบครัว เป็นต้น
2. ความเครียดที่เกิดจากงาน (Job Stress) เป็นความเครียดที่บุคคลได้รับจากการทำงาน เช่น ปัญหาต่าง ๆ ที่พบในที่ทำงาน ความกลัวที่จะไม่ได้เลื่อนตำแหน่ง เป็นต้น

มิลเลอร์ และ คีน (Miller and Keane 1972 : 915-916) ได้แบ่งชนิดของความเครียด โดยแบ่งตามที่เกิดออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ความเครียดทางร่างกาย หมายถึง ประสบการณ์หรือเหตุการณ์ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพร่างกาย แบ่งออกไว้ดังนี้ คือ

1.1 ความเครียดชนิดเฉียบพลัน (Emergency Stress) เกิดขึ้นเมื่อร่างกายถูกคุกคามอย่างทันทีทันใด เช่น การเกิดอุบัติเหตุ หรือการตกอยู่ในสถานการณ์ที่น่ากลัว

1.2 ความเครียดชนิดต่อเนื่อง (Continuing Stress) เกิดเมื่อร่างกายถูกคุกคามอย่างต่อเนื่อง เช่น การเปลี่ยนแปลงตามวัย หรือการเปลี่ยนแปลงของร่างกายในบางโอกาส เช่น การตั้งครรภ์

2. ความเครียดทางด้านจิตใจ หมายถึง สภาพการณ์ที่เป็นผลกระทบให้เกิดความคับข้องใจและขัดแย้งในจิตใจ เป็นปฏิกิริยาตอบสนองที่เกิดขึ้นทันทีทันใดเมื่อคิดว่าจะเกิดอันตราย

นอกจากนี้ เฉลิมชัย ชัยกิตติภรณ์ (2533 : 24) ยังกล่าวถึงชนิดของความเครียดในการทำงานไว้ว่า ประกอบด้วย ความเครียดทางร่างกาย ความเครียดทางจิตใจ และความเครียดที่เกิดจากสภาพของงาน ซึ่งความเครียดแต่ละประเภทย่อมมีศักยภาพในตัวของมันเองหรืออาจจะรวมกับความเครียดหรือองค์ประกอบอื่น ๆ ที่จะเป็นสาเหตุทำให้คนมีพฤติกรรมที่ไม่ปลอดภัยหรือเกิดการตัดสินใจที่ผิดพลาด ซึ่งผลที่ตามมาก็คือการเกิดอุบัติเหตุ

ระดับของความเครียด

ความเครียดที่เกิดขึ้นในแต่ละบุคคลแม้ว่าจะมีสาเหตุอย่างเดียวกัน แต่ระดับความเครียดที่เกิดขึ้นกับแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับการรับรู้ การเรียนรู้ประสบการณ์และความสามารถในการปรับตัวของบุคคล ได้มีผู้แบ่งระดับความเครียดในระดับที่แตกต่างกันไว้ดังนี้ คือ

ซูทิตย์ ปานปรีชา (2534 :29-30) ได้แบ่งระดับของความเครียดเป็น 3 ประการ คือ

ระดับแรก เป็นภาวะที่จิตใจมีความเครียดอยู่เล็กน้อย ยังถือเป็นภาวะปกติของทุกคนขณะเผชิญปัญหาต่าง ๆ หรือกำลังต่อสู้กับความรู้สึกที่ไม่ดีของตนเอง

ระดับสอง เป็นภาวะของจิตใจที่มีความเครียดอยู่ปานกลางเป็นระยะที่ร่างกายและจิตใจต่อสู้กับความเครียดที่แสดงออกให้เห็น โดยมีการเปลี่ยนแปลงทางสรีระวิทยาของร่างกาย ความคิด อารมณ์ พฤติกรรมและการดำเนินชีวิต

ระดับสาม เป็นภาวะของจิตใจที่มีความเครียดรุนแรง ร่างกายและจิตใจพ่ายแพ้ต่อความเครียด มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจให้เห็นได้ชัด มีพยาธิสภาพหรือป่วยเป็นโรค ทำให้การดำเนินชีวิตเสียไป การตัดสินใจผิดพลาด

ระดับของความเครียดที่แตกต่างกันย่อมส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจที่แตกต่างกันไปด้วย กล่าวคือ

1. ถ้าเป็นความเครียดในระดับต่ำจะเป็นตัวผลักดันให้คนทำงานได้มากขึ้น ไม่เกียจคร้าน หนึ่งดูตาย
2. ถ้าเป็นความเครียดในระดับปานกลาง อาจมีผลกระทบต่อการทำงาน เช่น กินมากกว่าปกติ นอนไม่หลับ ติดเหล้าติดยา เป็นต้น
3. ถ้าเป็นความเครียดระดับรุนแรง อาจทำให้เกิดการกระทำก้าวร้าวถึงบาดเจ็บหรือช้ำเศร้าหรือไม่สามารถควบคุมตนเองได้
4. ถ้าเป็นความเครียดในระยะยาวก็อาจทำให้เกิดโรคทางกายได้ เช่น โรคกระเพาะโรคหัวใจ เป็นต้น

เจนิส (Janis 1952, อ้างถึงใน อูราภรณ์ บุญเรือง 2542 : 17-18) แบ่งความเครียดของบุคคลออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ความเครียดระดับต่ำ (Mild Stress) เป็นความเครียดที่เกิดขึ้นและสิ้นสุดลงในช่วงเวลาสั้น ๆ อาจแค่นาทีหรือชั่วโมงเท่านั้น ซึ่งเกี่ยวข้องกับสาเหตุเพียงเล็กน้อย เช่น อาจเป็นเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน เช่น การเดินทางไปทำงาน การมาไม่ทันเวลานัด
2. ความเครียดระดับปานกลาง (Moderate Stress) เป็นความเครียดชนิดรุนแรงกว่าชนิดแรก อาจใช้เวลานานเป็นชั่วโมงหรือหลายชั่วโมงจนกระทั่งเป็นวัน เช่น ความเครียดจากการทำงานมากเกินไป ความขัดแย้งกับเพื่อนร่วมงาน
3. ความเครียดระดับสูง (Severe Stress) ความเครียดชนิดนี้จะแสดงอาการอยู่นานเป็นสัปดาห์หรืออาจเป็นเดือนเป็นปี เช่น การตายของบุคคลใกล้ชิด ความเจ็บป่วยที่รุนแรง การสูญเสียอวัยวะของร่างกายที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต เป็นต้น

สาเหตุที่ก่อให้เกิดความเครียดในการทำงาน

การทำงานถือเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับการดำรงชีวิตของคน ในการทำงานคนต้องเผชิญกับสิ่งต่าง ๆ รอบด้านที่เป็นปัจจัยส่งผลให้เกิดความเครียด โดยความเครียดในการทำงานเกิดจากสาเหตุที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับการรับรู้ ระดับของความเครียด และการจัดการกับความเครียดของคนแต่ละคนซึ่งแตกต่างกัน มีนักวิชาการได้กล่าวถึงสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเครียดในการทำงาน ดังนี้

อมรากลุ อินโชนานนท์ (2532 : 32-34) กล่าวว่าสาเหตุทั่วไปที่ก่อให้เกิดความเครียดทางอารมณ์ในการทำงาน มี 6 ประการ คือ

1. สาเหตุที่เกิดจากลักษณะงาน เช่น งานที่หนักเกินไป งานที่น้อยเกินไปจะทำให้ผู้ทำงานรู้สึกไม่มีคุณค่า หรืองานที่เร่งด่วนก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความเครียดในการทำงานได้เช่นกัน

2. สาเหตุที่เกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบในหน่วยงาน เช่น ต้องรับผิดชอบต่อกลุ่มคนหลากหลายบุคลิกภาพและวิธีการแสดงอารมณ์แตกต่างกัน ทำให้ยากต่อการควบคุมหรือประนีประนอม นอกจากนี้การไม่มีส่วนในการตัดสินใจในเรื่องงานก็จะทำให้เกิดความรู้สึกอึดอัดคับแค้น และรู้สึกวาทขนาดการยอมรับ

3. สาเหตุเกี่ยวกับสภาพความขัดแย้งระหว่างสภาพแวดล้อมของผู้ทำงานกับหน่วยงาน เช่น ความต้องการของหน่วยงานนั้นขัดแย้งกับความต้องการของทางครอบครัว ตัวอย่างเช่น ตำรวจต้องเดินทางโยกย้ายไปรับตำแหน่งในที่ต่าง ๆ พยาบาลต้องเฝ้าไข้ในช่วงกลางคืนแต่มีบุตรเล็ก ๆ ต้องคอยดูแล

4. สาเหตุเกี่ยวกับโครงสร้างของหน่วยงานและบรรยากาศของหน่วยงาน เช่น ไม่มีการช่วยเหลือกันในการทำงาน กฎระเบียบเข้มงวดเกินไปไม่มีการยืดหยุ่น สถานที่ทำงานอยู่ห่างไกลลำบากต่อการเดินทางหรืออยู่ในที่ทุรกันดาร ขาดเครื่องสาธารณูปโภค เป็นต้น

5. สาเหตุที่เกี่ยวเนื่องกับความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน เช่น ขาดความเชื่อมั่นในงานที่ทำให้ไม่มีโอกาสเลื่อนขั้นหรือได้ตำแหน่งสูงขึ้น ทำให้ผู้ทำงานขาดขวัญและกำลังใจ

6. สาเหตุเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในหน่วยงาน เช่น สัมพันธภาพที่ไม่ดีต่อผู้บังคับบัญชาทำให้เกิดอคติและขาดการประสานงานที่ดีต่อกัน การขาดการประสานงานจะทำให้ขาดความเข้าใจกัน งานหยุดชะงักหรือผิดพลาดได้ง่าย

สุรพล พยอมแย้ม (2541 : 266-268) กล่าวถึงสาเหตุหรือแหล่งที่ก่อให้เกิดความเครียดในการทำงานนั้น อาจเกิดจากสาเหตุจากสิ่งต่อไปนี้

1. ทำงานที่ต่ำกว่าความสามารถที่มีอยู่ (Underutilization Abilities) หลาย ๆ คนที่ในช่วงเวลาหนึ่งอาจยอมรับว่างานที่ปฏิบัติอยู่เหมาะสมกับตน แต่หลังจากที่ทำงานไประยะหนึ่งจะเกิดความรู้สึกว่างานที่ทำอยู่ต่ำกว่าความสามารถที่ตนเองมีอยู่จริง ซึ่งอาจเป็นผลเนื่องจากเกิดความชำนาญขึ้น เรียนรู้งานมากขึ้นหรือมีการเปลี่ยนแปลงสภาพเกี่ยวข้องอื่น ๆ ทำให้รู้สึกว่าทำงานน้อยหรือต่ำกว่าระดับความสามารถที่มีอยู่ ก็จะทำให้เกิดความไม่พอใจกับการปฏิบัติงานนั้น ๆ โดยเฉพาะความรู้สึกในด้านที่ลดคุณค่าหรือศักดิ์ศรีของตนเอง (self-esteem) เมื่อต้องทำงานนั้นต่อไป

2. เสถียรภาพในงานที่ปฏิบัติ (Job Security) ความมั่นคงในการทำงานเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้บุคคลสบายใจหรือมั่นใจกับการดำเนินชีวิตของตนเอง สภาพทางเศรษฐกิจและการขยายหรือลดขนาดขององค์การล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อภาวะจิตใจของผู้ปฏิบัติงานอย่างมาก การถูกย้ายหรือสับเปลี่ยนตำแหน่งงานและการถูกพักหรือไล่ออกจากงานที่เกิดขึ้นได้ง่าย ๆ จะทำให้บุคคลขาดความมั่นใจมากกว่าลักษณะงานที่มีเสถียรภาพมั่นคง

3. ความสับสนและความขัดแย้งในทิศทางหรือบทบาทหน้าที่ (Confusing and Conflicting Directions) ความสับสนและความขัดแย้งในเรื่องนี้ เกิดขึ้นได้เสมอหากการจำแนกงานและการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบไม่ชัดเจน (role ambiguity) ผู้ปฏิบัติงานไม่ทราบแน่ชัดว่าบทบาทหน้าที่ของตนครอบคลุมถึงความรับผิดชอบเรื่องใดบ้าง หรืองานในหน้าที่เป็นงานของใคร ความสับสนในสิ่งที่พึงปฏิบัติย่อมทำให้เกิดความกังวลและความเครียดในจิตใจได้เสมอ นอกจากนี้หากผู้ปฏิบัติต้องตัดสินใจเลือกการปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดที่มีความขัดแย้งกันในบทบาท (role conflict) เช่น จะทำตามคำสั่งหรือเงื่อนไขใดจึงจะถูกต้องอยู่บ่อย ๆ ความเครียดย่อมเกิดขึ้นได้เช่นเดียวกัน

4. การไม่เปิดใจยอมรับงาน (Lack of Relevance) ทุกคนต้องการปฏิบัติงานที่เห็นว่ามีคุณค่าหรือก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่บุคคลอื่นในสังคมมากกว่าการทำลายล้าง หรือทำงานเพื่อเอาเปรียบสังคมตลอดเวลา ดังนั้น การทำงานที่ขัดต่อคุณธรรมหรือความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคมของแต่ละบุคคลจะเป็นจุดเริ่มต้นประการหนึ่งของความเครียด

5. การไม่บรรลุถึงความปรารถนาส่วนตน (Frustrated Ambitions) เป็นธรรมชาติของผู้ทำงานประจำหนึ่งที่ต้องการความสำเร็จหรือความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานตามเวลาที่กำหนดในแต่ละช่วง เมื่อการทำงานของตนไม่บรรลุตามเป้าหมายหรือขั้นตอนที่วางไว้ โดยเฉพาะความคาดหวังในตำแหน่งงานระดับสูงที่มีอยู่ในเกณฑ์ที่จะก้าวหน้าไปสู่จุดเดียวกันมาก ๆ โอกาสที่จะเกิดความเครียดที่ตนเองยังไม่ประสบผลสำเร็จจะมีสูงขึ้นตามลำดับ

6. หน้าทีการทำงานกับความต้องการของครอบครัวที่ขัดแย้งกัน (Career Versus Family Demands) คนส่วนใหญ่ต้องการให้ตนประสบความสำเร็จทั้งในหน้าที่การทำงานและชีวิตครอบครัว แต่ในความเป็นจริงความเหลื่อมล้ำระหว่างการใช้ความสามารถและเวลาที่มีอยู่ทำให้ต้องตัดสินใจเลือกทำอย่างหนึ่งอย่างใดเท่านั้น ซึ่งเมื่อเลือกตัดสินใจไปแล้วมักก่อให้เกิดความไม่พอใจกับด้านที่ไม่ได้รับการปฏิบัติ ทำให้เกิดความเครียดขึ้นได้มากเช่นเดียวกัน

7. ลักษณะทางบุคลิกภาพ (Type of Personalities) มีการพิจารณาแยกแยะลักษณะของบุคลิกภาพของบุคคลออกเป็นสองกลุ่ม โดยกลุ่มแรกมีโครงสร้างทางบุคลิกภาพที่เอื้อต่อการตกอยู่ในสถานการณ์ของความเครียด บุคลิกลักษณะของคนกลุ่มนี้มักจะเป็นผู้ที่มีความอดทนต่อสิ่งต่าง ๆ ได้น้อย มีข้อเรียกร้องสูงตลอดเวลาและมีการดิ้นรนเปลี่ยนแปลงไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งมักส่งผลให้เกิดโรคหัวใจในระดับต่าง ๆ สูง บุคคลที่มีลักษณะพื้นฐานเช่นนี้จะเรียกรวม ๆ ว่าเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบ A หรือแบบที่ 1 (Type A or Type I) ส่วนบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่มีลักษณะไม่วุ่นวายเคร่งเครียดมาก ไม่ตกอยู่ในเงื่อนไขของกาลเวลามากเกินไป มีอารมณ์สดชื่นร่าเริง ไม่ว่าจะต้องเผชิญกับงานประเภทใด บุคคลกลุ่มนี้จัดอยู่ในประเภทผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบ B หรือแบบที่ 2 (Type B or Type II) อย่างไรก็ตาม นักจิตวิทยาส่วนใหญ่ลงความเห็นว่าบุคคลโดยทั่วไปจะมีลักษณะบุคลิกภาพผสมผสานกันระหว่าง Type A กับ Type B การจะอยู่ในกลุ่มใดนั้นจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องเพียงอย่างเดียวโดยปกติพื้นฐานบุคคลนั้นปฏิบัติตนอยู่ในรูปแบบใดมากกว่ากัน

ผลของความเครียดจากการทำงาน

จอห์น (John 1994 : 648) กล่าวถึงความเครียดในการทำงานว่ามีผลทำให้เกิดความสูญเสียบทบาทหน้าที่ทั้งส่วนบุคคลและองค์กร ความเครียดในระดับปานกลางจะมีส่วนช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน แต่ถ้ามีภาวะความเครียดในระดับที่สูงก็จะมีผลต่อร่างกายและจิตใจ นอกจากนี้ยังทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง ขาดความพึงพอใจในการทำงาน เกิดความผิดพลาดและอุบัติเหตุในการทำงาน

ลิลลี่ (Lilly 1998 : 441) กล่าวว่า การมีภาวะเครียดที่ยาวนานจะมีผลต่อสภาวะทางอารมณ์และพฤติกรรม อาจทำให้เกิดความวิตกกังวลหรือภาวะซึมเศร้า หงุดหงิด และนอนไม่หลับ ส่วนผลต่อพฤติกรรมก็จะทำให้มีพฤติกรรมในการใช้ยาเสพติดและแอลกอฮอล์มากขึ้น นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงาน เช่น ประสิทธิภาพการทำงานลดลง มีพฤติกรรมที่ต่อต้านการทำงานหรือเกิดความเบื่อหน่ายต่องาน

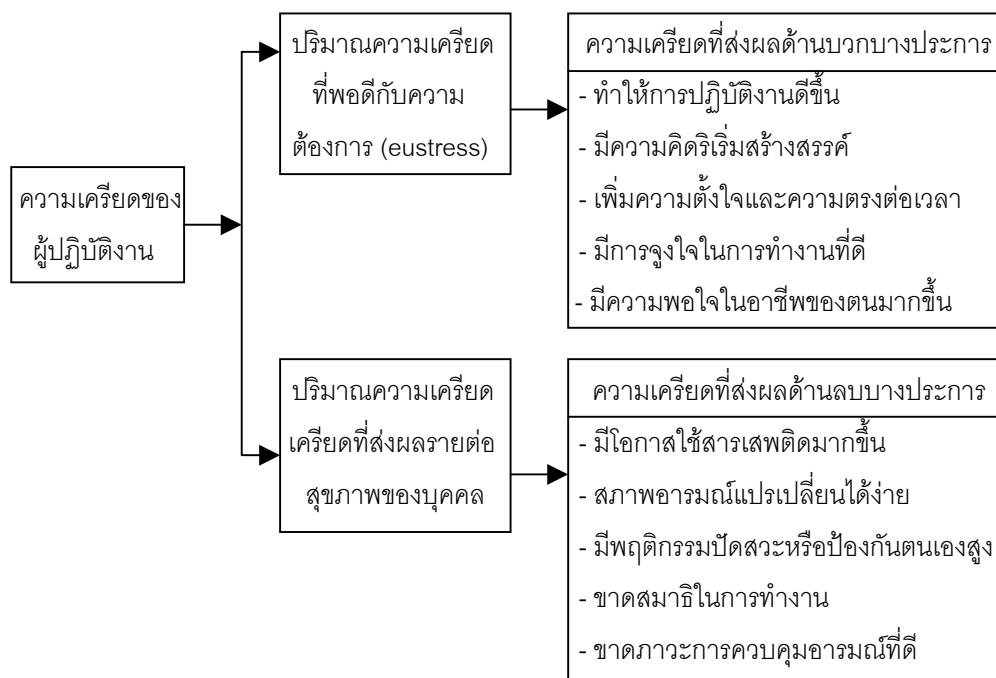
เวณิกา กำลิ่งเอก (2534 : 330) กล่าวถึงผลกระทบของความเครียดไว้ดังนี้

1. ความผิดปกติของร่างกายและจิตใจที่เป็นผลมาจากความเครียด เมื่อมนุษย์ต้องอยู่ในความเครียดนาน ๆ อาจเกิดภาวะโรคจิตสรีรแปรปรวน (psychophysilogic disorders) ซึ่งเป็นอาการทางร่างกายที่เกิดจากปัจจัยทางอารมณ์และเกี่ยวข้องกับระบบอวัยวะใดระบบหนึ่งภายใต้การควบคุมของระบบประสาทอัตโนมัติ เช่น ความผิดปกติของระบบการย่อยอาหาร เมื่อมีความเครียดนาน ๆ จะมีการหลั่งกรดและน้ำย่อย ทำให้การย่อยอาหารผิดปกติอาจทำให้เกิดโรคแผลในกระเพาะอาหารได้ หรือความผิดปกติของระบบหายใจ ทำให้เกิดอาการหายใจแรงและเร็ว บางครั้งหลอดลมจะหดตัวจนเกิดอาการหอบหืดขึ้นได้ เป็นต้น

2. ความผิดปกติของสุขภาพจิต ถ้ามีความเครียดอยู่ยาวนาน อาจทำให้บุคลิกภาพแปรปรวนและเกิดความผิดปกติทางจิตได้ เช่น เกิดภาวะซึมเศร้า เกิดโรควิตกกังวลใจชนิดเรื้อรัง จนอาจเป็นโรคประสาท หรือบางครั้งอาจรุนแรงเป็นโรคจิตได้

นอกจากปัญหาต่อสุขภาพแล้ว ความเครียดยังมีผลทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีก เช่น การติบหูหรือ การติดสุรา หรือยาเสพติดอื่น ๆ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง ทำงานผิดพลาดบ่อยขึ้น เกิดอุบัติเหตุบ่อยขึ้น ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานและลูกน้องไม่ดี ลาหยุดงานบ่อย เปลี่ยนงานบ่อย ซึ่งก่อให้เกิดปัญหากับตนเอง ครอบครัว องค์กร และประเทศชาติในที่สุด

สุรพล พยอมแย้ม (2541 : 268-269) กล่าวถึงผลกระทบที่เกี่ยวข้องระหว่างความเครียดกับสภาพร่างกายและจิตใจของผู้ปฏิบัติงาน โดยสรุปเป็นแผนภูมิไว้ดังนี้

แผนภูมิที่ 4 ผลกระทบที่เกี่ยวข้องระหว่างความเครียดกับสภาพร่างกายและจิตใจของผู้ปฏิบัติงาน
ที่มา : Dubrin , อ้างถึงใน สุรพล พยอมแย้ม, จิตวิทยาอุตสาหกรรม (นครปฐม : มหาวิทยาลัย
ศิลปากร, 2541), 268-269.

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาภาวะเครียดจากการทำงาน โดยอาศัยแนวทางการแบ่งตามสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเครียดทางอารมณ์ในการทำงานของ อมรากล อินโชนานท์ (2532 : 32-34) โดยแบ่งออกเป็น 6 ด้าน คือ

1. ลักษณะงาน หมายถึง ภาวะที่ร่างกายและจิตใจของคนงานขาดความสมดุลย์หรือตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ที่มีความกดดันอันเกิดจากลักษณะงาน เช่น งานที่หนักเกินไป งานที่น้อยเกินไปทำให้ผู้ทำงานรู้สึกไม่มีคุณค่า หรืองานที่เร่งด่วน เป็นต้น

2. บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ หมายถึง ภาวะที่ร่างกายและจิตใจของคนงานขาดความสมดุลย์หรือตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ที่มีความกดดันอันเกิดจากความสับสนและความขัดแย้งในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในสถานประกอบการ เช่น คนงานไม่ทราบแน่ชัดว่าบทบาทหน้าที่ของตนครอบคลุมถึงความรับผิดชอบเรื่องใดบ้าง การไม่มีส่วนในการตัดสินใจในเรื่องงานก็จะทำให้รู้สึกอึดอัดและรู้สึกว่าตนขาดการยอมรับ เป็นต้น

3. ความขัดแย้งระหว่างสภาพแวดล้อมของผู้ทำงานกับสถานประกอบการ หมายถึง ภาวะที่ร่างกายและจิตใจขาดความสมดุลหรือตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ที่มีความกดดันอันเกิดจากความต้องการของสถานประกอบการนั้นมีความขัดแย้งกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของคนงาน เช่น การต้องทำงานนอกเวลา การทำงานในที่ที่ไกลจากที่อยู่อาศัย เป็นต้น

4. โครงสร้างและบรรยากาศของสถานประกอบการ หมายถึง ภาวะที่ร่างกายและจิตใจของคนงานขาดความสมดุลหรือตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ที่มีความกดดันอันเกิดจากระบบโครงสร้างและบรรยากาศในการทำงานในสถานประกอบการ เช่น ไม่มีการช่วยเหลือกัน กฎระเบียบเข้มงวดเกินไปไม่มีการยืดหยุ่น เป็นต้น

5. ความก้าวหน้าในอาชีพ หมายถึง ภาวะที่ร่างกายและจิตใจของคนงานขาดความสมดุลหรือตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ที่มีความกดดันอันเกิดจากการขาดความก้าวหน้าในอาชีพ เช่น ขาดความเชื่อมั่นในงานที่ทำ ไม่มีโอกาสเลื่อนขั้นหรือได้ตำแหน่งสูงขึ้น ทำให้ผู้ทำงานขาดขวัญและกำลังใจ

6. สัมพันธภาพระหว่างบุคคลในการทำงาน หมายถึง ภาวะที่ร่างกายและจิตใจของคนงานขาดความสมดุลหรือตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ที่มีความกดดันอันเกิดจากสัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่ไม่ดีในสถานประกอบการ เช่น สัมพันธภาพที่ไม่ดีต่อผู้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานทำให้เกิดอคติและขาดการประสานงานที่ดีต่อกัน อาจทำให้งานหยุดชะงักหรือผิดพลาดได้ง่าย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะเครียดจากการทำงาน

เฟรน และ แคปแลน (French and Caplan 1974, อ้างถึงใน อรุณภรณ์ บุญเรือง 2542 : 51) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณงานกับความเครียดทางกายและจิตใจ ในการทดลองครั้งแรกตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่าปริมาณงานที่มากก่อให้เกิดอาการเครียดทางจิตใจ เช่น รู้สึกว่าคุณค่าของตนเองลดลงและมีอาการเครียดทางด้านร่างกายโดยวัดระดับความต้านทานทางผิวหนัง ซึ่งในการทดลองครั้งที่สองได้เพิ่มปริมาณงานด้านคุณภาพงานเข้าไปด้วย ผลการทดลองสรุปได้ว่า ปริมาณงานจำนวนมากจะทำให้พนักงานเกิดความรู้สึกสูญเสียคุณค่าของตนเอง ทำงานผิดพลาดบ่อย อัตราการเต้นของหัวใจเพิ่มขึ้น ระดับคลอเรสเตอรอลเพิ่มขึ้น ซึ่งผลการทดลองทั้งสองครั้งได้สนับสนุนว่างานที่มีปริมาณมากเกินไป ก่อให้เกิดความเครียดทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

กัสเทลโล (Guastello 1991 : Abstract) ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางจิตสังคมกับการเกิดอุบัติเหตุจากการขนส่ง โดยวัดด้านการจัดการความปลอดภัย ด้านความรุนแรง ความวิตกกังวล ด้านประสบการณ์ทำงาน ด้านความเครียดทางกาย ความเครียดทางใจ และความเชื่อเกี่ยวกับการควบคุมอุบัติเหตุ พบว่า การจัดการด้านความปลอดภัย ระดับความรุนแรง ประสบการณ์ในการทำงาน ความวิตกกังวลและความเครียดมีความสัมพันธ์กับการเกิดอุบัติเหตุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

รันดโม (Rundmo 1995, อ้างถึงใน วีรมลล์ ละของศิริวงศ์ 2541 : 47) ศึกษาการรับรู้ความเสี่ยงอันตราย สภาพความปลอดภัยและความเครียดจากการทำงานของลูกจ้างสถานีขุดเจาะปิโตรเลียมที่เคยได้รับบาดเจ็บและไม่เคยได้รับบาดเจ็บ โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเหล่านี้กับการเกิดอุบัติเหตุกับคนงานที่เคยได้รับบาดเจ็บ 355 คน พบว่า ผู้ที่เคยได้รับบาดเจ็บเหล่านั้นมีความเครียดในการทำงานมากกว่าเมื่อก่อนที่จะได้รับบาดเจ็บ นอกจากนี้ยังพบว่า การรับรู้ความเสี่ยงอันตราย ความไม่พอใจในสภาพความปลอดภัย ความเครียดในงานสามารถทำนายการเกิดอุบัติเหตุและแนวโน้มที่จะเกิดอุบัติเหตุได้

ศิริพร เนตรพุกกะ (2536) ได้ศึกษาปัจจัยด้านบุคคล กลวิธีในการเผชิญปัญหา ปัจจัยด้านการทำงาน และความเครียดของคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมยางพารา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 298 คน พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดของคนงานได้แก่ เพศ สัมพันธภาพในครอบครัว ภาวะครอบครัว กลวิธีในการเผชิญปัญหา และปัจจัยด้านการทำงาน ส่วนปัจจัยที่ร่วมกันทำนายความเครียดของคนงานที่ดีที่สุดได้แก่ กลวิธีในการเผชิญปัญหา สภาพการทำงาน เพศ สัมพันธภาพกับผู้บริหาร สัมพันธภาพในครอบครัว และความปลอดภัยในการทำงาน โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนของความเครียดได้ร้อยละ 27.09

พิมพ์พรรณ ศิลปสุวรรณ และคณะ (2536) ศึกษาสภาวะสุขภาพ ความเครียด และความทันสมัยที่มีอิทธิพลต่อการจำแนกการเกิดอุบัติเหตุขณะปฏิบัติงานในโรงงานอุตสาหกรรมของคนงานวัยรุ่น เขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลจำแนกกลุ่มคนงานซึ่งได้รับอุบัติเหตุขณะปฏิบัติงาน พบว่า ความทันสมัย ระดับการศึกษา สภาวะสุขภาพ ความเครียด และระดับอายุของคนงานวัยรุ่นสามารถทำนายการเกิดอุบัติเหตุในขณะทำงานได้ร้อยละ 70

จันทร์จิรา ภูทองเกษ (2537) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมผลิตเครื่องไฟฟ้า จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ปัจจัยในการทำงานด้านสัมพันธภาพในการทำงานและด้านลักษณะงานสามารถอธิบายผันแปรของความเครียดของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมได้ร้อยละ 13.54

อลิสซา เลาท์ไกรวัลธรรม (2539) ศึกษาสภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีผลต่อสุขภาพจิตของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมประกอบรถยนต์ในเขตอุตสาหกรรมบางชั้น พบว่าสุขภาพจิตของพนักงานมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพอนามัยด้านการเกิดอุบัติเหตุ

ไพฑูรย์ สมุทรสินธุ์ (2541) ได้ศึกษาภาวะสุขภาพจิตของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมในเขตจังหวัดนนทบุรี และความสัมพันธ์ระหว่างภาวะสุขภาพจิตกับการเกิดอุบัติเหตุในที่ทำงานและการขาดงาน ผลการวิจัยพบว่า ภาวะสุขภาพจิตมีความสัมพันธ์ในทางลบกับการเกิดอุบัติเหตุในที่ทำงานและการขาดงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มานพ วงษ์สุริย์รัตน์ (2541) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินของบริษัทการบินไทย จำกัด(มหาชน) จำนวน 317 คน ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านลักษณะของงาน ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานและสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนร่วมงานสามารถพยากรณ์ความเครียดได้ร้อยละ 19.27

จากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นส่วนใหญ่แสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเครียดในการทำงานและความสัมพันธ์ของความเครียดจากการทำงานกับการเกิดอุบัติเหตุ ยังไม่มีการนำมาศึกษาถึงผลของภาวะความเครียดที่ส่งต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาภาวะความเครียดจากการทำงานที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร โดยผลการวิจัยอาจนำไปใช้ในกิจกรรมการเสริมสร้างทักษะคลายเครียดในการทำงานหรือการทำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีในการทำงานต่อไป

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน

6.1 เพศกับพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน

จากการรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีผู้ศึกษาเกี่ยวกับเพศกับพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ไว้ดังนี้

วิลเลียม (Williams 1983) ศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคลกับการเกิดอุบัติเหตุจากการทำฟาร์มในรัฐไอโอวา ผลการศึกษาพบว่า เพศ อายุ การทำงานที่เป็นอันตราย ขนาดและรูปแบบของฟาร์มมีความสัมพันธ์กับการเกิดอุบัติเหตุ โดยพบว่าผู้หญิงมีอัตราการเกิดอุบัติเหตุน้อยกว่าผู้ชาย ซึ่งผู้วิจัยกล่าวว่าส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะผู้หญิงทำงานที่มีอันตรายน้อยกว่าผู้ชาย

มาร์ติน (Martin 1991) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่ออำนาจควบคุมกับการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมผลิตเครื่องบิน พบว่า ปัจจัยด้านประชากร ได้แก่ เพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน มีความสัมพันธ์กับการเกิดอุบัติเหตุ และสามารถร่วมกันอธิบายการเกิดอุบัติเหตุได้ 14.7%

ซูซีพ ร่มไทร (2524) ศึกษาขนาดวิทยาของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในสถานประกอบการของจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในสถานประกอบการเป็นคณงานเพศชายมากกว่าเพศหญิง

दनัย วีรจิตติธรรม (2538) ศึกษาความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติของคณงานเกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากอุบัติเหตุในโรงงานผลิตเฟอร์นิเจอร์จากไม้ยางพารา อำเภอ ยานตาขาว จังหวัดตรัง พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับการเกิดอุบัติเหตุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมชาย เลาหะพิพัฒน์ชัย (2539) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแบบแผนความเชื่อ ด้านสุขภาพ ความเชื่อในแหล่งอำนาจควบคุมทางสุขภาพกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของคณงานในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า พบว่า คณงานชายกับคณงานหญิงมีพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานแตกต่างกัน

6.2 อายุกับพฤติกรรมกำป้องกันอุบัติเหตุจากการกำงาน

วิลเลียม (Williams 1983) ศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคลกับการเกิดอุบัติเหตุจากการกำฟาร์มในรัฐโอไอโอวา ผลการศึกษำพบว่า เพศ อายุ การกำงานที่เป็นอันตราย ขนาดและรูปแบบของฟาร์มมีความสัมพันธ์กับการเกิดอุบัติเหตุ นอกจากนี้กลุ่มอายุที่ต่างกันของคณงานมีความถี่ในการเกิดอุบัติเหตุต่างกัน โดยพบว่ากลุ่มอายุ 5-14 ปีมีการเกิดอุบัติเหตุมากกว่ากลุ่มอื่น

มาร์ติน (Martin 1991) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่ออำนาจควบคุมกับการเกิดอุบัติเหตุจากการกำงานในโรงงานอุตสาหกรรมผลิตเครื่องบิน พบว่า ปัจจัยด้านประชากร ได้แก่ เพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน มีความสัมพันธ์กับการเกิดอุบัติเหตุ และสามารถร่วมกันอธิบายการเกิดอุบัติเหตุได้ 14.7%

ดีดอบบีลีเออร์ และ เจอร์แมน (Dedobbeleer and German 1990 : 1099-1103) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติเพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการทำงานของคณงานก่อสร้างเขตเมืองบัลติมอร์ จำนวน 454 คน พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการปฏิบัติเพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการทำงานคือ อายุ ทักษะคิดต่อระบบความปลอดภัย ส่วนปัจจัยที่สามารถทำนายการปฏิบัติได้คือ อายุ ซึ่งพบว่าคณงานก่อสร้างที่มีอายุต่ำกว่า 26 ปี จะมีคะแนนการปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยในการทำงานน้อย

ทิฟฟิน (Tiffin 1961, อ้างถึงใน นลินี ประทับศร 2543 : 62) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ อัตราการเข้าโรงพยาบาลของบุคลากรเทียบกับอายุและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติจากสถิติการเกิดอุบัติเหตุของบุคลากร กล่าวคือ บุคลากรที่มีอายุระหว่าง 18-23 ปี มีแนวโน้มที่จะได้รับอันตรายเพิ่มขึ้นตามอายุ และอัตราการเข้าโรงพยาบาลสูงสุดประมาณ 1.25 ครั้งต่อปีในช่วงอายุ 23-26 ปี ส่วนบุคลากรที่มีอายุเกิน 25 ปีมีแนวโน้มที่จะได้รับอันตรายจนต้องเข้าโรงพยาบาลลดน้อยลงไปตามอายุที่เพิ่มมากขึ้น

อัศวพร รัตนบุญกร (2532) ศึกษาลักษณะคนงานที่ประสบอันตรายในสถานประกอบการขนาดเล็กและสภาพการทำงานที่ทำให้เกิดการประสบอันตราย พบว่า ลักษณะทั่วไปของคนงานที่ประสบอันตรายส่วนใหญ่เป็นคนที่อยู่ในกลุ่มอายุ 16-29 ปี

ภูษิต เกียรติคุณ (2535) ศึกษาพฤติกรรมการความปลอดภัยของคนงานก่อนและหลังมีการเสริมกิจกรรม 5 ส. และการอบรมความปลอดภัยในการทำงานในสถานประกอบการ ผลการวิจัยพบว่า คนงานที่มีอายุมากจะมีพฤติกรรมการความปลอดภัยน้อยกว่าคนงานที่มีอายุน้อย

ฟ้ารัตน์ สมแสน (2539) ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานของคนงานก่อสร้างในกรุงเทพมหานคร จำนวน 270 คน พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการความปลอดภัยในการทำงานของคนงานก่อสร้าง

दनัย ธีรจิตติธรรม (2538) ศึกษาความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติของคนงานเกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากอุบัติเหตุในโรงงานผลิตเฟอร์นิเจอร์จากไม้ยางพารา อำเภอ ยานตาขาว จังหวัดตรัง พบว่า ปัจจัยด้านอายุมีความสัมพันธ์กับการเกิดอุบัติเหตุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วีรมลล์ ละอองศิริวงศ์ (2541) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้สภาพการทำงานที่เป็นอันตรายและพฤติกรรมการทำงานอย่างปลอดภัยของพนักงานปฏิบัติการในโรงงานอุตสาหกรรมแผ่นเหล็ก ในเขตอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง พบว่า พนักงานที่มีอายุต่างกันมีพฤติกรรมการทำงานอย่างปลอดภัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.3 ระดับการศึกษา กับ พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน

นันทนิตย์ ยี่มวาสนา (2526) ศึกษาความรู้ ความคิดเห็น และการปฏิบัติในการป้องกันอันตรายส่วนบุคคลของลูกจ้างหญิงในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ พบว่า ลูกจ้างหญิงที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการใช้อุปกรณ์เครื่องป้องกันเส้นใยแตกต่างกัน

ภูษิต เกียรติคุณ (2535) ศึกษาพฤติกรรมด้านความปลอดภัยของคนงานก่อนและหลังมีการเสริมกิจกรรม 5 ส. และการอบรมความปลอดภัยในการทำงานในสถานประกอบการ ผลการวิจัยพบว่า คนงานที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยแตกต่างกัน โดยคนงานที่มีระดับการศึกษาสูงมีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยดีกว่าคนงานที่มีระดับการศึกษาต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เกสร สุธสว่าง (2535) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจิตสำนึกกับสภาพความปลอดภัยของบุคลากรในโรงงานอุตสาหกรรมเซรามิก จังหวัดปทุมธานี จำนวน 622 คน พบว่า จิตสำนึกในความปลอดภัยของพนักงานมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงงาน

วุฒิไกร บัวผัน (2535) ศึกษาการยอมรับการใช้เครื่องป้องกันอันตรายจากเสียงในการทำงานของคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ กรณีศึกษาอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

พิมพ์พรณ ศิลปสุวรรณ และคณะ (2536) ศึกษาสภาวะสุขภาพ ความเครียด และความทันสมัยที่มีอิทธิพลต่อการจำแนกการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมของคนงานวัยรุ่น เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ระดับการศึกษาสามารถทำนายการปฏิบัติอย่างปลอดภัยได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

6.4 สถานภาพสมรสกับพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน

ประณมพร โภชนสมบุรณ์ (2526) ศึกษาปัญหาและความต้องการการบริการทางสังคมของลูกจ้างที่ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีลูกจ้างที่อยู่ในความคุ้มครองของกองทุนเงินทดแทน พบว่า ลูกจ้างที่มีครอบครัวหรือแต่งงานแล้วที่ประสบอันตรายจากการทำงานมากกว่าลูกจ้างที่เป็นโสด

ชลลดา นาเกษมสุวรรณ (2534) ศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศและเสียงของผู้ขับขีรถบรรทุกในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า สถานภาพสมรสที่แตกต่างกันก่อให้เกิดความแตกต่างกันในเรื่องพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศและเสียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

สิริพัชร เปรมัชฌีเยร (2543) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ ความรู้ การเปิดรับสื่อและพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการในโรงงานผลิตกระดาษ พบว่า พนักงานที่มีสถานภาพสมรสต่างกันมีพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานแตกต่างกัน

6.5 ประสพการณ์ในการทำงานกับพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน

เรย์ (Ray 1989) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน พบว่าปัจจัยด้านประสพการณ์ในการทำงานและทัศนคติเกี่ยวกับความปลอดภัยมีผลต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

มาร์ติน (Martin 1991) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่ออำนาจควบคุมกับการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมผลิตเครื่องบิน พบว่า ปัจจัยด้านประชากร ได้แก่ เพศ อายุ และประสพการณ์ในการทำงาน มีความสัมพันธ์กับการเกิดอุบัติเหตุ และสามารถร่วมกันอธิบายการเกิดอุบัติเหตุได้ 14.7%

นันทินิตย์ ยี่มวาสนา (2526) ศึกษาความรู้ ความคิดเห็นและการปฏิบัติในการป้องกันอันตรายส่วนบุคคลของลูกจ้างหญิงในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ 11 โรงงาน พบว่า ประสพการณ์การทำงานในโรงงานมีผลทำให้การใช้อุปกรณ์เครื่องป้องกันเสียงดังต่างกัน

ชลลดา นาเกษมสุวรรณ (2534) ศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศและเสียงของผู้ขับขีรถบรรทุกในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า อายุงานที่แตกต่างกันก่อให้เกิดความแตกต่างกันในเรื่องพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศและเสียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

มยุรี น่วมพิพัฒน์ (2539) ทำการศึกษาพฤติกรรมเปิดรับข่าวสารความปลอดภัยในการทำงานของคณงานระดับปฏิบัติการ : ศึกษาเฉพาะกรณีอุตสาหกรรมผลิตผลิตภัณฑ์โลหะเครื่องจักรและอุปกรณ์ พบว่า คณงานระดับปฏิบัติการที่มีประสพการณ์การทำงานต่างกันจะมีพฤติกรรมเปิดรับข่าวสารความปลอดภัยในการทำงานแตกต่างกัน

6.6 ขนาดสถานประกอบการกับพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน

วิลเลียม (Williams 1983) ศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคลกับการเกิดอุบัติเหตุจากการทำฟาร์มในรัฐโอไฮโอว่า ผลการศึกษาพบว่า เพศ อายุ การทำงานที่เป็นอันตราย ขนาดและรูปแบบของฟาร์มมีความสัมพันธ์กับการเกิดอุบัติเหตุ โดยพบว่าฟาร์มที่มีรูปแบบและขนาดที่ต่างกันมีความถี่ในการเกิดอุบัติเหตุแตกต่างกัน

นันทินิตย์ ยี่มวาสนา (2526) ศึกษาความรู้ ความคิดเห็นและการปฏิบัติในการป้องกันอันตรายส่วนบุคคลของลูกจ้างหญิงโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอเขตนครหลวง จำนวน 228 คน จาก 11 โรงงาน พบว่า ขนาดของโรงงานที่ต่างกันมีความคิดเห็นในการป้องกันอันตรายส่วนบุคคลแตกต่างกัน

จิตรภาณุ สรรค์วิริชญ์ (2536) ทำการศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยที่มีผลต่อความปลอดภัยในการทำงานของลูกจ้างในอุตสาหกรรมการผลิต : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของอัตราของความปลอดภัยของการประสบอันตรายของขนาดของโรงงานอุตสาหกรรมการผลิตในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง พบว่า โรงงานขนาดใหญ่มีอัตราการเสียชีวิตสูงกว่าโรงงานขนาดเล็ก

กาญจนา พุทธานุรักษ์ (2539) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานก่อสร้างในจังหวัดระยอง พบว่า คนงานที่ปฏิบัติงานในสถานประกอบการที่มีขนาดต่างกันมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พัรตน์ สมแสน (2539) ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานของคนงานก่อสร้างในกรุงเทพมหานคร พบว่า ขนาดของสถานประกอบการมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน

จากการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมแสดงให้เห็นว่า ปัญหาการประสบอันตรายหรือการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานส่วนใหญ่เกิดมาจากปัจจัยด้านตัวบุคคล เช่น การกระทำที่ไม่ปลอดภัย การขาดความรู้ความชำนาญ สภาวะทางร่างกายและจิตใจที่ไม่สมบูรณ์ นอกจากนี้ การขาดความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุ หรือความเชื่อในอำนาจภายใน-ภายนอกตนก็เป็นสาเหตุหนึ่งของการเกิดอุบัติเหตุหรือการกระทำเพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุที่แตกต่างกัน ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะพบว่า มีปัจจัยเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับการเกิดอุบัติเหตุและพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของคนงาน สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้มีปัจจัยที่สอดคล้องกับวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน

ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน และความเชื่อในอำนาจควบคุม นอกจากนี้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาภาวะเครียดจากการทำงานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ซึ่งจากงานวิจัยส่วนใหญ่พบว่าเป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่สัมพันธ์กับความเครียดในการทำงานหรือความสัมพันธ์ของความเครียดในการทำงานกับการเกิดอุบัติเหตุ แต่ยังไม่มีการศึกษาถึงผลของภาวะเครียดจากการทำงานที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ดังนั้นการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยศึกษาเปรียบเทียบคนงานที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดของสถานประกอบการที่แตกต่างกัน และศึกษาปัจจัยที่น่าจะมีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงาน ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ความตระหนักต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน ความเชื่อในอำนาจควบคุม และภาวะเครียดจากการทำงาน ตามกรอบแนวคิดในการวิจัยดังแสดงในแผนภูมิที่ 5

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

แผนภูมิที่ 5 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องตัดและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ คนงานที่ปฏิบัติงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องตัดและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 5 แห่ง มีจำนวนคนงานทั้งสิ้น 3,023 คน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คนงานที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานประกอบการผลิตเครื่องตัดและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 354 คน กลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Multi-Stage Stratified Random Sampling) มีขั้นตอนการสุ่มดังต่อไปนี้

1. การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของยามาเน่ (Yamane, อ้างถึงใน บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ 2538 : 9) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

n = ขนาดตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (ในที่นี้กำหนดให้ e = 5%)

แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{3,023}{1 + [3,023 (0.05)^2]} = 353.26$$

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คำนวณได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 354 คน

2. กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากร ดังแสดงตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากร ด้านขนาดของสถานประกอบการและเพศของคณงานที่ปฏิบัติงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ขนาดสถานประกอบการ (คน)	ชื่อสถานประกอบการ	จำนวนประชากร(คน)		รวม	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง(คน)		รวม
		ชาย	หญิง		ชาย	หญิง	
< 200 (ขนาดเล็ก)	1. หจก. ทวีผลสามร้อยยอด	51	143	194	6	17	23
	2. หจก. ประจวบเจริญห้องเย็น	49	138	187	6	16	22
200 – 999 (ขนาดกลาง)	1. บริษัท เจริญฟู้ดส์อุตสาหกรรม จำกัด	101	401	502	12	47	59
	2. บริษัท เกกิงอุตสาหกรรม สับปะรดกระป๋อง จำกัด	123	264	387	14	31	45
≥ 1,000 (ขนาดใหญ่)	1. บริษัท สามร้อยยอด จำกัด	588	1,165	1,753	69	136	205
รวม		912	2,111	3,023	107	247	354

3. ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยการจับฉลาก

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

ตัวแปรอิสระ

1. ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่

1.1 เพศ แบ่งออกเป็น

- ชาย
- หญิง

1.2 อายุ แบ่งออกเป็น

- ต่ำกว่า 20 ปี
- 20 – 29 ปี
- 30 – 39 ปี
- 40 ปีขึ้นไป

1.3 ระดับการศึกษา

- ประถมศึกษา
- มัธยมศึกษาตอนต้น
- ตั้งแต่มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าขึ้นไป

1.4 สถานภาพสมรส แบ่งออกเป็น

- โสด
- คู่
- ม่าย/หย่า/แยกกันอยู่

1.5 ประสบการณ์ในการทำงาน แบ่งออกเป็น

- ต่ำกว่า 1 ปี
- 1-5 ปี
- มากกว่า 5 ปี

1.6 ขนาดของสถานประกอบการ แบ่งออกเป็น

- ขนาดเล็ก มีจำนวนคนงานต่ำกว่า 200 คน
- ขนาดกลาง มีจำนวนคนงาน 200 – 999 คน
- ขนาดใหญ่ มีจำนวนคนงานตั้งแต่ 1,000 คนขึ้นไป

2. ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน
3. ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน
4. ความเชื่อในอำนาจควบคุม
  - ความเชื่อในอำนาจภายในตน
  - ความเชื่อในอำนาจภายนอกตน
5. ภาวะเครียดจากการทำงาน

ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด ที่ให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลแบ่งออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ประสบการณ์ในการทำงาน และ ขนาดของสถานประกอบการ ลักษณะคำถามเป็นแบบกำหนดตัวเลือก (forced choice) จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบวัดความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ซึ่งผู้วิจัยสร้างแบบวัด โดยปรับจากแบบวัดความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานของนลินี ประทับศร (2543) ลักษณะแบบวัดเป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ซึ่งมีตัวเลือกที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว ประกอบด้วย ข้อคำถาม จำนวน 20 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ

1. ด้านสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ	จำนวน 5 ข้อ คือ ข้อคำถามที่ 1-5
2. ด้านการควบคุมและป้องกันอุบัติเหตุ	จำนวน 5 ข้อ คือ ข้อคำถามที่ 6-10
3. ด้านเครื่องจักร	จำนวน 5 ข้อ คือ ข้อคำถามที่ 11-15
4. ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	จำนวน 5 ข้อ คือ ข้อคำถามที่ 16-20

เกณฑ์การให้คะแนนของแบบวัดความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ดังนี้

ตอบถูก ได้ 1 คะแนน

ตอบผิด ได้ 0 คะแนน

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความตระหนักรู้ต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือตามนิยามศัพท์และการทบทวนวรรณกรรม มีข้อคำถาม จำนวน 19 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ

1. ความตระหนักถึงสภาพการทำงานที่เป็นอันตราย จำนวน 7 ข้อ คือ ข้อคำถามที่ 1-7

2. ความตระหนักถึงความสำคัญของกฎระเบียบข้อบังคับ จำนวน 6 ข้อ คือ ข้อคำถามที่ 8-13

3. ความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ จำนวน 6 ข้อ คือ ข้อคำถามที่ 14-19

ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ดังนี้

มากที่สุด หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความตระหนักในเรื่องนั้นมากที่สุด

มาก หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความตระหนักในเรื่องนั้นมาก

ปานกลาง หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความตระหนักในเรื่องนั้นปานกลาง

น้อย หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความตระหนักในเรื่องนั้นน้อย

น้อยที่สุด หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความตระหนักในเรื่องนั้นน้อยที่สุด

เกณฑ์ในการให้คะแนน ข้อความที่แสดงถึงความตระหนักรู้ต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานจะได้คะแนน 1 ถึง 5 สำหรับคำตอบน้อยที่สุดถึงมากที่สุดตามลำดับ ส่วนข้อความที่ตรงกันข้ามจะให้คะแนนกลับกัน ผู้ที่ได้คะแนนมากกว่าจะเป็นผู้ที่มีความตระหนักรู้ต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานสูงกว่าผู้ตอบที่ได้คะแนนน้อยกว่า

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามวัดความเชื่อในอำนาจควบคุม ซึ่งผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามโดยปรับจากแบบวัดความเชื่อในอำนาจควบคุมตนเองของพรศรี อภิชาติ (2543) ซึ่งมีข้อคำถาม จำนวน 14 ข้อ แบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

1. ความเชื่อในอำนาจภายในตน จำนวน 7 ข้อ คือ ข้อคำถามที่ 1-7

2. ความเชื่อในอำนาจภายนอกตน จำนวน 7 ข้อ คือ ข้อคำถามที่ 8-14

ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ
ดังนี้

มากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเชื่อของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด
มาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเชื่อของผู้ตอบแบบสอบถามมาก
ปานกลาง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเชื่อของผู้ตอบแบบสอบถามปานกลาง
น้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเชื่อของผู้ตอบแบบสอบถามน้อย
น้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเชื่อของผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุด
เกณฑ์ในการให้คะแนน ข้อความที่แสดงถึงความเชื่อในอำนาจภายในตนและความ
เชื่อในอำนาจภายนอกตนจะได้คะแนนตั้งแต่ 1 ถึง 5 สำหรับคำตอบที่น้อยที่สุดถึงมากที่สุด
ตามลำดับ ผู้ที่ได้คะแนนมากกว่าจะเป็นผู้มีความเชื่อในอำนาจภายในตนและความเชื่อในอำนาจ
ภายนอกตนสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่า

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามภาวะเครียดจากการทำงาน ซึ่งผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามโดย

ปรับจากแบบวัดความเครียดในการทำงานของศิริมาศ อเต็นต้า (2542) มีข้อคำถาม จำนวน 28
ข้อ แบ่งเป็น 6 ด้าน คือ

1. ลักษณะงาน จำนวน 5 ข้อ คือ ข้อคำถามที่ 1-5
2. บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ จำนวน 4 ข้อ คือ ข้อคำถามที่ 6-9
3. ความขัดแย้งระหว่างสภาพแวดล้อมของคนงานกับสถานประกอบการ
จำนวน 5 ข้อ คือ ข้อคำถามที่ 10-14
4. โครงสร้างและบรรยากาศของสถานประกอบการ จำนวน 5 ข้อ คือ ข้อคำถาม
ที่ 15-19
5. ความก้าวหน้าในอาชีพ จำนวน 4 ข้อ คือ ข้อคำถามที่ 20-23
6. สัมพันธภาพระหว่างบุคคลในการทำงาน จำนวน 5 ข้อ คือ ข้อคำถามที่ 24-28

ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ
ดังนี้

มากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด
มาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของผู้ตอบแบบสอบถามมาก
ปานกลาง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของผู้ตอบแบบสอบถามปานกลาง
น้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของผู้ตอบแบบสอบถามน้อย
น้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุด
เกณฑ์ในการให้คะแนน ข้อความที่แสดงถึงภาวะเครียดจากการทำงานจะได้คะแนน 1
ถึง 5 สำหรับคำตอบน้อยที่สุดถึงมากที่สุด ตามลำดับ ผู้ที่ได้คะแนนมากกว่าจะเป็นผู้ที่มีภาวะ
เครียดจากการทำงานสูงกว่าผู้ตอบที่ได้คะแนนน้อยกว่า

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ซึ่งผู้วิจัยสร้าง
แบบสอบถามโดยปรับจากแบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของโกวิท
บุญมีพงศ์ (2541) มีข้อคำถาม จำนวน 22 ข้อ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. การเอาใจใส่และปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ จำนวน 8 ข้อ คือ ข้อคำถามที่ 1-8
2. การทำงานตามวิธีปฏิบัติงานที่ได้กำหนดไว้ จำนวน 7 ข้อ คือ ข้อคำถามที่ 9-15
3. การตรวจและรายงานสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย จำนวน 7 ข้อ คือ ข้อคำถาม
ที่ 16-22

ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 4 ระดับ
ดังนี้

ปฏิบัติทุกครั้ง หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามปฏิบัติตามข้อความนั้นทุกครั้ง
ปฏิบัติบ่อยครั้ง หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามปฏิบัติตามข้อความนั้นเป็นส่วนใหญ่
ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามปฏิบัติตามข้อความนั้นน้อยครั้ง
ไม่เคยปฏิบัติเลย หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามไม่เคยปฏิบัติตามข้อความนั้นเลย
เกณฑ์ในการให้คะแนน ข้อความที่แสดงถึงพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการ
ทำงานจะได้คะแนน 0 ถึง 3 สำหรับคำตอบไม่เคยปฏิบัติเลยถึงปฏิบัติทุกครั้ง ตามลำดับ ส่วน
ข้อความที่ตรงกันข้ามจะให้คะแนนกลับกัน ผู้ที่ได้คะแนนมากกว่าจะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรม
ป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานสูงกว่าผู้ตอบที่ได้คะแนนน้อยกว่า

4. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเอกสาร งานวิจัย และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ความเชื่อในอำนาจควบคุม ภาวะเครียดจากการทำงาน และพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. กำหนดกรอบและแนวคิดเพื่อสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

3. สร้างเครื่องมือซึ่งพัฒนาเป็นแบบสอบถามที่มีเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นและได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 50 คน

5. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ดังนี้

5.1 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน โดยใช้สูตร K.R. 20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson's Method, อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2543 : 123) ดังนี้

$$\text{สูตร K.R. 20} \quad r_{tt} = (n/n-1) (1 - \sum pq/S_t^2)$$

n หมายถึง จำนวนข้อ

p หมายถึง สัดส่วนของคนทำถูกในแต่ละข้อ

q หมายถึง สัดส่วนของคนทำผิดในแต่ละข้อ = 1-p

S_t^2 หมายถึง ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

ข้อคำถามความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน มีข้อคำถาม จำนวน 20 ข้อ ได้ค่าความเชื่อมั่น .720

5.2 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) จากแบบสอบถามเกี่ยวกับความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ความเชื่อในอำนาจควบคุม ภาวะเครียดจากการทำงาน และพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows (Statistical Package for the Social Sciences) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามดังนี้

5.2.1 ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน มีข้อคำถามจำนวน 19 ข้อ วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นได้ .841

5.2.2 ความเชื่อในอำนาจควบคุม มีข้อคำถามจำนวน 14 ข้อ วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นได้ .833

5.2.3 ภาวะเครียดจากการทำงาน มีข้อคำถามจำนวน 28 ข้อ วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นได้ .944

5.2.4 พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน มีข้อคำถามจำนวน 22 ข้อ วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นได้ .888

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้จัดการสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากคนงาน

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ผ่านการพัฒนา และปรับปรุงจนมีคุณภาพในระดับที่ยอมรับได้ไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 354 คน

3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามจำนวน 354 ชุด และได้รับคืนมา 354 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาจัดระเบียบ ลงรหัส และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows (Statistical Package for the Social Sciences) เพื่อประมวลผลข้อมูลและทำการวิเคราะห์ทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติในการวิจัย ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานประกอบการ ใช้สถิติความถี่และค่าร้อยละ

2. การวิเคราะห์ระดับความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ความเชื่อในอำนาจควบคุม ภาวะเครียดจากการทำงาน และพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ใช้สถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

กำหนดเกณฑ์ในการประเมินความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การประเมินแบบอิงเกณฑ์โดยเทียบร้อยละของคะแนนที่ได้กับเกณฑ์ที่กำหนด มีเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนของทอรอนไดค์ (Thorndike 1977 : 573-574) ดังนี้

คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 50 หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับน้อย

คะแนนร้อยละ 50-75 หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนมากกว่าร้อยละ 75 ขึ้นไป หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับมาก

เกณฑ์ในการประเมินระดับความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ความเชื่อในอำนาจควบคุม และภาวะเครียดจากการทำงาน ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best 1981 : 179-182) ดังนี้

การแปลความหมายคะแนนของความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน จะใช้เกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีความตระหนักอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีความตระหนักอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีความตระหนักอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีความตระหนักอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีความตระหนักอยู่ในระดับมากที่สุด

การแปลความหมายคะแนนของความเชื่อในอำนาจภายในตน จะใช้เกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีความเชื่อในอำนาจภายในตนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีความเชื่อในอำนาจภายในตนอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีความเชื่อในอำนาจภายในตนอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีความเชื่อในอำนาจภายในตนอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีความเชื่ออำนาจภายในตนอยู่ในระดับมากที่สุด

การแปลความหมายคะแนนของความเชื่อในอำนาจภายนอกตน จะใช้เกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีความเชื่อในอำนาจภายนอกตนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีความเชื่อในอำนาจภายนอกตนอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีความเชื่อในอำนาจภายนอกตนอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีความเชื่อในอำนาจภายนอกตนอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีความเชื่อในอำนาจภายนอกตนอยู่ในระดับมากที่สุด

การแปลความหมายของคะแนนภาวะเครียดจากการทำงาน จะใช้เกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีความรู้สึกเครียดอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีความรู้สึกเครียดอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีความรู้สึกเครียดอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีความรู้สึกเครียดอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีความรู้สึกเครียดอยู่ในระดับมากที่สุด

สำหรับการวิเคราะห์ระดับค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณจากสูตร ดังนี้

$$\text{อันตรายภาค}^{\text{ชั้น}} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{3 - 0}{3} = 1$$

การแปลความหมายคะแนนของพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานจะใช้เกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 0.00-1.00 หมายถึง มีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.01-2.00 หมายถึง มีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 2.01-3.00 หมายถึง มีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานอยู่ในระดับมาก

3. การเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน จำแนกตาม เพศ ใช้การทดสอบค่าที (t-test)

4. การเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และขนาดของสถานประกอบการ ใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และหากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยทำการทดสอบหาความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe'

5. การวิเคราะห์ปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ความเชื่อในอำนาจควบคุม และภาวะเครียดจากการทำงาน ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของการนำเข้าสู่สมการ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การศึกษาวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่องพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 354 คน นำมาวิเคราะห์และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ตารางประกอบการบรรยาย แบ่งออกเป็น 4 ตอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของ คนงาน ความเชื่อในอำนาจควบคุม ภาวะเครียดจากการทำงาน และพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของ คนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของ คนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานประกอบการที่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ปัจจัย ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของ คนงาน ความเชื่อในอำนาจควบคุม และภาวะเครียดจากการทำงาน ที่สามารถทำนายพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของ คนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ ดังนี้

Y แทน พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของ คนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

X₁ แทน ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน

X_2 แทน ความตระหนักรู้ต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน

X_3 แทน ความเชื่อในอำนาจควบคุม

X_{31} แทน ความเชื่อในอำนาจภายในตน

X_{32} แทน ความเชื่อในอำนาจภายนอกตน

X_4 แทน ภาวะเครียดจากการทำงาน

n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

X แทน ค่าเฉลี่ย

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

t แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-distribution

F แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F-distribution

r แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

df แทน องศาอิสระ (Degree of freedom)

SS แทน ผลรวมของกำลังสองของค่าเบี่ยงเบน (Sum of Squares)

MS แทน ค่าเฉลี่ยของค่าเบี่ยงเบนกำลังสอง (Mean Squares)

R^2 แทน ประสิทธิภาพในการทำงาน (R Squares)

B แทน ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอย (Regression Coefficients)

Beta แทน ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยมาตรฐาน

S.E. แทน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำงาน

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของคณงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและ ขนมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ข้อมูลพื้นฐานของคณงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและขนมอาหาร เขต
กิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 354 คน จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับ
การศึกษา สถานภาพสมรส ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานประกอบการ
ดังรายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	
	คน	ร้อยละ
เพศ		
1. ชาย	107	30.2
2. หญิง	247	69.8
รวม	354	100.0
อายุ		
1. ต่ำกว่า 20 ปี	87	24.6
2. 20-29 ปี	148	41.8
3. 30-39 ปี	101	28.5
4. 40 ปีขึ้นไป	18	5.1
รวม	354	100.0
ระดับการศึกษา		
1. ประถมศึกษา	154	43.5
2. มัธยมศึกษาตอนต้น	87	24.6
3. ตั้งแต่มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าขึ้นไป	113	31.9
รวม	354	100.0
สถานภาพสมรส		
1. โสด	148	41.8
2. คู่	186	52.5
3. ม่าย/หย่า/แยกกันอยู่	20	5.7
รวม	354	100.0

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	
	คน	ร้อยละ
ประสบการณ์ในการทำงาน		
1. ต่ำกว่า 1 ปี	108	30.5
2. 1-5 ปี	124	35.0
3. มากกว่า 5 ปี	122	34.5
รวม	354	100.0
ขนาดของสถานประกอบการ		
1. ขนาดเล็ก มีจำนวนคนงานน้อยกว่า 200คน	45	12.7
2. ขนาดกลาง มีจำนวนคนงานระหว่าง 200-999 คน	104	29.4
3. ขนาดใหญ่ จำนวนคนงานตั้งแต่ 1,000 คนขึ้นไป	205	57.9
รวม	354	100.0

จากตารางที่ 2 พบว่า คนงานส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 247 คน คิดเป็นร้อยละ 69.8 มีอายุระหว่าง 20-29 ปี จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 41.8 ระดับการศึกษา พบว่า คนงานส่วนมากจบการศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 43.5 สถานภาพสมรสของคนงานส่วนมากมีสถานภาพสมรสคู่ จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 52.5 มีประสบการณ์ในการทำงานอยู่ในช่วง 1-5 ปี จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 35.00 และส่วนมากทำงานอยู่ในโรงงานขนาดใหญ่ ซึ่งมีจำนวนคนงานตั้งแต่ 1,000 คนขึ้นไป จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 57.9

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ความเชื่อในอำนาจควบคุม ภาวะเครียดจากการทำงาน และพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของพนักงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดังแสดงรายละเอียดตามตารางที่ 3-7

ตารางที่ 3 แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าระดับของความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

คะแนน	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ค่าระดับความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน
ต่ำกว่าร้อยละ 50	86	24.29	น้อย
ร้อยละ 50-75	206	58.19	ปานกลาง
มากกว่าร้อยละ 75 ขึ้นไป	62	17.51	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า พนักงานส่วนมากมีความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 206 คน คิดเป็นร้อยละ 58.19

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับของความตระหนักรู้ต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคณงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ความตระหนักรู้ต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน	X	S.D.	ระดับ
1. ความตระหนักต่อสภาพการทำงานที่เป็นอันตราย	4.538	0.424	มากที่สุด
2. ความตระหนักต่อความสำคัญของกฎระเบียบข้อบังคับ	4.435	0.487	มาก
3. ความตระหนักต่อบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ	4.419	0.518	มาก
รวม	4.467	0.413	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า คณงานมีความตระหนักรู้ต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X=4.467$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า คณงานมีความตระหนักต่อสภาพการทำงานที่เป็นอันตรายอยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.538$) ส่วนความตระหนักต่อความสำคัญของกฎระเบียบข้อบังคับและความตระหนักต่อบทบาทหน้าที่รับผิดชอบอยู่ในระดับมาก ($X=4.435$, 4.419 ตามลำดับ)

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับของความเชื่อในอำนาจควบคุมของคณงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ความเชื่อในอำนาจควบคุม	X	S.D.	ระดับ
1. ความเชื่อในอำนาจภายในตน	4.250	0.642	มาก
2. ความเชื่อในอำนาจภายนอกตน	3.017	0.753	ปานกลาง

จากตารางที่ 5 พบว่า คณงานมีความเชื่อในอำนาจภายในตนอยู่ในระดับมาก ($X=4.250$) และมีความเชื่อในอำนาจภายนอกตนอยู่ในระดับปานกลาง ($X=3.017$)

ตารางที่ 6 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับของภาวะเครียดจากการทำงาน
ของพนักงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอ
สามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ภาวะเครียดจากการทำงาน	X	S.D.	ระดับ
1. ลักษณะงาน	3.637	0.801	มาก
2. บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ	3.328	0.893	ปานกลาง
3. ความขัดแย้งระหว่างสภาพแวดล้อมของพนักงาน กับสถานประกอบการ	2.843	0.970	ปานกลาง
4. โครงสร้างและบรรยากาศของสถานประกอบการ	3.559	0.864	มาก
5. ความก้าวหน้าในอาชีพ	3.394	0.992	ปานกลาง
6. สัมพันธภาพระหว่างบุคคลในการทำงาน	3.161	1.004	ปานกลาง
รวม	3.317	0.715	ปานกลาง

จากตารางที่ 6 พบว่า พนักงานมีภาวะเครียดจากการทำงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับ
ปานกลาง ($X=3.317$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า พนักงานมีภาวะเครียดจากลักษณะงานและ
โครงสร้างและบรรยากาศของสถานประกอบการอยู่ในระดับมาก ($X=3.637$, 3.559 ตามลำดับ)
ส่วนในด้านอื่น ๆ พบว่า พนักงานมีภาวะเครียดอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับของพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุ
จากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร
เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

พฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุจากการทำงาน	X	S.D.	ระดับ
1. การเอาใจใส่และปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ	2.113	0.483	มาก
2. การทำงานตามวิธีปฏิบัติงานที่ได้กำหนดไว้	2.479	0.504	มาก
3. การตรวจและรายงานสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย	2.305	0.539	มาก
รวม	2.291	0.415	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่า คนงานมีพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุจากการทำงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X=2.291$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า คนงานมีพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุจากการทำงานอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน โดยมีพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุจากการทำงานด้านการทำงานตามวิธีปฏิบัติงานที่ได้กำหนดไว้สูงที่สุด ($X=2.479$)

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนวนลิขสิทธิ์

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของ
คนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา
สถานภาพสมรส ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานประกอบการ ดังแสดง
รายละเอียดตามตารางที่ 8-22

ตารางที่ 8 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของ
คนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอ
สามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	X	S.D.	t
ชาย	107	2.235	0.418	1.664
หญิง	247	2.315	0.413	

จากตารางที่ 8 พบว่า คนงานชายและคนงานหญิงมีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุ
จากการทำงานอยู่ในระดับมาก ($X=2.235$, 2.315 ตามลำดับ) เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการ
ป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานชายและคนงานหญิง พบว่า มีพฤติกรรมการป้องกัน
อุบัติเหตุจากการทำงานไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมกรป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของพนักงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอายุ

อายุ (ปี)	n	X	S.D.	ระดับ
ต่ำกว่า 20 ปี	87	2.044	0.364	มาก
20-29 ปี	148	2.342	0.426	มาก
30-39 ปี	101	2.395	0.370	มาก
40 ปีขึ้นไป	18	2.470	0.327	มาก

จากตารางที่ 9 พบว่า พนักงานทุกกลุ่มอายุมีพฤติกรรมกรป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานอยู่ในระดับมาก โดยพนักงานที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไปมีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมกรป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานมากที่สุด ($X=2.470$) รองลงมาคือ พนักงานที่มีอายุ 30-39 ปี , 20-29 ปี และต่ำกว่า 20 ปี ($X=2.395, 2.342, 2.044$ ตามลำดับ)

ตารางที่ 10 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมกรป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของพนักงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	3	7.343	2.448	15.999***
ภายในกลุ่ม	350	53.555	0.153	
รวม	353	60.898		

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่า พนักงานที่มีอายุต่างกันมีพฤติกรรมกรป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe') ได้ผลดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงาน
ในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่ม ถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอายุเป็นรายคู่

อายุ (ปี)	ต่ำกว่า 20 ปี (X=2.044)	20-29 ปี (X=2.342)	30-39 ปี (X=2.395)	40 ปีขึ้นไป (X=2.470)
ต่ำกว่า 20 ปี (X=2.044)	-			
20-29 ปี (X=2.342)	0.298*	-		
30-39 ปี (X=2.395)	0.350*	0.052	-	
40 ปีขึ้นไป (X=2.470)	0.425*	0.127	0.075	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 11 พบว่า คนงานที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีมีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุ
จากการทำงานแตกต่างกับคนงานที่มีอายุ 20-29 ปี , 30-39 ปี และ 40 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่คนงานที่อายุ 40 ปีขึ้นไป , อายุ 30-39 ปี และ อายุ 20-29 ปี มี
พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานดีกว่าคนงานที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี (X=2.470 ,
2.395 , 2.342 , 2.044 ตามลำดับ) ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ 12 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของพนักงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและขนมอาหารเซตกึ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	X	S.D.	ระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้น	87	2.212	0.384	มาก
ตั้งแต่มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าขึ้นไป	113	2.216	0.415	มาก
ประถมศึกษา	154	2.389	0.414	มาก

จากตารางที่ 12 พบว่า พนักงานในทุกระดับการศึกษามีพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานอยู่ในระดับมาก โดยพนักงานที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษามีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานมากที่สุด ($X=2.389$) รองลงมาคือพนักงานที่มีการศึกษาในระดับตั้งแต่มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าขึ้นไป ($X=2.216$) และน้อยที่สุดคือ พนักงานที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ($X=2.212$)

ตารางที่ 13 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของพนักงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและขนมอาหารเซตกึ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	2.658	1.329	8.010***
ภายในกลุ่ม	351	58.239	0.166	
รวม	353	60.898		

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่า พนักงานที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟ (Scheffe') ได้ผลดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงาน
ในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามระดับการศึกษาเป็นรายคู่

ระดับการศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น (X=2.213)	ตั้งแต่มัธยมศึกษาตอน ปลาย/เทียบเท่าขึ้นไป (X=2.216)	ประถมศึกษา (X=2.389)
มัธยมศึกษาตอนต้น (X=2.213)	-		
ตั้งแต่มัธยมศึกษาตอนปลาย/ เทียบเท่าขึ้นไป (X=2.216)	0.003	-	
ประถมศึกษา (X=2.389)	0.177*	0.173*	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 14 พบว่า คนงานที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานแตกต่างกับคนงานที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา และคนงานที่มีการศึกษาตั้งแต่มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่คนงานที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานดีกว่าคนงานที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าขึ้นไป และดีกว่าคนงานที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (X=2.389 , 2.216 , 2.213 ตามลำดับ) ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ 15 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมกรป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของพนักงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและขนมอาหารเซตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพสมรส	n	X	S.D.	ระดับ
โสด	148	2.119	0.393	มาก
ม่าย/หย่า/แยกกันอยู่	20	2.307	0.375	มาก
คู่	186	2.426	0.387	มาก

จากตารางที่ 15 พบว่า พนักงานทุกสถานภาพสมรสโสด , คู่ และม่าย/หย่า/แยกกันอยู่ มีพฤติกรรมกรป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานอยู่ในระดับมาก โดยพนักงานที่มีสถานภาพสมรสคู่ มีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมกรป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานมากที่สุด ($X=2.426$) รองลงมาคือ พนักงานที่มีสถานภาพสมรสม่าย/หย่า/แยกกันอยู่ ($X=2.307$) และน้อยที่สุดคือ พนักงานที่มีสถานภาพสมรสโสด ($X=2.119$)

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ตารางที่ 16 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมกรป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของพนักงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและขนมอาหารเซตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามสถานภาพสมรส

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	7.782	3.891	25.711***
ภายในกลุ่ม	351	53.116	0.151	
รวม	353	60.898		

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตารางที่ 16 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่า พนักงานที่มีสถานภาพสมรสต่างกันมีพฤติกรรมกรป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) ' ได้ผลดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงาน
ในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่ม ถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามสถานภาพสมรสเป็นรายคู่

สถานภาพสมรส	โสด (X=2.119)	ม่าย/หย่า/แยกกันอยู่ (X=2.307)	คู่ (X=2.426)
โสด (X=2.119)	-		
ม่าย/หย่า/แยกกันอยู่ (X=2.307)	0.188	-	
คู่ (X=2.426)	0.307*	0.119	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 17 พบว่า คนงานที่มีสถานภาพสมรสโสดมีพฤติกรรมการป้องกัน
อุบัติเหตุจากการทำงานแตกต่างกับคนงานที่มีสถานภาพสมรสคู่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05 โดยที่คนงานที่มีสถานภาพสมรสคู่มีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน
ดีกว่าคนงานที่มีสถานภาพสมรสโสด (X=2.426, 2.119 ตามลำดับ) ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความ
แตกต่าง

ตารางที่ 18 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุจากการทำงานของพนักงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

ประสบการณ์ในการทำงาน	n	X	S.D.	ระดับ
ต่ำกว่า 1 ปี	108	2.156	0.370	มาก
1-5 ปี	124	2.250	0.369	มาก
มากกว่า 5 ปี	122	2.451	0.447	มาก

จากตารางที่ 18 พบว่า พนักงานที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 1 ปี , 1-5 ปี และมากกว่า 5 ปี มีพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุจากการทำงานอยู่ในระดับมาก โดยที่พนักงานที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 5 ปี มีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุจากการทำงานมากที่สุด ($X=2.451$) รองลงมาคือ พนักงานที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1-5 ปี ($X=2.250$) และน้อยที่สุดคือ พนักงานที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 1 ปี ($X=2.156$)

ตารางที่ 19 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุจากการทำงานของพนักงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	5.307	2.653	16.754***
ภายในกลุ่ม	351	55.591	0.158	
รวม	353	60.898		

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่า พนักงานที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างก็มีพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุจากการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) ได้ผลดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงาน
ในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานเป็นรายคู่

ประสบการณ์ในการทำงาน	ต่ำกว่า 1 ปี (X=2.156)	1-5 ปี (X=2.250)	มากกว่า 5 ปี (X=2.451)
ต่ำกว่า 1 ปี (X=2.156)	-		
1-5 ปี (X=2.250)	0.094	-	
มากกว่า 5 ปี (X=2.451)	0.295*	0.202*	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 20 พบว่า คนงานมีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 5 ปี มี
พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานแตกต่างกับคนงานที่มีประสบการณ์ในการทำงาน
ต่ำกว่า 1 ปี และคนงานที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1-5 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.05 โดยที่คนงานที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 5 ปี มีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุ
จากการทำงานดีกว่าคนงานที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1-5 ปี และดีกว่าคนงานที่มี
ประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 1 ปี (X=2.451 , 2.250 , 2.156 ตามลำดับ) ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบ
ความแตกต่าง

ตารางที่ 21 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามขนาดของสถานประกอบการ

ขนาดของสถานประกอบการ	n	X	S.D.	ระดับ
ขนาดเล็ก	45	2.173	0.403	มาก
ขนาดใหญ่	205	2.301	0.403	มาก
ขนาดกลาง	104	2.322	0.422	มาก

จากตารางที่ 21 พบว่า คนงานที่ทำงานในสถานประกอบการทั้ง 3 ขนาด มีพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุจากการทำงานอยู่ในระดับมาก โดยคนงานที่ทำงานในสถานประกอบการขนาดกลางมีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุจากการทำงานมากที่สุด ($X=2.322$) รองลงมาคือ คนงานที่ทำงานในสถานประกอบการขนาดใหญ่ ($X=2.301$) และน้อยที่สุดคือ คนงานที่ทำงานในสถานประกอบการขนาดเล็ก ($X=2.173$)

ตารางที่ 22 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามขนาดของสถานประกอบการ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	0.746	0.373	2.178
ภายในกลุ่ม	351	60.151	0.171	
รวม	353	60.898		

จากตารางที่ 22 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่า คนงานที่ทำงานในสถานประกอบการที่มีขนาดต่างกันมีพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุจากการทำงานไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ความเชื่อในอำนาจควบคุม และภาวะเครียดจากการทำงาน ที่สามารถทำนายพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ในการวิเคราะห์ตัวแปร ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ความเชื่อในอำนาจควบคุม และภาวะเครียดจากการทำงาน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่เข้าสมการ

4.1 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ความเชื่อในอำนาจควบคุม ภาวะเครียดจากการทำงาน และพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดังรายละเอียดตามตารางที่ 23

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สงวนลิขสิทธิ์

ตารางที่ 23 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ความเชื่อในอำนาจควบคุม ภาวะเครียดจากการทำงาน และพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตัวแปร	พฤติกรรม การป้องกัน อุบัติเหตุจาก การทำงาน (Y)	ความรู้เกี่ยวกับ ความปลอดภัยใน การทำงาน (X ₁)	ความตระหนัก ต่อการป้องกัน อุบัติเหตุจาก การทำงาน (X ₂)	ความเชื่อในอำนาจควบคุม (X ₃)		ภาวะเครียด จากการ ทำงาน (X ₄)
				ความเชื่อใน อำนาจภายในตน (X ₃₁)	ความเชื่อในอำนาจ ภายนอกตน (X ₃₂)	
Y	1					
X ₁	0.303**	1				
X ₂	0.415**	0.383**	1			
X ₃₁	0.134*	0.075	0.555**	1		
X ₃₂	-0.142**	-0.242**	0.047	0.306**	1	
X ₄	0.089	-0.090	0.079	-0.032	0.263**	1

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 23 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามพบว่า ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ความเชื่อในอำนาจภายในตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ (r = .303 , r = .415 , r = .134 ตามลำดับ) ส่วนความเชื่อในอำนาจภายนอกตนมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน (r = -.142) ในขณะที่ภาวะเครียดจากการทำงานไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระด้วยตนเอง พบว่า ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน (r = .383) และมีความสัมพันธ์ทางลบกับความเชื่อในอำนาจภายนอกตน (r = -.242) ส่วนความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเชื่อในอำนาจภายในตน (r = .555)

สำหรับความเชื่อในอำนาจภายในตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเชื่อในอำนาจภายนอกตน ($r = .306$) นอกจากนี้ยังพบว่าความเชื่อในอำนาจภายนอกตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะเครียดจากการทำงาน ($r = .263$)

4.2 การวิเคราะห์ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ความเชื่อในอำนาจควบคุม และภาวะเครียดจากการทำงาน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มน้ำและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดังรายละเอียดตามตารางที่ 24

ตารางที่ 24 การวิเคราะห์ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการทำนายพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มน้ำและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่เข้าสมการ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ตัวแปร	R	R ²	Adj R ²	R Square Change	b	Beta	t
ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน (X_2)	.415	.172	.170	.172	.363	.361	6.962***
ความเชื่อในอำนาจภายนอกตน (X_{32})	.446	.199	.194	.026	-.086	-.156	-3.077**
ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน (X_1)	.460	.212	.205	.013	.295	.137	2.569*
ภาวะเครียดจากการทำงาน (X_4)	.473	.224	.215	.012	.066	.114	2.315*
Constant (a) = 0.525		S.E. = 0.368		F = 25.142***			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตารางที่ 24 พบว่า ตัวแปร ได้แก่ ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ความเชื่อในอำนาจภายนอกตน ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน และภาวะเครียดจากการทำงานเป็นตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนายพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยที่ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานได้รับการคัดเลือกเข้าสมการเป็นลำดับที่ 1 สามารถทำนายพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานได้ร้อยละ 17.2 ส่วนความเชื่อในอำนาจภายนอกตน ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการเป็นลำดับที่ 2 สามารถทำนายพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.6 โดยตัวแปรทั้งสองตัว สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานได้ร้อยละ 19.9

สำหรับความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ได้รับคัดเลือกเข้าสมการเป็นลำดับที่ 3 สามารถทำนายพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.3 โดยตัวแปรทั้งสามตัว สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานได้ร้อยละ 21.2 และภาวะเครียดจากการทำงาน ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการเป็นลำดับที่ 4 สามารถทำนายพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.2 โดยตัวแปรทั้งสี่ตัว สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานได้ร้อยละ 22.4 และสมการที่ได้จากการวิเคราะห์ถดถอยตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้ามาสมการ สามารถเขียนเป็นสมการวิเคราะห์ถดถอยในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

ในรูปคะแนนดิบ

$$Y = .525 + .363(X_2) - .086(X_{32}) + .295(X_1) + .066(X_4)$$

ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = .361(X_2) - .156(X_{32}) + .137(X_1) + .114(X_4)$$

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อศึกษาระดับของความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ความเชื่อในอำนาจควบคุม ภาวะเครียดจากการทำงาน และพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานประกอบการ 3) เพื่อศึกษาปัจจัย ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ความเชื่อในอำนาจควบคุม และภาวะเครียดจากการทำงาน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ คนงานที่ปฏิบัติงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 354 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบทดสอบและแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลแจกแจงความถี่ ใช้อยู่ละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มใช้ t-test , F-test (One-way ANOVA) และ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้าสู่สมการ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า ส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 247 คน คิดเป็นร้อยละ 69.8 มีอายุระหว่าง 20-29 ปี จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 41.8 ระดับการศึกษา พบว่า ส่วนมากจบการศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 43.5 สถานภาพสมรสของคณงานส่วนมากมีสถานภาพสมรสคู่ จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 52.5 มีประสบการณ์ในการทำงานอยู่ในช่วง 1-5 ปี จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 และส่วนมากทำงานอยู่ในโรงงานขนาดใหญ่ (จำนวนคณงานตั้งแต่ 1,000 คนขึ้นไป) จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 57.9

2. การศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ความเชื่อในอำนาจควบคุม ภาวะเครียดจากการทำงาน และพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคณงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า คณงานส่วนมากมีความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 206 คน คิดเป็นร้อยละ 58.19 มีความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานอยู่ในระดับมาก ($X=4.467$) มีความเชื่อในอำนาจภายในตนเองอยู่ในระดับมาก ($X=4.250$) มีความเชื่อในอำนาจภายนอกตนเองอยู่ในระดับปานกลาง ($X=3.017$) มีภาวะเครียดจากการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง ($X=3.317$) และมีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานอยู่ในระดับมาก ($X= 2.291$)

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคณงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานประกอบการ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคณงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามเพศ พบว่า คณงานชายและคณงานหญิงมีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานอยู่ในระดับมาก ($X=2.235$, 2.315 ตามลำดับ) และทั้งคณงานชายและคณงานหญิงมีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานไม่แตกต่างกัน

3.2 การเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอายุ พบว่า คนงานที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี มีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานแตกต่างกับคนงานที่มีอายุ 20-29 ปี , 30-39 ปี และ 40 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคนงานที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป , 30-39 ปี และ 20-29 ปี มีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานดีกว่าคนงานที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ($X=2.470$, 2.395 , 2.342 , 2.044 ตามลำดับ) ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

3.3 การเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า คนงานที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานแตกต่างกับคนงานที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและคนงานที่มีการศึกษาตั้งแต่มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคนงานที่มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานดีกว่าคนงานที่มีการศึกษาในระดับตั้งแต่มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าขึ้นไป และดีกว่าคนงานที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ($X=2.389$, 2.216 , 2.213 ตามลำดับ) ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

3.4 การเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามสถานภาพสมรส พบว่า คนงานที่มีสถานภาพสมรสโสด มีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานแตกต่างกับคนงานที่มีสถานภาพสมรสคู่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคนงานที่มีสถานภาพสมรสคู่ มีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานดีกว่าคนงานที่มีสถานภาพสมรสโสด ($X=2.426$, 2.119 ตามลำดับ) ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

3.5 การเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า คนงานที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 5 ปี มีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานแตกต่างกับคนงานที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1-5 ปี และคนงานที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า

1 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคนงานที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 5 ปี มีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานดีกว่าคนงานที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1-5 ปี และดีกว่าคนงานที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 1 ปี ($X=2.451$, 2.250 , 2.156 ตามลำดับ) ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

3.6 การเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามขนาดของสถานประกอบการ พบว่า คนงานที่ปฏิบัติงานในสถานประกอบการขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่มีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานอยู่ในระดับมาก ($X=2.173$, 2.322 , 2.301 ตามลำดับ) และคนงานที่ปฏิบัติงานในสถานประกอบการที่มีขนาดต่างกันมีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานไม่แตกต่างกัน

4. การวิเคราะห์ตัวแปร ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ความเชื่อในอำนาจควบคุม ภาวะเครียดจากการทำงาน ที่สามารถทำนายพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ความเชื่อในอำนาจภายนอกตน ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน และภาวะเครียดจากการทำงาน เป็นตัวแปรที่เข้าสู่สมการถดถอยสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานได้ร้อยละ 22.40 และสมการที่ได้จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่เข้าสู่สมการมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ระดับความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ความเชื่อในอำนาจภายในตน ความเชื่อในอำนาจภายนอกตน ภาวะเครียดจากการทำงาน และพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์ระดับของความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานของ
 คนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัด
 ประจวบคีรีขันธ์ พบว่า คนงานส่วนมากมีความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับ
 ปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนงานส่วนมากมีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 43.5)
 และเนื้อหาเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานมีรายละเอียดค่อนข้างมาก ซึ่งเนื้อหา บางส่วน
 จะเป็นศัพท์เฉพาะ ประกอบกับหากเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานผู้ซึ่งมีหน้าที่ในการ
 ฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานแก่คนงานตามประกาศกระทรวงแรงงาน
 และสวัสดิการสังคม เรื่อง ความปลอดภัยในการทำงานของลูกจ้าง ขาดทักษะหรือเทคนิควิธี
 การถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานที่เหมาะสมอาจทำให้คนงานไม่เข้าใจ
 หรือรับรู้เกี่ยวกับเนื้อหาได้ไม่หมด นอกจากนี้ พบว่า ร้อยละ 30.5 ของคนงานมีประสบการณ์ใน
 การทำงานต่ำกว่า 1 ปี ซึ่งอาจทำให้คนงานบางคนยังไม่ได้รับอบรมเพราะบางสถานประกอบการ
 จะมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานปีละครั้งหรือจะอบรมให้เฉพาะ
 คนงานที่เข้ามาทำงานใหม่เท่านั้น ดังนั้น จึงทำให้คนงานส่วนมากยังมีความรู้เกี่ยวกับความ
 ปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ผลการวิเคราะห์ระดับของความตระหนักต่อการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจาก
 การทำงาน โดยภาพรวมพบว่า คนงานมีความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานอยู่
 ในระดับมาก ($X=4.467$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ คนงานได้รับรู้ถึงสาเหตุ การป้องกัน และผลกระทบ
 ของการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานที่จะส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลจากการที่
 คนงานได้รับการอบรมเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน วิธีการควบคุมและป้องกันอุบัติเหตุ
 จากการงานที่ถูกต้อง หรือการที่คนงานเคยได้รับหรือพบเห็นผู้อื่นได้รับอุบัติเหตุจากการทำงาน
 ก็อาจมีผลทำให้คนงานเกิดการเรียนรู้และการตระหนักถึงการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานว่า
 ควรจะปฏิบัติตัวอย่างไรที่จะเป็นการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน จากการศึกษาของ
 วินัย ลูวิโรจน์ (2524 : บทคัดย่อ) พบว่า การละเลยการไม่ตระหนักในความสำคัญของการประสบ
 อันตราย รวมทั้งการขาดความรู้และทัศนคติที่ดีต่อการ ป้องกันอุบัติเหตุของทั้งฝ่ายนายจ้างและ
 ลูกจ้างเป็นสาเหตุของการประสบอันตราย นอกจากนี้ กฎระเบียบข้อบังคับด้านความปลอดภัย
 ในการทำงานของสถานประกอบการก็อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนงานมีความตระหนักต่อการ
 ป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานมากขึ้น เพราะถ้าหากคนงานไม่ปฏิบัติตามนอกจากจะก่อให้เกิด
 อุบัติเหตุจากการทำงานขึ้นได้แล้วยังอาจถูกลงโทษตามที่สถานประกอบการกำหนดไว้ เป็นต้นว่า

การถูกหักเงินเดือนหรือการถูกไล่ออกจากการทำงาน และจากผลการวิเคราะห์ระดับของความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานเป็นรายด้าน พบว่า คนงานมีความตระหนักต่อสภาพการทำงานที่เป็นอันตรายอยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.538$) มีความตระหนักต่อความสำคัญของกฎระเบียบด้านความปลอดภัยในการทำงานและมีความตระหนักต่อบทบาทหน้าที่รับผิดชอบอยู่ในระดับมาก ($X=4.435$, 4.419 ตามลำดับ) แสดงว่า คนงานให้ความสำคัญและเอาใจใส่ต่อสภาพการทำงาน อันได้แก่ การกระทำที่ไม่ปลอดภัยและสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย อันอาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุในการทำงานได้ อีกทั้งยังแสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติตามกฎระเบียบด้านความปลอดภัยในการทำงานและการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมจะช่วยให้ตนเองเกิดความปลอดภัยในการทำงาน

1.3 ผลการวิเคราะห์ระดับของความเชื่อในอำนาจควบคุม พบว่า คนงานมีความเชื่อในอำนาจภายในตนเองอยู่ในระดับมาก ($X=4.250$) แสดงว่า คนงานมีความเชื่อว่าการเกิดและการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานเกิดจากการกระทำของตนเองและเชื่อว่าตนเองสามารถจัดการป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุขึ้นได้ โดยเชื่อว่าถ้าตนเองทำงานด้วยความระมัดระวังไม่ประมาทหรือปฏิบัติตามกฎระเบียบทำงานถูกต้องตามวิธีการปฏิบัติงานก็จะทำให้เกิดความปลอดภัยในการทำงาน ดังนั้น การที่คนงานมีความเชื่อในอำนาจภายในตนเองอยู่ในระดับมากย่อมเป็นสิ่งที่ดี ดังจากข้อคำถามที่ว่า หากเราไม่ประมาทโอกาสที่จะเกิดอุบัติเหตุย่อมน้อยลง ($X=4.62$) ถ้าทำงานถูกต้องตามขั้นตอนจะช่วยลดการเกิดอุบัติเหตุในการทำงานได้ ($X=4.41$) หรือ เราสามารถป้องกันการเกิดอุบัติเหตุในการทำงานได้ ($X=4.26$) สำหรับความเชื่อในอำนาจภายนอกตน พบว่า คนงานมีความเชื่อในอำนาจภายนอกตนอยู่ในระดับปานกลาง ($X=3.017$) แสดงว่า คนงานมีความเชื่อว่านอกจากตนเองจะทำให้เกิดหรือป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานได้แล้ว ยังมีสิ่งอื่นที่มีส่วนช่วยทำให้เกิดอุบัติเหตุหรือช่วยป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานได้ ดังข้อคำถามที่ว่า สภาพแวดล้อมในการทำงานที่ไม่ดี เช่น เสียงดัง อากาศร้อน แสงสว่างไม่เพียงพอทำให้เกิดอุบัติเหตุในการทำงานได้ง่าย ($X=3.98$) แสดงว่า คนงานเชื่อว่าสิ่งแวดล้อมในการทำงานมีส่วนที่จะทำให้ตนเองประสบอันตรายในการทำงาน หรือความประมาทเลินเล่อของผู้อื่นทำให้เกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน ($X=3.83$) และถ้าหัวหน้างานคอยดูแลอย่างใกล้ชิดก็จะไม่เกิดอุบัติเหตุในการทำงาน ($X=3.34$) แสดงว่า คนงานมีความเชื่อว่าความปลอดภัยในการทำงานมีผลมาจากการกระทำของบุคคลอื่น นอกจากนี้ยังพบว่าคนงานยังมีความเชื่อในอำนาจลับที่มิได้เกิดมาจากตนเองหรือบุคคลอื่น ดังข้อคำถามที่ว่า การกราบไหว้พระหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยให้ท่าน

ปลอดภัยในการทำงาน ($X=2.56$) การที่คนงานมีความเชื่อในอำนาจภายนอกตนอยู่ในระดับปานกลางอาจมีผลต่อการเอาใจใส่หรือการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน อันจะส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานได้ ดังนั้น ระดับความเชื่อในอำนาจภายในตนหรือความเชื่อในอำนาจภายนอกตนของคนงานในการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรจะตระหนักและหาวิธีการเพื่อเพิ่มหรือลดความเชื่อในอำนาจต่าง ๆ ดังกล่าว โดยเฉพาะหัวหน้างานจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างเสริมเพื่อให้คนงานมีความเชื่อในอำนาจควบคุมที่ถูกต้องเหมาะสม

1.4 ผลการวิเคราะห์ระดับของภาวะเครียดจากการทำงาน โดยภาพรวมพบว่าคนงานมีภาวะเครียดจากการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง ($X=3.317$) แสดงว่า คนงานมีความกดดันทั้งทางร่างกายและจิตใจจากการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการทำงานคนงานต้องเผชิญกับสิ่งต่าง ๆ รอบด้านที่เป็นปัจจัยที่อาจก่อให้เกิดภาวะเครียดจากการทำงานได้ โดยภาวะเครียดในการทำงานอาจเกิดจากสาเหตุที่แตกต่างกันไปในแต่ละคน ซึ่งขึ้นอยู่กับ การรับรู้ ระดับของภาวะเครียด วิธีการจัดการกับความเครียดเมื่อมีภาวะเครียดเกิดขึ้น แต่เมื่อวิเคราะห์ภาวะเครียดจากการทำงานเป็นรายด้านพบว่า คนงานมีภาวะเครียดที่เกิดจากลักษณะงานและจากโครงสร้างและบรรยากาศของสถานประกอบการอยู่ในระดับมาก ($X=3.64$, 3.56 ตามลำดับ) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าคนงานในสถานประกอบการเป็นบุคลากรชั้นปฏิบัติการอาจไม่กล้าแสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อเสนอแนะแก่หัวหน้างานหรือเจ้าของสถานประกอบการ เพื่อให้มีการปรับเปลี่ยนสภาพการทำงาน กฎระเบียบข้อบังคับ หรือสภาพแวดล้อมในการทำงานให้มีความเหมาะสมขึ้น เจ้าของสถานประกอบการหรือหัวหน้างานสั่งมาอย่างไรก็ต้องทำตามแม้ว่าบางครั้งมีความรู้สึกไม่ต้องการทำหรือเกิดความไม่พอใจขึ้นก็ตาม จึงทำให้เกิดภาวะเครียดจากการทำงานขึ้นได้ ดังข้อคำถามที่ว่า งานที่ทำงานความเร่งด่วน ($X=3.95$) ปริมาณงานที่ทำไม่สมดุลกับจำนวนคนงาน ($X=3.94$) สภาพแวดล้อมในการทำงานไม่เหมาะสม เช่น อากาศร้อน เสียงดัง แสงสว่างไม่เพียงพอ ($X=3.95$) หรือกฎระเบียบของโรงงานเข้มงวดเกินไป ($X=3.65$)

1.5 ผลการวิเคราะห์ระดับของพฤติกรรมการป้องกันการอุบัติเหตุจากการทำงาน โดยภาพรวมพบว่า คนงานมีพฤติกรรมการป้องกันการอุบัติเหตุจากการทำงานอยู่ในระดับมาก ($X=2.291$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ก่อนเข้าทำงานคนงานได้รับการอบรมเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน วิธีการทำงานที่ถูกต้อง กฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ จากเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานและหัวหน้างาน การได้รับการดูแลแนะนำจากหัวหน้างานหรือจากเพื่อนร่วมงานในขณะที่ทำงาน การที่

คนงานมีความตระหนักรู้ต่อการป้องกันอุบัติเหตุในการทำงานและมีความเชื่อว่าตนเองสามารถป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานได้ ซึ่งก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทำให้คนงานมีความระมัดระวังในการทำงาน เอาใจใส่ ปฏิบัติตามกฎระเบียบและวิธีการทำงานอย่างถูกต้องมากยิ่งขึ้น ดังผลการวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับสูงทั้งด้านการเอาใจใส่และปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ ($X=2.11$) ด้านการทำงานตามวิธีการปฏิบัติงานที่ได้กำหนดไว้ ($X=2.48$) และด้านการตรวจและรายงานสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย ($X=2.31$) สอดคล้องกับงานวิจัยของอเทอร์เลย์ (Atherley , อ้างถึงใน ปัทมา พุ่มมาพันธุ์ 2542 : 57) พบว่า การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมสามารถลดอุบัติเหตุที่เกิดจากความผิดพลาดของมนุษย์ ดังนั้น ความพยายามที่จะให้เกิดความปลอดภัยในการทำงานมากขึ้น จะต้องมุ่งไปที่การปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมการทำงานที่ปลอดภัยของคนงานเพื่อให้เขาสามารถมีพฤติกรรม การป้องกันที่ดีขึ้น

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานประกอบการ มีรายละเอียดดังนี้

2.1 เพศ ผลการวิเคราะห์พบว่า คนงานชายและคนงานหญิงในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 อาจเป็นเพราะว่า ทั้งคนงานชายและคนงานหญิงที่ทำงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร ต่างก็ได้รับการอบรมเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน คำแนะนำและวิธีการปฏิบัติงานที่ถูกต้องจากเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานและจากหัวหน้างาน อีกทั้ง ลักษณะและวิธีการทำงานของคนงานชายและคนงานหญิงในระดับปฏิบัติการส่วนมากมีความคล้ายคลึงกัน งานที่สามารถทำได้ทั้งชายและหญิง นอกจากนี้ ในเรื่องของกฎระเบียบข้อบังคับด้านความปลอดภัยในการทำงานที่สถานประกอบการกำหนดไว้ ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่คนงานทุกคนไม่ว่าคนงานชายหรือคนงานหญิงจำเป็นต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เหมือน ๆ กัน ดังนั้น จึงทำให้พฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานชายและคนงานหญิงไม่แตกต่างกัน

2.2 อายุ ผลการวิเคราะห์พบว่า คนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและ ถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่กลุ่มอายุต่างก็มีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 และสอดคล้องกับการศึกษาของ วีรมลล์ ละของศิริวงศ์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้สภาพการทำงานที่เป็นอันตรายและพฤติกรรมการทำงานอย่างปลอดภัยของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมแผ่นเหล็กในเขตอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง พบว่า พนักงานที่มีอายุต่างก็มีพฤติกรรมการทำงานอย่างปลอดภัยแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่พบว่า คนงานที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี มีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานแตกต่างกับคนงานที่มีอายุ 20-29 ปี , 30-39 ปี และ 40 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงาน พบว่า คนงานที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป , 30-39 ปี และ 20-29 ปีมีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานดีกว่าคนงานที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ($X=2.470$, 2.395 , 2.342 , 2.044 ตามลำดับ) สอดคล้องกับการศึกษาของ อัครพร รัตนบุญกร (2532 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาลักษณะคนงานที่ประสบอันตรายในสถานประกอบการขนาดเล็กและสภาพการทำงานที่ทำให้เกิดการประสบอันตราย พบว่า ลักษณะทั่วไปของคนงานที่ประสบอันตรายส่วนใหญ่เป็นคนงานที่อยู่ในกลุ่มอายุ 16-29 ปี อธิบายได้ว่า คนงานที่อยู่ในวัย ผู้ใหญ่ส่วนมากจะมีความรับผิดชอบ มีความสุขุมรอบคอบมีเหตุมีผล และมีการควบคุมทางด้านอารมณ์สูงกว่าคนงานที่มีอายุน้อย โดยเฉพาะคนงานที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น

2.3 ระดับการศึกษา ผลการวิเคราะห์พบว่า คนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 และสอดคล้องกับการศึกษาของ นันทินิตย์ ยี่มวาสนา (2526 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาความรู้ ความคิดเห็น และการปฏิบัติในการป้องกันอันตรายส่วนบุคคลของลูกจ้างหญิงในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ พบว่า ลูกจ้างหญิงที่มีการศึกษาต่างกันมีการใช้เครื่องป้องกันเส้นใยแตกต่างกัน เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า คนงานที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานแตกต่างกับคนงานที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและคนงานที่มีการศึกษา

ในระดับตั้งแต่มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากผลการวิเคราะห์ห้ระดับพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคณงาน พบว่า คณงานที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาามีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานดีกว่า คณงานที่มีการศึกษาในระดับตั้งแต่มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าขึ้นไปและดีกว่าคณงานที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ($X=2.389, 2.216, 2.212$ ตามลำดับ) ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ ภูษิต เกียรติคุณ (2535 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมด้านความปลอดภัยของ คณงานก่อน และหลังมีการเสริมกิจกรรม 5 ส. และการอบรมความปลอดภัยในการทำงานในสถานประกอบการ พบว่า คณงานที่มีระดับการศึกษาสูงมีพฤติกรรมด้านความปลอดภัยดีกว่าคณงานที่มีระดับการศึกษาต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก คณงานที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาส่วนมากมีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่าคณงานที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าขึ้นไป ซึ่งจากข้อมูลพบว่า คณงานที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 5 ปี จำนวน 122 คน เป็นคณงานที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาจำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 61.48 มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 16.39 และมีการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าขึ้นไปจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 22.13 ด้วยเหตุนี้ คณงานที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาจึงมีโอกาสที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานและมีโอกาสที่จะค้นคว้าความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน วิธีหรือขั้นตอนในการทำงานที่ถูกต้องเพิ่มเติมจากเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ หรือการได้เข้าร่วมกิจกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน อันจะทำให้มีความรู้ ความเข้าใจถึงวิธีการปฏิบัติงานและการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานที่ถูกต้อง มีความชำนาญงานที่ตนเองรับผิดชอบมากกว่าคณงานที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตั้งแต่มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าขึ้นไป ดังนั้น จึงทำให้คณงานที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาามีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุสูงกว่ากับคณงานที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตั้งแต่มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าขึ้นไป

2.4 สถานภาพสมรส ผลการวิเคราะห์พบว่า คณงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีสถานภาพสมรสต่างกันมีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 4 และสอดคล้องกับการศึกษาของ สิริพัชร เปรมัชเชษฐ์ (2543 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ ความรู้ และการ

เปิดรับสื่อและพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการในโรงงานผลิตกระดาษ พบว่า พนักงานที่มีสถานภาพสมรสต่างกันมีพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานแตกต่างกัน เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่พบว่า คนงานที่มีสถานภาพสมรสโสดมีพฤติกรรมความปลอดภัยในการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานแตกต่างกับคนงานที่มีสถานภาพสมรสคู่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากผลการวิเคราะห์ระดับของพฤติกรรมความปลอดภัยจากการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงาน พบว่า คนงานที่มีสถานภาพสมรสคู่มีพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานดีกว่าคนงานที่มีสถานภาพสมรสโสด ($X=2.426$, 2.119 ตามลำดับ) มีความเป็นไปได้ว่า คนงานที่มีสถานภาพสมรสคู่มีภาระที่ต้องรับผิดชอบมากกว่าคนงานที่มีสถานภาพสมรสโสด ไม่ว่าจะเป็นคนในครอบครัวที่ต้องดูแล ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องทำงานเพื่อหารายได้มาให้คนในครอบครัว ซึ่งถ้าหากเกิดประสบบุติเหตุในการทำงานก็จะทำให้ครอบครัวขาดรายได้ สูญเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล อันจะส่งผลให้คนในครอบครัวต้องเดือดร้อน คนงานที่มีสถานภาพสมรสคู่จึงมีความระมัดระวังและรอบคอบในการทำงาน นอกจากนี้ ยังพบว่าร้อยละ 48.65 ของคนงานที่มีสถานภาพสมรสโสดมีอายุต่ำกว่า 20 ปี ซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่น อันเป็นวัยที่มีความผันผวนทางด้านอารมณ์และมีอารมณ์อ่อนไหวง่าย เช่น อารมณ์ฉุนเฉียว โมโหง่าย ซึ่งอาจทำให้ขาดความระมัดระวังในการทำงาน อันเป็นสาเหตุหนึ่งซึ่งช่วยสนับสนุนให้เกิดอุบัติเหตุได้ (ถนรงค์ ณ เชียงใหม่ 2537 : 64-65) ดังนั้น จึงทำให้คนงานที่มีสถานภาพสมรสโสดจึงมีพฤติกรรมความปลอดภัยในการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานแตกต่างกับคนงานที่มีสถานภาพสมรสคู่

2.5 ประสพการณ์ในการทำงาน ผลการวิเคราะห์พบว่า คนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีประสพการณ์ในการทำงานต่างกันมีพฤติกรรมความปลอดภัยจากการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 5 และสอดคล้องกับการศึกษาของ เรย์ (Ray 1989 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน พบว่า ปัจจัยด้านประสพการณ์ในการทำงานและทัศนคติเกี่ยวกับความปลอดภัยมีผลต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่พบว่า คนงานที่มีประสพการณ์ทำงานมากกว่า 5 ปี มีพฤติกรรมความปลอดภัยในการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานแตกต่างกับคนงานที่มีประสพการณ์ในการทำงาน 1-5 ปี และคนงานที่มีประสพการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 1 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากผลการวิเคราะห์ระดับของพฤติกรรมความปลอดภัยในการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงาน พบว่า คนงานที่มีประสพการณ์ใน

การทำงานมากกว่า 5 ปี มีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานดีกว่าคนงานที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1-5 ปี และดีกว่าคนงานที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 1 ปี ($X=2.451, 2.250, 2.156$ ตามลำดับ) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ คนงานที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากจะมีวุฒิภาวะในด้านการทำงานไม่ว่าจะเป็นความเข้าใจระบบการทำงาน เข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบ นอกจากนี้ ยังมีโอกาสที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน การเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน การได้รับคำแนะนำในการทำงานและศึกษาวิธีการขั้นตอนของการทำงานจนเกิดความรู้ความเข้าใจและมีความชำนาญในระบบการทำงาน เครื่องจักรและอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการทำงานมากกว่าคนงานที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อย ดังนั้น จึงทำให้คนงานที่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 5 ปีมีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานแตกต่างกับคนงานที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1-5 ปี และคนงานที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 1 ปี

2.6 ขนาดของสถานประกอบการ ผลการวิเคราะห์พบว่า คนงานที่ปฏิบัติงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร ที่มีขนาดของสถานประกอบการต่างกันมีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 6 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานประกอบการผลิตเครื่องดื่ม ถนอมอาหารทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีการดำเนินงานด้านความปลอดภัยในสถานประกอบการตามแนวทางการตรวจความปลอดภัยและการป้องกันอันตรายในประเภทอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม ตามนโยบายของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ซึ่งเป็นองค์กรหลักในการกำหนดมาตรฐานแรงงาน พัฒนาระบบความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งการดำเนินการอบรมให้ความรู้แก่คนงานนั้นก็เป็นการให้ความรู้ตามแนวทางดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นประเภทของอันตราย สาเหตุ การป้องกัน ข้อกฎหมายหรือข้อเสนอแนะเพื่อให้คนงานมีความรู้ความเข้าใจถึงวิธีการควบคุมและป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร และสามารถปฏิบัติตัวได้อย่างถูกต้อง ดังนั้น จึงทำให้คนงานที่ทำงานในสถานประกอบการที่มีขนาดต่างกันมีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานไม่แตกต่างกัน

3. การวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ความเชื่อในอำนาจควบคุม และภาวะเครียดจากการทำงานสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม พบว่า ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .303$) แสดงว่า หากคนงานมีความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานก็มีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมที่เป็นการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เถียรไชย ยักทะวงษ์ (2541 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาทัศนคติ ความรู้ และพฤติกรรมการใช้อุปกรณ์ป้องกันเสียงดังของพนักงานปฏิบัติการ พบว่าทัศนคติและความรู้เกี่ยวกับอันตรายของเสียงมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับพฤติกรรมการใช้อุปกรณ์ป้องกันเสียงดังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับการศึกษาของ พจนารถ บุญญภัทรพงษ์ (2542 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาความรู้ ทัศนคติต่อพฤติกรรมป้องกันอันตรายจากการทำงานของลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมผลิตขวดในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ความรู้กับพฤติกรรมป้องกันอันตรายจากการทำงานมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เป็นเพราะในกระบวนการรับรู้เป็นกระบวนการเริ่มแรกของกระบวนการเกิดพฤติกรรม ซึ่งเริ่มจากการที่บุคคลได้รับสัมผัสหรือรับข่าวสารต่าง ๆ และนำมาสู่กระบวนการคิดและเข้าใจ อันจะผลไปสู่การเลือกที่จะแสดงพฤติกรรมต่อไป (สุรพล พยอหมเฒ่า 2545 : 25-26) ดังนั้น การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานจึงทำให้คนงานรับรู้ถึงสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน การควบคุมและป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน การใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ การทำงานกับเครื่องจักรอย่างถูกต้องและปลอดภัย รวมถึงสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยในการทำงาน เมื่อคนงานมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานดังกล่าว ก็สามารถปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและไม่เกิดอันตรายกับตนเอง

ส่วนความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .415$) แสดงว่า หากคนงานมีความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานก็มีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ บุญชู ชาวเชียงขวาง (2543 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความปลอดภัยในการทำงานของ

คนงานก่อสร้างในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ความตระหนักเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ความตระหนักเป็นความสำนึก เป็นความรู้ตัว เป็นความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่บุคคลผู้นั้นประสบอยู่ ซึ่งเมื่อเกิดความตระหนักแล้วก็จะนำไปสู่ความพร้อมที่จะแสดงการกระทำหรือแสดงพฤติกรรมต่อไป (สุชิน สงวนบุญณศิริ 2532 : 45) ดังนั้น ในการทำงานหากคนงานมีความตระหนักหรือสำนึกต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ตระหนักต่อการปฏิบัติงานตามวิธีการหรือตามขั้นตอนที่ถูกต้อง รับรู้ว่าจะอะไรเป็นสิ่งที่ผิด เป็นสิ่งที่ไม่ดี และเป็นสิ่งที่จะเป็นผลเสียหรือเป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น ก็มีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมไปในทางที่เป็นการป้องกันอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นแก่ตนเองและผู้อื่นต่อไป

สำหรับความเชื่อในอำนาจภายในตน พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรม การป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .134$) แสดงว่า หากคนงานที่มีความเชื่อในอำนาจภายในตนมากก็มีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมที่เป็นการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สมชาย เลาะห์พิพัฒน์ชัย (2539 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ความเชื่อในแหล่งอำนาจควบคุมทางสุขภาพกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของคนงานในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า พบว่า ความเชื่ออำนาจภายในตนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ความเชื่อในอำนาจภายในตนเป็นการรับรู้เหตุการณ์หรือสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเป็นผลมาจากการกระทำหรือความสามารถของตนเอง และตนเองสามารถควบคุมเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ (Rotter 1966 : 2-3) ดังนั้น ในการทำงานหากคนงานมีความเชื่อในอำนาจภายในตนว่าอุบัติเหตุจากการทำงานที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากตัวคนงานเองที่ปฏิบัติไม่ถูกต้องและเชื่อว่าตนสามารถที่จะป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานได้ก็มีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมที่เป็นการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานมากขึ้น

ส่วนความเชื่อในอำนาจภายนอกตน พบว่า มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรม การป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = -.142$) แสดงว่า หากคนงานที่มีความเชื่อในอำนาจภายนอกตนก็มีแนวโน้มที่จะไม่แสดงพฤติกรรมที่เป็นการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าความเชื่อในอำนาจภายนอกตนเป็นความเชื่อหรือการรับรู้เหตุการณ์หรือสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้นเกิดมาจากอิทธิพลภายนอกตน

ไม่สามารถที่จะควบคุมได้ เช่น เคราะห์กรรม ความบังเอิญ อิทธิพลจากสิ่งลึกลับหรืออิทธิพลของบุคคลอื่น (Rotter 1966 : 2-3) ดังนั้น ในการทำงานหากคนงานมีความเชื่อว่าอุบัติเหตุจากการทำงานที่เกิดขึ้นไม่ได้เกิดมาจากการกระทำของตนเองแต่เกิดขึ้นจากสาเหตุอย่างอื่น และตนเองไม่สามารถที่จะควบคุมหรือป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นได้ เช่น หากคนงานเชื่อว่าอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเพราะว่าตนเองกำลังอยู่ในช่วงที่มีเคราะห์ หากพ้นช่วงที่มีเคราะห์ไปแล้วก็จะไม่เกิดอุบัติเหตุขึ้นกับตนเอง หรือการที่คนงานมีความเชื่อว่าการกราบไหว้พระ กราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือการมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่กับตัวแล้วจะช่วยให้ตนเองนั้นปลอดภัยจากอุบัติเหตุในการทำงาน ก็อาจทำให้คนงานมีพฤติกรรมในการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานน้อยลง เป็นต้น ขาดความรอบคอบ ขาดความระมัดระวัง ทำงานด้วยความประมาท เป็นต้น

สำหรับภาวะเครียดจากการทำงานกับพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ภาวะเครียดจากการทำงานที่ก่อให้เกิดผลกระทบหรือก่อให้เกิดปัญหาในการทำงานส่วนมากมักเป็นภาวะเครียดในระดับที่สูง อันจะมีผลทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง ขาดความพึงพอใจในการทำงาน เกิดความผิดพลาดและอุบัติเหตุในการทำงาน (John 1994 : 648) แต่จากผลการวิเคราะห์พบว่าภาวะเครียดจากการทำงานของคนงานอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นภาวะความเครียดจากการทำงานที่เกิดขึ้นได้และถือว่าเป็นภาวะที่ปกติของทุกคนขณะที่เผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ในการทำงาน โดยส่วนมากเป็นภาวะเครียดที่เกิดขึ้นและสิ้นสุดลงในช่วงเวลาสั้น ๆ อาจเพียงแค่วันที่หรือชั่วโมงเท่านั้น (Janis 1952, อ้างถึงใน อูราภรณ์ บุญเรือง 2542 : 17-18) จึงอาจจะยังไม่มีผลกระทบต่อการทำงานหรือพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ดังนั้น จึงไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างภาวะเครียดจากการทำงานกับพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณพบว่า ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการเป็นอันดับที่ 1 สามารถทำนายพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานได้ร้อยละ 17.2 อธิบายได้ว่า ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานมีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ทั้งนี้เพราะในการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานแต่ละครั้งจะก่อให้เกิดผลเสียต่อทั้งตนเองและผู้อื่น หากคนงานมีความตระหนัก มีความรู้สึกรับผิดชอบ หรือมีความสำนึกต่อการผลกระทบของการเกิดอุบัติเหตุก็จะมีแนวโน้มไปสู่ความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมหรือการกระทำเพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการทำงานต่อไป ดังจากข้อคำถามที่ว่า เราควรหยุดเครื่องจักรทุกครั้งที่มีการ

ซ่อมแซมหรือทำความสะอาด ($X=4.73$) , เราไม่ควรใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ชำรุด ($X=4.72$) หรือ เราควรทำงานด้วยความระมัดระวังตลอดเวลา ($X=4.67$) แสดงให้เห็นว่าในการทำงานจำเป็นต้องเข้าใจ รับรู้ และเอาใจใส่ต่อสิ่งต่าง ๆ ในการทำงานว่าสิ่งใดจะเป็นผลดีต่อการทำงาน หรือผลเสียที่อาจจะก่อให้เกิดอุบัติเหตุในการทำงานได้ และควรปฏิบัติตัวให้ถูกต้องเพื่อให้ตนเองปลอดภัยจากการทำงาน นอกจากนี้ ยังพบว่าความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ดังนั้นจึงเป็นตัวแปรที่สามารถอธิบาย พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานได้

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า ความเชื่อในอำนาจภายนอกตน เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการเป็นอันดับที่ 2 สามารถทำนายพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคณงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.6 โดยความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานและความเชื่อในอำนาจภายนอกตน สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคณงานได้ร้อยละ 19.9 อธิบายได้ว่า ความเชื่อในอำนาจภายนอกตนมีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร คณงานส่วนมากต้องทำงานเกี่ยวข้องกับเครื่องจักรและอุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องมีความรู้ความชำนาญในการใช้เครื่องจักรและอุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างถูกต้อง เพื่อจะก่อให้เกิดความปลอดภัยในการทำงาน เพราะในการเกิดอุบัติเหตุแต่ละครั้งอาจก่อให้เกิดการบาดเจ็บ พิการ หรือเสียชีวิตได้ อีกทั้งยังอาจทำให้เครื่องจักรและอุปกรณ์ต่าง ๆ ชำรุดเสียหายได้ ดังนั้น ในการทำงานคณงานยังคงต้องได้รับการดูแล ได้รับคำแนะนำและตรวจสอบจากหัวหน้างาน หรือให้เพื่อนร่วมงานคอยเตือนอยู่เสมอ ดังจากข้อคำถามที่ว่า ถ้าหัวหน้างานคอยดูแลอย่างใกล้ชิดก็จะไม่เกิดอุบัติเหตุในการทำงาน ($X=3.34$) หรือ ถ้ามีคนคอยเตือนถึงอันตรายอยู่เสมอก็จะไม่เกิดอุบัติเหตุในการทำงาน ($X=3.03$) แสดงว่า คณงานยังขาดความเชื่อมั่นในตนเองในการที่จะทำงานได้อย่างถูกต้องปลอดภัยและเชื่อว่าตนเองจะไม่ประสบอุบัติเหตุในการทำงานเพราะมีบุคคลอื่นคอยตักเตือนหรือให้การดูแลช่วยเหลือ จึงอาจทำให้คณงานขาดความระมัดระวัง ขาดความเอาใจใส่หรือขาดความกระตือรือร้นต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ซึ่งอาจส่งผลทำให้มีพฤติกรรมในการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานน้อยลง และจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า ความเชื่อในอำนาจภายนอกตนยังมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ดังนั้น จึงเป็นตัวแปรที่สามารถอธิบายพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานได้

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการเป็นอันดับที่ 3 สามารถทำนายพฤติกรรมกรปกป้องอุบัติเหตุจากการทำงานของคณงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.3 โดยความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ความเชื่อในอำนาจภายนอกตน และความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมกรปกป้องอุบัติเหตุจากการทำงานของคณงานได้ร้อยละ 21.2 อธิบายได้ว่า ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานมีผลต่อพฤติกรรมกรปกป้องอุบัติเหตุจากการทำงานของคณงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานโดยเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานตามประกาศกระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม เรื่อง ความปลอดภัยในการทำงาน ทำให้คณงานที่ปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุในการทำงานว่าสาเหตุที่สำคัญของการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานคือ การกระทำที่ไม่ปลอดภัยของตัวคณงานเอง วิธีการควบคุมและป้องกันอุบัติเหตุในการทำงาน การทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักรและการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างถูกต้อง ทราบถึงสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเหมาะสมในการทำงาน รวมถึงความสูญเสียและผลกระทบของการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน และเมื่อคณงานมีความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ก็จะมีปฏิบัติตัวได้อย่างถูกต้องในการที่จะป้องกันการเกิดอุบัติเหตุในการทำงาน เช่น ทำงานด้วยความระมัดระวัง ไม่ประมาท ปฏิบัติงานตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ อีกทั้ง การสอน การแนะนำ การกระตุ้นเตือนจากหัวหน้างาน เพื่อนร่วมงาน หรือการศึกษาจากสื่อต่าง ๆ ยังมีส่วนในการปลูกฝังให้เห็นความสำคัญของการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานอันมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมที่เป็นการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคณงานได้ และนอกจากนี้ยังพบว่า ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกับพฤติกรรมกรปกป้องอุบัติเหตุจากการทำงาน ดังนั้น จึงเป็นตัวแปรที่สามารถอธิบายพฤติกรรมกรปกป้องอุบัติเหตุจากการทำงานได้

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า ภาวะเครียดจากการทำงาน เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการเป็นอันดับที่ 4 สามารถทำนายพฤติกรรมกรปกป้องอุบัติเหตุจากการทำงานของคณงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.2 โดยความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ความเชื่อในอำนาจภายนอกตน ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน และภาวะเครียดจากการทำงาน สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมกรปกป้องอุบัติเหตุจากการทำงานของคณงานได้ร้อยละ 22.4 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ รันดโม (Rundmo 1995, อ้างถึงใน

วีรมลล์ ละอองศิริวงศ์ 2541 : 47) พบว่า การรับรู้ความเสี่ยงอันตราย ความไม่พอใจในสภาพ ความปลอดภัยและความเครียดในงาน สามารถทำนายการเกิดอุบัติเหตุและแนวโน้มที่จะเกิดอุบัติเหตุได้ ซึ่งอธิบายได้ว่า ภาวะเครียดจากการทำงานมีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากภาวะเครียดจากการทำงานอาจเกิดได้จากหลายสาเหตุ เช่น จากลักษณะงาน บทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบ เป็นต้น และจากการศึกษาครั้งนี้แม้จะไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างภาวะเครียดจากการทำงานกับพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ซึ่งอาจเป็นเพราะเป็นการสอบถามความคิดเห็นของคนงานต่อเหตุการณ์ที่อาจก่อให้เกิดความเครียดจากการทำงานว่าคนงานจะรู้สึกเครียดระดับใดถ้ามีเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้น คนงานอาจไม่มีภาวะเครียดขณะที่ตอบแบบสอบถาม แต่ก็แสดงให้เห็นได้ว่า คนงานรับรู้ถึงความเครียดที่เกิดขึ้นสามารถส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุในการทำงานได้ ทั้งนี้เนื่องจากภาวะเครียดจากการทำงานเป็นภาวะที่ร่างกายและจิตใจขาดความสมดุลหรือตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ที่มีความกดดันอันเกิดจากการทำงาน ซึ่งภาวะเครียดที่เกิดขึ้นมีหลายระดับตั้งแต่ระดับต่ำไปจนถึงระดับสูง อันจะมีผลต่อการแสดงออกทั้งทางร่างกายและจิตใจ คือ ถ้าหากมีภาวะเครียดในระดับสูงก็จะมีผลต่อร่างกายและจิตใจ ทำให้ประสิทธิภาพการทำงานลดลง ขาดความพึงพอใจในการทำงาน ทำงานผิดพลาดและเกิดอุบัติเหตุบ่อยขึ้น (เวณิกา กำลังเอก 2534 : 330) แต่ถ้าปริมาณความเครียดพอดีกับความต้องการ (eustress) ก็จะส่งผลทำให้มีการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นการเพิ่มความตั้งใจ มีการตั้งใจและมีความพอใจในงานของตนมากขึ้น (สุรพล พยอมแย้ม 2541 : 268-269) หรือถ้าเป็นภาวะเครียดในระดับต่ำก็จะเป็นตัวผลักดันให้คนงานทำงานได้มากขึ้น ไม่เกียจคร้าน หนีงดูตาย (ชูทิพย์ ปานปรีชา 2534 : 29-30) แสดงว่า หากคนงานมีภาวะเครียดอยู่ในระดับต่ำหรือปานกลางก็จะทำให้คนงานมีความกระตือรือร้น มีความตั้งใจและพึงพอใจในงาน อันจะมีผลต่อการเอาใจใส่ในการทำงาน ทำงานด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง และปฏิบัติตัวอันเป็นการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานได้ถูกต้องเหมาะสมต่อไป ดังนั้น ภาวะเครียดจากการทำงานจึงเป็นตัวแปรที่สามารถอธิบายพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานได้

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า ความเชื่อในอำนาจภายในตนไม่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการในการทำนายพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงาน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ความเชื่อในอำนาจภายในตนนั้นอาจจะคงที่หรือเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งในการทำงานบางครั้งคนงานอาจต้องมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ในการทำงาน

ตามที่ได้รับมอบหมายหรือตามแต่ผู้บังคับบัญชาสั่ง เช่น อาจได้รับมอบหมายให้ไปช่วยในแผนกที่คนงานไม่พอ ทำให้คนงานที่ได้รับมอบหมายงานใหม่เกิดความไม่มั่นใจในความปลอดภัยจากการทำงานหรือไม่อาจแก้ไขสถานการณ์ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ จำเป็นต้องได้รับการดูแลและการแนะนำจากเพื่อนร่วมงานหรือจากหัวหน้างาน ซึ่งจะมีผลทำให้คนงานมีความเชื่อในอำนาจภายในตนน้อยลง มีความเชื่อในอำนาจภายนอกตนมากขึ้นและยังอาจส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานได้ อีกทั้ง กฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของสถานประกอบการก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความเชื่อในอำนาจภายในตนและพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงาน เพราะในสภาพการทำงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและขนมอาหาร คนงานส่วนมากไม่สามารถแก้ไขปัญหาหรือสถานการณ์ที่อาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้ทันที แม้คนงานจะมีความเชื่อว่าตนเองสามารถแก้ไขหรือป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุได้ เช่น ต้องรายงานให้หัวหน้าทราบก่อน หรือต้องรอให้หัวหน้าสั่งมาก่อนจึงจะทำได้ เพราะหากทำโดยไม่ได้รับการอนุญาตจากหัวหน้างานหรือผู้บังคับบัญชาก่อนและเกิดความผิดพลาดขึ้นก็อาจส่งผลเสียให้กับตนเองได้ เช่น ถูกย้ายแผนก ถูกตัดเงินเดือน หรืออาจถูกไล่ออกจากงาน นอกจากนี้ สตรีคแลนด์ (Strickland 1977 , อ้างถึงใน ดวงจันทร์ อันอาจ 2543 : 16-17) กล่าวว่ายังมีปัจจัยอื่น เช่น ประเพณี วัฒนธรรม และฐานะทางเศรษฐกิจซึ่งอาจจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อในอำนาจภายในตนอีกด้วย โดยเฉพาะในการทำงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและขนมอาหาร จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อในอำนาจภายในตนกับพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับน้อย ($r = .135$) จึงทำให้ความเชื่อในอำนาจภายในตนไม่สามารถอธิบายพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานได้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ได้แก่ ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ความเชื่อในอำนาจภายนอกตน ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน และภาวะเครียดจากการทำงาน ซึ่งจากผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาหรือส่งเสริมพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาในเรื่องขององค์ความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน การสร้างจิตสำนึกต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน อีกทั้งยังช่วยให้เจ้าของสถานประกอบการหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเห็นถึงความสำคัญเกี่ยวกับความเชื่อในอำนาจควบคุมของคนงานและปัจจัยที่อาจก่อให้เกิดภาวะเครียดจากการทำงาน อันจะมีผลต่อการทำงาน

หรือพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานต่อไป และจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ยังได้ทราบถึงการดำเนินงานของสถานประกอบการเกี่ยวกับการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานแก่คนงานว่ายังขาดความต่อเนื่องและขาดการประเมินผลหลังจากการให้ความรู้ไปแล้วว่าคนงานมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องมากน้อยเพียงใด ซึ่งข้อมูลดังกล่าวได้มาจากการพูดคุยกับคนงานและหัวหน้างานในสถานประกอบการ ดังนั้น การสัมภาษณ์หรือพูดคุยคนงาน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพิ่มเติมก็มีส่วนช่วยให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและเข้าใจสภาพการณ์ที่เป็นจริงมากยิ่งขึ้น อันเป็นจุดที่ควรปรับปรุงแก้ไขสำหรับงานวิจัยครั้งนี้ แต่อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยที่ได้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทั้งในด้านวิชาการ และสามารถใช้เป็นเอกสารในการศึกษา ค้นคว้า หรืออ้างอิง อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านอาชีวอนามัย ให้เข้าใจถึงสภาพที่แท้จริงของชุมชนที่กำลังศึกษา อันจะเป็นประโยชน์ในการนำไปพัฒนาหรือปรับปรุงรูปแบบการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. จากผลการวิจัยพบว่า คนงานส่วนมากยังมีความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น เพื่อให้คนงานมีความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานเพิ่มมากขึ้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรจะมีการปรับปรุงหรือพัฒนารูปแบบในการให้ความรู้ เพื่อให้คนงานมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น เป็นต้นว่า การพัฒนาศักยภาพทั้งด้านองค์ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้อบรมให้ความรู้แก่คนงาน พัฒนาระบบการและรูปแบบในการถ่ายทอดความรู้แก่คนงาน นอกจากนี้ ควรมีการติดตามประเมินผลการอบรมว่ามีเปลี่ยนแปลงด้านองค์ความรู้ไปในทิศทางใด เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการนำมาปรับปรุงหรือพัฒนารูปแบบการให้ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะเครียดจากการทำงานมีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงาน ดังนั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรจัดให้มีการสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับความเครียดจากการทำงาน ทักษะหรือวิถีคลายเครียด เมื่อมีการอบรมหรือการให้ความรู้ด้านต่าง ๆ แก่คนงาน เพื่อให้คนงานมีทักษะและนำไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสมหากเกิดภาวะเครียดจากการทำงานขึ้น อีกทั้ง เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดภาวะเครียดจากการทำงานในระดับสูง อันอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานและพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน

3. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของควรวัดโครงการหรือจัดกิจกรรมอื่นเป็นการส่งเสริมพฤติกรรม การป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนให้คนงานเห็น ความสำคัญ เอาใจใส่ต่อการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานและสามารถปฏิบัติตัวที่เป็น การป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานได้อย่างถูกต้อง โดยโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นควรว เน้นให้คนงานได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมให้มากขึ้น เป็นต้นว่า การจัดประกวดการดำเนินงาน ป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในโรงงานแต่ละแผนก การจัดให้คนงานเข้าร่วมเป็น คณะกรรมการในโครงการหรือกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมพฤติกรรม การป้องกันอุบัติเหตุจากการ ทำงาน เป็นต้น นอกจากนี้ ควรมีการรณรงค์เผยแพร่ความรู้เรื่องความปลอดภัยในการทำงานโดย ใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อให้คนงานเข้าใจและเกิดความตระหนักที่จะป้องกันการเกิดอุบัติเหตุในการทำงาน และมีพฤติกรรม การป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานที่ถูกต้องเหมาะสม

4. จากผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อในอำนาจภายนอกตนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อ พฤติกรรม การป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงาน โดยจะเห็นได้ว่าการที่คนงานได้รับ ความปลอดภัยในการทำงานนั้น เป็นเพราะคนงานได้รับการควบคุมดูแล การได้รับคำแนะนำและ การตรวจสอบจากหัวหน้างานหรือได้รับการเตือนถึงอันตรายจากเพื่อนร่วมงาน นอกจากนี้ ใน สภาพความเป็นจริงของการทำงาน กฎระเบียบข้อบังคับของสถานประกอบการก็เป็นปัจจัยที่ สำคัญอีกประการหนึ่งที่มีผลต่อพฤติกรรม การป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงาน เพราะมี ส่วนในการควบคุมการทำงานของคนงานให้เป็นไปตามรูปแบบหรือวิธีการที่ถูกต้อง เพื่อก่อให้เกิด ความปลอดภัยในการทำงาน ดังนั้น เจ้าของสถานประกอบการ หัวหน้างานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรวัดเห็นถึงความสำคัญและให้ความสนใจถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อในอำนาจภายนอกตน ของคนงาน เพราะจะช่วยให้เกิดความเข้าใจและทราบถึงแนวทางในการที่จะส่งเสริมให้คนงานมี พฤติกรรม การป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานมากยิ่งขึ้นต่อไป เป็นต้นว่า การจัดระบบการควบคุม ดูแลและตรวจสอบการทำงานให้มีความครอบคลุม การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบ ข้อบังคับด้านความปลอดภัยในการทำงาน ผลกระทบหรือผลเสียของการไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ รวมถึงการบังคับใช้กฎระเบียบข้อบังคับอย่างจริงจังและต่อเนื่อง นอกจากนี้ การ ส่งเสริมให้คนงานมีความเชื่อในอำนาจภายในตนในการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานให้มากขึ้น ก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อให้คนงานเกิดความกระตือรือร้น เอาใจใส่ เห็น คุณค่าและ เกิดความพยายามที่จะปรับปรุงตนเองจนมีความเชื่อมั่นว่าการจะเกิดอุบัติเหตุหรือไม่นั้นเกิดจาก

การกระทำของ ตนเองและตนเองสามารถป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุขึ้นได้ โดยไม่โทษว่าเกิดจากสาเหตุอื่นหรือต้องอาศัยความช่วยเหลือบุคคลอื่นตนเองจึงจะเกิดปลอดภัยในการทำงาน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่น่าจะส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน เช่น ความมีวินัยในตนเอง บุคลิกภาพ การจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงาน

2. ควรมีการศึกษาเชิงทดลองเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงาน เช่น การศึกษาเชิงทดลองโดยการเปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานกับกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม. สำนักงานประกันสังคม. กองทุนเงินทดแทน. “สถิติของผู้ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน.” รายงานการดำเนินงานกองทุนทดแทนปี 2545. (อัดสำเนา)

กระทรวงสาธารณสุข. กรมการแพทย์. กองสุขภาพจิต. คู่มือคลายเครียด. นนทบุรี : โรงพิมพ์ราชภัฏ, 2526.

กระทรวงสาธารณสุข. กรมการแพทย์. สถาบันการแพทย์ด้านอุบัติเหตุและสาธารณสุข. สถิติอุบัติเหตุในประเทศไทย 2537. นนทบุรี : หจก.วชรินทร์สาสน์, 2539.

กระทรวงสาธารณสุข. กรมอนามัย. กองอาชีวอนามัย. คู่มือการปฏิบัติงานอาชีวอนามัยสำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข. นนทบุรี : กระทรวงสาธารณสุข, 2535.

กัณวีร์ ตระกูลแสง. “ความรู้ บุคลิกภาพ ทักษะคิดต่อการใช้อุปกรณ์ป้องกันเสียงดังของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2541.

กาญจนา พุทธานุรักษ์. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานของคณงานก่อสร้างในจังหวัดระยอง.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพยาบาลสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2539.

การุณ รัตนสังข์ธรรม. “การศึกษาปัจจัยเสี่ยงของผู้ประสบอุบัติเหตุจากการทำงาน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาการระบาด บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2529.

เกสรฯ สุขสว่าง. “ความสัมพันธ์ระหว่างจิตสำนึกกับสภาพความปลอดภัยของบุคลากรในโรงงานอุตสาหกรรมเซรามิค.” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกอุตสาหกรรมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.

โกวิทย์ บุญมีพงศ์. “การประยุกต์ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคและแรงสนับสนุนทางสังคมในการส่งเสริมพฤติกรรมป้องกันการอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการการผลิตผลิตภัณฑ์จากโลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์ จังหวัดสมุทรปราการ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเอก สุขศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2541.

ศิริมาศ อเต็นต้า. “การรับรู้ความเครียดในการทำงานและความเครียดทั่วไปของพนักงานธนาคาร : ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานธนาคารไทยพาณิชย์ สำนักงานใหญ่.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.

จรรยาพร ธรณินทร์. “ความเครียดและความล่าช้าในการทำงาน.” ใน เอกสารการสอนชุดวิชา เฮอร์กอนอมิกส์และจิตวิทยาในการทำงาน หน่วยที่ 11 สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 11. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2534.

จันจิรา สุวรรณกำจาย. “พฤติกรรมการบริโภคน้ำดื่มบรรจุขวดของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2543.

จันทร์จิรา ภูทองเกษ. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2537.

จิตรภาณุ สรรค์วิชญ์. “การศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยที่มีผลต่อความปลอดภัยในการทำงานของลูกจ้างในอุตสาหกรรมการผลิต : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดในเขตภาคเหนือตอนล่าง.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2536

เฉลิมชัย ชัยกิตติภรณ์. “ความปลอดภัยในการทำงาน.” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาอาชีพนามัย หน่วยที่ 2 สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 71-72. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2526.

_____. “ทฤษฎีเกี่ยวกับการเกิดอุบัติเหตุ.” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาบริหารงานความปลอดภัย หน่วยที่ 1 สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 21-25. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2533.

ชลลดา นาเกษมสุวรรณ. “พฤติกรรมกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศและเสียงของผู้ขับขีรถบรรทุกในเขตกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญา
สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล,
2534.

ชวาล แพร์ตกุล. เทคนิคการวัดผล. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, 2526.

ชัยพร วิชาราวุธ. เด็กและเยาวชนไทยฉายภาพสู่ออนาคต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2517.

ชัยยุทธ ชวลิตนิกุล. ความปลอดภัยในการทำงาน. กรุงเทพมหานคร : เมฆาเพรส จำกัด, 2532.

ชัยวัฒน์ ทิพย์ลัมย์. “ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของเจ้าหน้าที่
ความปลอดภัยในการทำงานระดับวิชาชีพในโรงงานอุตสาหกรรม เขตจังหวัด
ฉะเชิงเทรา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543.

ชุดิมา เรื่องพริ้ม. “การตระหนักของเกษตรกรที่มีต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยี
การเกษตรในหมู่บ้านม่วงคำ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่.” วิทยานิพนธ์ปริญญา
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย
สถาบันเทคโนโลยีเกษตรแม่โจ้, 2539.

ชูชีพ ร่มไทร. “การศึกษาทางวิทยาการระบาดของอุบัติเหตุที่เกิดในสถานประกอบการของจังหวัด
สมุทรปราการ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาการระบาด
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2524.

ชูติศย์ ปานปรีชา. จิตวิทยาทั่วไป. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2534.

ชูสม ฉัตรทอง. “ปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่บริหารงาน
พัฒนาชุมชน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2533.

ณรงค์ ณ เชียงใหม่. การบริหารความปลอดภัยในอุตสาหกรรม. กรุงเทพมหานคร :
ไอดีเอสโตร์, 2537.

दनัย วีระจิตติธรรม. “การศึกษาความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติของคนงานเกี่ยวกับการป้องกัน
อันตรายจากอุบัติเหตุในโรงงานผลิตเฟอร์นิเจอร์จากไม้ยางพารา อำเภอย่านตาขาว
จังหวัดตรัง.” ภาคนิพนธ์สาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาสาธารณสุขศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2538.

ดร.พนัส แสนศิริพันธ์. “ความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยของสารป้องกันศัตรูพืชของเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่สันป่าตอง กิ่งอำเภอแม่อาง จังหวัดเชียงใหม่.”

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537.

ดวงจันทร์ อ้นอาจ. “ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่ออำนาจภายในตน ลักษณะมุ่งอนาคต และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2543.

ทรรศนีย์ วงศ์บา. “ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม ความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตนด้านสุขภาพและการรับรู้ถึงความเสี่ยงต่อการเกิดโรคกับพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ของทหารเกณฑ์ กองทัพภาคที่ 3.” วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลผู้ใหญ่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2537.

ธีรไชย ยักทะวงษ์. “ทัศนคติ ความรู้และพฤติกรรมการใช้อุปกรณ์ป้องกันเสียงดังของพนักงานระดับปฏิบัติการ บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด(มหาชน) โรงงานท่าหลวง จังหวัดสระบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2541.

นฤมล กิตตะยานนท์. “การจัดการความเครียด.” วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ 9, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2529) : 70.

นลินี ประทับศร. “ภาวะผู้นำ ความรู้ ทัศนคติเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานและพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของหัวหน้างานระดับต้นในโรงงานอุตสาหกรรมประกอบชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543.

นันทนิตย์ ยี่มวาสนา. “ความรู้ ความคิดเห็นและการปฏิบัติในการป้องกันอันตรายส่วนบุคคลของลูกจ้างหญิงในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2526.

บุญชู ชาวเชียงขวาง. “ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของคนงานก่อสร้างในจังหวัดสุพรรณบุรี.” วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม 24, 2 (เมษายน - มิถุนายน 2544) : 93-94.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : B&B Publishing, 2535.

_____. ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สามเจริญพานิช, 2538.

ประณมพร โภชนสมบุญ. “ปัญหาและความต้องการทางสังคมของลูกจ้างที่ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยด้วยโรคเนื่องจากการทำงาน กรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526.

ประภาเพ็ญ สุวรรณ. ทัศนคติ : การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย.

กรุงเทพมหานคร : พีระพัฒนาการพิมพ์, 2526.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. จิตวิทยาอุตสาหกรรม. กรุงเทพมหานคร : สหมิตรออฟเซต, 2531.

ปัทมา พุ่มมาพันธุ์. “ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ ความรู้ด้านการจัดการความปลอดภัย ความพึงพอใจต่อการจัดการความปลอดภัยและพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานในโรงงานผลิตเหล็กกล้าไร้สนิม.” วิทยานิพนธ์ปริญญา

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542.

พจน์ จันทร์วิระกุล. “ความสัมพันธ์ระหว่างความอยากรู้หรืออยากเห็น ทัศนคติแบบเชื้ออำนาจภายใน และภายนอกตนและความสามารถในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 7.” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2515.

พจนารถ บุญญภัทรพงษ์. “ความรู้ ทัศนคติต่อพฤติกรรมป้องกันอันตรายจากการทำงานของลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมผลิตลวดในจังหวัดปทุมธานี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2541.

พรณี ปานเทวัน. “ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตนด้านสุขภาพต่อปัจจัยพื้นฐานบางประการกับแผนการดำเนินชีวิตของคนงานหญิง โรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ.” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2533.

- พรศรี อภิชลติ. “การเปิดรับสื่อ ความรู้ ความเชื่ออำนาจควบคุมตนเองกับพฤติกรรมความ
ปลอดภัยของพนักงานปฏิบัติการ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543.
- พวงผกา สุวีรรณ. “รูปแบบการส่งเสริมการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลของผู้ใช้
แรงงานในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน.” วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการส่งเสริมสุขภาพ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่, 2540.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8.
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2543.
- พะยอม อิงคตานุวัฒน์. ศัพท์จิตเวช. กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราศิริราช, 2525.
- พัชนี เอมะนาวิน. “ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจความเชี่ยวชาญ ความเชื่ออำนาจภายในตน
ภูมิหลังกับความพึงพอใจในงานของพยาบาลประจำการโรงพยาบาลศูนย์สังกัด
กระทรวงสาธารณสุข.” วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการบริหารการพยาบาล บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- พิมพ์ใจ ปัทมสันติวงศ์. “กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์และประสิทธิผลของโครงการรณรงค์แยก
ประเภทขยะของสำนักรักษาความสะอาด กรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญา
นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์พัฒนการ บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- พิมพ์พรรณ ศิลปสุวรรณ และคณะ. “สภาวะสุขภาพ ความเครียดและความทันสมัยที่มีอิทธิพล
ต่อการจำแนกการเกิดอุบัติเหตุขณะปฏิบัติงานในโรงงานอุตสาหกรรมของคนงาน
วัยรุ่น เขตกรุงเทพมหานคร.” รายงานวิจัยคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหิดล, 2536.
- พูนพร ศรีสะอาด. “การศึกษาสภาวะของผู้ป่วยที่ประสบอุบัติเหตุจากการทำงานในโรงงาน
อุตสาหกรรม.” รายงานการฝึกภาคปฏิบัติ หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร-
มหาบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ (ฝ่ายจิต) มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 2533.
- ไพจิตร บุญยานุเคราะห์. “นิยามและบทบาทของวิศวกรรมความปลอดภัย.” วารสารโรงงาน
10, 1 (ตุลาคม 2533 – มกราคม 2534) : 50.

ไพฑูรย์ สมุทรสินธุ์. “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพจิตกับการเกิดอุบัติเหตุในที่ทำงาน และการขาดงานของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมในเขตจังหวัดนนทบุรี.” วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย 5, 3 (มิถุนายน – กันยายน 2541) : 98-105.

ไพโรจน์ หลวงพิทักษ์. ระบบทวิประสิทธิภาพในการผลิตภาพของงาน. กรุงเทพมหานคร : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น), 2540.

ฟ้ารัตน์ สมแสน. “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานของโครงการก่อสร้างกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยประชากรและสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2539.

ภูษิต เกียรติคุณ. “พฤติกรรมด้านความปลอดภัยของคนงานก่อนและหลังมีการเสริมกิจกรรม 5 ส. และการอบรมความปลอดภัยในการทำงานของสถานประกอบการ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสุขศาสตร์อุตสาหกรรมและความปลอดภัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535.

มนัส สุวรรณ. “การสร้างความตระหนักเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แก่เยาวชน.”

รายงานการสัมมนาทางวิชาการแห่งชาติ ครั้งที่ 5 เรื่องภูมิศาสตร์กับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2532.

มยุรี น่วมพิพัฒน์. “พฤติกรรมเปิดรับข้อมูลข่าวสารความปลอดภัยในการทำงานของคนงานระดับปฏิบัติการ : ศึกษาเฉพาะกรณีอุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์โลหะเครื่องจักรและอุปกรณ์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.

มานพ วงษ์สุวีรัตน์. “ปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินของบริษัทการบินไทย จำกัด(มหาชน).” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2541.

รุ่งศรี ศศิธร. “ความสัมพันธ์ระหว่างแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ความเชื่ออำนาจควบคุมสุขภาพกับการปฏิบัติเพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานก่อสร้างในบริษัทรับเหมาก่อสร้างบางแห่ง จังหวัดราชบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพยาบาลสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล, 2536.

ลิขิต กาญจนภรณ์. พื้นฐานพฤติกรรมมนุษย์. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2525.

วัลภา ผิวทน. “ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตนเกี่ยวกับสุขภาพ
อนามัย การรับรู้ต่อโอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคติดต่อ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม
กับการให้ความร่วมมือของมารดาในการนำเด็กวัยก่อนเรียนมารับภูมิคุ้มกันโรค.”
ปริญญาานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลแม่และเด็ก บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527.

วาสนา เดชกล้าหาญ. “ความตระหนักถึงผลกระทบของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีต่อ
สิ่งแวดล้อมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่3 ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก.”
วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศึกษาศาสตร์-การสอน
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2540.

วิจิตร บุญยะโหดระ. ชุดวิชาวิทยาศาสตร์การป้องกันอุบัติเหตุ อุบัติภัยจากการทำงาน.
กรุงเทพมหานคร : รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977) จำกัด, 2536.

วิชัย วงษ์ใหญ่. พัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2525.

วิฑูรย์ สิมะโชคดี. วิศวกรรมความปลอดภัย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พีลิกส์เซ็นเตอร์, 2532.

วิฑูรย์ สิมะโชคดี และ วีระพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์. วิศวกรรมและการบริหารความปลอดภัยใน
โรงงาน. กรุงเทพมหานคร : สยามคัมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น), 2541.

วินัย สุวิโรจน์. “การประสบอันตรายและมาตรการในการป้องกันแก้ไข : ศึกษาเฉพาะใน
กิจการอุตสาหกรรมผลิต ผลิตภัณฑ์จากโลหะเครื่องจักรและอุปกรณ์ในเขต
กรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524.

วิภาภรณ์ พันธ. “พฤติกรรมป้องกันอันตรายและอนามัยของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม
เบียร์ : ศึกษากรณีบริษัทเบียร์ไทย (1991) จำกัด(มหาชน).” วิทยานิพนธ์ปริญญา
พัฒนาแรงงานและสวัสดิการมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาแรงงานและสวัสดิการ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545.

วีระ จันนิกร. “อุบัติเหตุและความปลอดภัยในงาน.” สารการทำให้แห่งประเทศไทย 21, 321
(ตุลาคม 2527) : 38-39.

วีระพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์. การบริหารเพื่อควบคุมความสูญเสีย. กรุงเทพมหานคร : สยามคัมส่งเสริม
เทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น), 2537.

วีรมลล์ ละอองศิริวงศ์. “ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้สภาพการทำงานที่เป็นอันตรายและพฤติกรรมการทำงานอย่างปลอดภัยของพนักงานปฏิบัติการในโรงงานอุตสาหกรรมผลิตแผ่นเหล็ก.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรม บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2541.

วุฒิไกร บัวผัน. “การยอมรับการใช้เครื่องป้องกันอันตรายจากเสียงในการทำงานของคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ : กรณีศึกษาอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535.

เวณิกา กำลั้งเอก. แนวโน้มการเกิดโรคจากการประกอบอาชีพ : พิษวิทยาและเวชศาสตร์อุตสาหกรรม. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2534.

ศิริพร เนตรพุกกะ. “ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับความเครียดของคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมยางพารา จังหวัดสุราษฎร์ธานี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพยาบาลสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2536.

สมชาย เลาะห์พิพัฒน์ชัย. “ความสัมพันธ์ระหว่างแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพในแหล่งอำนาจควบคุมทางสุขภาพกับพฤติกรรมความปลอดภัยของคนงานในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2539.

สมถวิล เมืองพระ. “การศึกษาพฤติกรรมอนามัยของคนงานในระดับปฏิบัติการเรื่องการป้องกันอุบัติเหตุเนื่องจากการทำงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีอุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์โลหะเครื่องจักรและอุปกรณ์ เขตอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.

สมพร สุทัศน์ีย์, หม่อมราชวงศ์. จิตวิทยาการปกครองชั้นเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2531.

สมโภชน์ เขี่ยมสุภาสิต. ทฤษฎีเทคนิคการปรับพฤติกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

สรารุช สุธรรมมาสา. “แนวความคิดป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน.” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาบริหารงานความปลอดภัย หน่วยที่ 3 สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 85-86. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2533.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 พ.ศ. 2535-2539. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ยูไนเต็ดโปรดักชั่น, 2535.

สำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. “สถิติของผู้อันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน.” รายงานผลการดำเนินงานปี 2544. (อัดสำเนา)

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. พื้นฐานระบบคุณภาพ ISO 9000. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม, 2541.

สำนักงานแรงงานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. “ประเภทและจำนวนแรงงานในสถานประกอบการ.” รายงานประจำปี พ.ศ. 2544. (อัดสำเนา)

สิริพัชร เปรมะเชียร. “ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ ความรู้ การเปิดรับสื่อและพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการในโรงงานผลิตกระดาษ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543.

สุชาดา ศิริลั่น. “ความตระหนักถึงผลกระทบของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศึกษาศาสตร์-การสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2540.

สุชิน สงวนบุญศิริ. “ความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในภาคตะวันตก.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2532.

สุพัตรา ไทวราภา. “ผลการจัดกิจกรรมเพื่อการปรับปรุงพฤติกรรมที่มีต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของคนงานโรงงานทอผ้า กรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2538.

สุภัทศิริ พรสุรัตน์. “ความตระหนักต่อพิษภัยจากสารเคมีป้องกันศัตรูข้าวของเกษตรกรอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเกษตรศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543.

สุรพล พยอมแย้ม. จิตวิทยาอุตสาหกรรม. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2541.

_____. ปฏิบัติการจิตวิทยาในงานชุมชน. กาญจนบุรี : สหภาพพัฒนาการพิมพ์, 2545.

สุวรรณณี ปรีชาวรวេช. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้อุปกรณ์ป้องกันหูของคนงานโรงงาน
ทอผ้า จังหวัดสมุทรปราการ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาพยาบาลสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535.

เสนาะ ภัคดีโต. “การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานในโรงงาน
ผลิตอาหารกระป๋อง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร.” ภาคนิพนธ์สาธารณสุขศาสตร-
บัณฑิต สาขาสาธารณสุขศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2534.

อมรากลุ อินโชนานนท์. “ความเครียดในการทำงาน.” สุขภาพจิต 17, 12 (กันยายน 2532) :
32-34.

อรุณ รักรธรรม. พฤติกรรมข้าราชการไทย. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2524.

อลิสสา เลาน์ไกลวัลธรรม. “สภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีผลต่อสุขภาพจิตของพนักงานโรงงาน
อุตสาหกรรมประกอบรถยนต์ในนิคมอุตสาหกรรมบางชัน.” วิทยานิพนธ์ปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์, 2539.

อัศราพร รัตนบุญกร. “การศึกษาลักษณะของคนงานที่ประสบอันตรายในสถานประกอบการ
ขนาดเล็กและสภาพการทำงานที่ทำให้เกิดการประสบอันตราย.” วิทยานิพนธ์
ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยประชากรและสังคม
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2532.

อำพา สุภาภา. “พฤติกรรมการป้องกันโรคมะเร็งปากมดลูกของแม่บ้านเกษตรกรในภาค
ตะวันตก.” วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาล
ผู้ใหญ่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2541.

อุราภรณ์ บุญเรือง. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดของพนักงานปฏิบัติการโรงงานผลิต
เส้นใยสังเคราะห์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542.

ภาษาต่างประเทศ

Berry, Lilly M. Psychology at Work. San Francisco : McGraw hill Book Company, 1998.

Best, John W. Research in Education. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall,
1981.

- Bloom, B.S., and D. Caploom. Taxonomy of Educational Objectives : Cognitive Domain. New York : David Mckay Company, Inc., 1975.
- Dedobbeleer, N., and P. German. "Safety Performance among Union and Nonunion Workers in the Construction Industry." Journal of Occupational Medicine 32 (November 1990) : 1099-1103.
- Drafke, Michael W. The Human Side of Organization. New Jersey : Pearson Education, Inc., 2002.
- Good, C.V. Dictionary of Education. New York : McGraw-Hill Book Company, 1973.
- Guastello, Denise Dizadji. The psychosocial variables in accidents [Online]. Accessed 17 December 2002. Available from <http://thailis.uni.net.th/dao/detail.nsp>
- Harris, D.M., and S. Guten. "Health-Protection Behavior : An Exploratory Study." Journal of Health and Social Behavior 20 (March 1979) : 28.
- Martin, Lewis Wayne. Relationship between employee locus of control and industrial accidents in an aerospace industrial setting [Online]. Accessed 17 December 2002. Available from <http://thailis.uni.net.th/dao/detail.nsp>
- Miller, B.F., and C.B. Keane. "Stress." Encyclopedia and Dictionary of Medicine and Nursing 3 (March 1972) : 915-916.
- Ray, P.S. "Determinants of Safe Behavior in Occupational Setting." ProQuest-Dissertation Abstract. 50, 4 (October 1989) : 1591.
- Roger, Everett M. Communication Channels. Chicago : Rand McNelly, 1978.
- Rotter, J.B. "Generalized Expectancies for Inter-External Control of Reinforcement." Journal of Psychological Monographs 12 (March 1955), 1966 : 2-3.
- Schermerhorn, John R., Jr. , Jame G. Hunt, and Richard N. Osborn. Managing Organizational Behavior. New York : John Wiley & Sons, Inc., 1994.
- Thorndike, Lobert L., and Elizabeth P. Hagen. Measurement and Evaluation in Psychology and Education. 4th ed. Toronto : John Wiley and Sons, Inc., 1977.
- Williams, David Lewis. Iowa farm and people characteristics and agricultural accident occurrence [Online]. Accessed 17 December 2002. Available from <http://thailis.uni.net.th/dao/detail.nsp>

ภาคผนวก ก แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

แบบสอบถาม

พฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการผลิต เครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

คำชี้แจง

1. ผู้ตอบแบบสอบถามไม่ต้องเขียนชื่อลงในแบบสอบถาม ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนี้ผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับและไม่มีผลเสียใดๆ ต่อผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น ดังนั้นขอให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบคำถามตามความเป็นจริงมากที่สุด และตอบคำถามให้ครบทุกข้อ

2. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 6 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐาน

ส่วนที่ 2 แบบวัดความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามความเชื่อในอำนาจควบคุม

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามภาวะเครียดจากการทำงาน

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามพฤติกรรมกำบังกันอุบัติเหตุจากการทำงาน

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้

นายสมภพ วงศ์ประสาร

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาจิตวิทยาชุมชน

ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐาน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน และเติมข้อความตามความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ

1. ชาย

2. หญิง

2. อายุ.....ปี

3. ระดับการศึกษา

1. ประถมศึกษา

2. มัธยมศึกษาตอนต้น

3. ตั้งแต่มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าขึ้นไป

4. สถานภาพสมรส

1. โสด

2. คู่

3. ม่าย/หย่า/แยกกันอยู่

5. ระยะเวลาที่ทำงานในโรงงาน (รวมระยะเวลาที่เคยทำงานในโรงงานประเภทเดียวกันนี้จาก
แห่งอื่นด้วย) เป็นเวลา.....ปี.....เดือน

6. โรงงานที่ทำงานอยู่

1. หจก.ทวิผลสามร้อยยอด

2. หจก.ประจวบเจริญห้องเย็น

3. บริษัท เจริญฟู้ดส์อุตสาหกรรม จำกัด

4. บริษัท เถกิงอุตสาหกรรมสับปะรดกระป๋อง จำกัด

5. บริษัท สามร้อยยอด จำกัด

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ส่วนที่ 2 แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน

คำชี้แจง ข้อคำถามต่อไปนี้ สอบถามความรู้ของท่านเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ขอให้ท่านพิจารณาข้อความแต่ละข้อ และทำเครื่องหมายกากบาท (X) ในข้อที่ท่านคิดว่าถูกต้องที่สุด

1. การเกิดอุบัติเหตุในการทำงานส่วนใหญ่เกิดจากข้อใด
  - ก. การบริหารงานด้านความปลอดภัยไม่ดี
  - ข. การกระทำที่ไม่ปลอดภัยของตัวผู้ปฏิบัติงาน
  - ค. ขาดการจัดระบบความปลอดภัยในโรงงาน
  - ง. เครื่องจักร เครื่องมือชำรุดบกพร่อง
2. การสวมใส่รองเท้าผ้าใบแทนรองเท้ายางชนิดป้องกันการลื่นอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุในการทำงานเพราะเหตุใด
  - ก. ใช้อุปกรณ์ที่อยู่ในสภาพไม่ดี
  - ข. ใช้อุปกรณ์ผิดวิธี
  - ค. ใช้อุปกรณ์ผิดขั้นตอน
  - ง. ใช้อุปกรณ์ไม่เหมาะสมกับงาน
3. ข้อใดเป็นสาเหตุสำคัญของการถูกหนีบถูกตัดจากเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่มีส่วนหมุนได้
  - ก. ไม่ดูแลความสะอาดของเครื่องจักร
  - ข. ไม่สวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล
  - ค. ไม่จัดทำและติดตั้งที่ครอบป้องกันจุดอันตรายของเครื่องจักร
  - ง. ไม่มีเครื่องหมายเตือนอันตราย
4. ข้อใดถือเป็นการกระทำที่ไม่ปลอดภัยในการทำงาน
  - ก. บริเวณพื้นมีน้ำหกเลอะเทอะ
  - ข. ทำงานด้วยความรีบร้อน
  - ค. สายไฟฟ้าชำรุดบางส่วนไม่มีฉนวนหุ้ม
  - ง. วัสดุวางกองไม่เรียบร้อย
5. ข้อใดถือเป็นสภาพแวดล้อมที่ไม่ปลอดภัยในการทำงาน
  - ก. แสงสว่างไม่เพียงพอหรือจ้าเกินไป
  - ข. เล่นหยอกล้อกันในระหว่างทำงาน
  - ค. ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงงาน
  - ง. ทำงานไม่ถูกวิธี

6. ผู้ที่มีหน้าที่ในการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุในการทำงาน คือ
- หัวหน้างาน
  - เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน
  - คนงานทุกคน
  - ถูกทุกข้อ
7. การป้องกันไม่ให้ถูกไฟฟ้าดูดจากการใช้อุปกรณ์ไฟฟ้า ควรทำวิธีใดที่สะดวกและปลอดภัยที่สุด
- ใช้อุปกรณ์ตรวจดูว่ามีกระแสไฟฟ้ารั่วหรือไม่ ก่อนลงมือปฏิบัติงาน
  - จัดทำป้ายเตือนอันตรายจากไฟฟ้า
  - ต่อสายดิน
  - ดูแลความสะอาดของพื้นและดูแลไม่ให้มีน้ำขังที่พื้นขณะปฏิบัติงาน
8. การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานกับเครื่องจักร ข้อใดผิด
- ไม่ยื่นมือเข้าไปในเครื่องจักรขณะเครื่องจักรทำงาน
  - ก่อนเดินเครื่องต้องรู้ว่าสวิตช์ฉุกเฉินอยู่ที่ไหน
  - ปฏิบัติตามขั้นตอนอย่างเคร่งครัด
  - ถอดที่ครอบป้องกันจุดอันตรายออกเพื่อให้ทำงานสะดวกขึ้น
9. ข้อใดเป็นการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากไอน้ำหรือสัมผัสกับส่วนที่ร้อนของท่อไอน้ำและเครื่องจักรที่ไม่ถูกต้อง
- ตรวจสอบและแก้ไขจุดที่มีไอน้ำรั่ว
  - สวมใส่ถุงมือยางเพื่อป้องกันความร้อน
  - จัดทำฉนวนหุ้มท่อไอน้ำและทำฉนวนในบริเวณส่วนที่ร้อนของเครื่องจักรหรืออุปกรณ์
  - ติดประกาศเตือนในที่ที่เป็นแหล่งกำเนิดความร้อน
10. การป้องกันอันตรายจากสารเคมีที่มีประสิทธิภาพที่สุดคือข้อใด
- จัดให้มีการระบายถ่ายเทอากาศ
  - สับเปลี่ยนหมุนเวียนคนงานบ่อย ๆ
  - สวมใส่อุปกรณ์ป้องกันสารเคมีขณะปฏิบัติงาน
  - ตรวจสุขภาพและปริมาณสารเคมีในร่างกายทุก ๆ 6 เดือน

11. หากมีข้อสงสัยขณะปฏิบัติงานในเรื่องเครื่องจักร เครื่องมือ หรือวิธีการปฏิบัติควรทำอย่างไร
- ถามเพื่อนร่วมงานที่เคยปฏิบัติงานนั้นมาก่อน
  - ถามหัวหน้างานทันที
  - ลองทำหรือแก้ไขด้วยตนเองก่อน
  - เปลี่ยนไปทำงานอย่างอื่น
12. อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล หมายถึงข้อใด
- อุปกรณ์ป้องกันศีรษะ
  - อุปกรณ์ป้องกันดวงตา
  - อุปกรณ์ป้องกันมือและเท้า
  - อุปกรณ์ที่สวมใส่อวัยวะต่าง ๆ เพื่อป้องกันอันตราย
13. ข้อใดไม่ถือเป็นอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล
- หมวกนิรภัย
  - แว่นสายตา
  - ที่ครอบหูลดเสียง
  - ถุงมือยาง
14. เมื่อเครื่องจักรขัดข้อง สิ่งแรกที่ต้องทำคือ
- แก้ไขด้วยตนเองทันที
  - ปิดสวิทช์เครื่องจักรทันที
  - รายงานให้หัวหน้าทราบทันที
  - เรียกเพื่อนมาช่วยกันแก้ไข
15. การเลือกใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลที่ถูกต้อง ควรพิจารณาจากข้อใด
- ความพอใจของผู้ปฏิบัติงาน
  - ความสะดวกและเหมาะสมกับผู้ใช้อุปกรณ์ชนิดนั้น
  - สภาพและลักษณะของงาน
  - ความสะดวกในการหยิบใช้

16. การทำงานกับเครื่องจักรอย่างปลอดภัย คือข้อใด
- การซ่อมบำรุงเครื่องจักรหากไม่ต้องการตัดกระแสไฟฟ้าต้องสวมถุงมือกันฉนวน
  - หากถอดที่ครอบป้องกันจุดอันตรายของเครื่องจักรออกต้องทำงานด้วยความระมัดระวังเป็นพิเศษ
  - การใช้มือป้อนชิ้นงานเข้าเครื่องจักรต้องค่อย ๆ ทำ
  - สวมใส่แว่นตานิรภัยเพื่อป้องกันเศษวัสดุกระเด็นเข้าตา
17. ทางเข้า-ออกจากรูสำหรับปฏิบัติงานเกี่ยวกับเครื่องจักรต้องมีความกว้างไม่น้อยกว่าเท่าใด
- 70 เซนติเมตร
  - 80 เซนติเมตร
  - 90 เซนติเมตร
  - 100 เซนติเมตร
18. ข้อใดต่อไปนี้เป็นสิ่งที่ต้อง
- พื้นโรงงานที่เปียกชื้นอาจทำให้ลื่นล้มและเกิดการบาดเจ็บได้
  - เสียงจากเครื่องจักรที่ตั้งมากทำให้หูหนวกได้
  - แสงสว่างที่น้อยหรือจ้าเกินไปทำให้เกิดอันตรายได้
  - อุปกรณ์ไฟฟ้าไม่จำเป็นต้องให้มีสายดินทุกเครื่อง
19. เมื่อพบสัญลักษณ์รูปหน้าคนสวมหมวก แสดงว่า
- ต้องสวมหมวกเข้าบริเวณนี้
  - ห้ามสวมหมวกเข้าบริเวณนี้
  - ต้องสวมหมวกนิรภัยเข้าบริเวณนี้
  - ระวังของตกโดนศีรษะ
20. วิธีการยกและเคลื่อนย้ายสิ่งของอย่างถูกต้อง คือ
- ย่อตัวลงขณะวางสิ่งของ
  - ยกของให้ชิดลำตัวมากที่สุด
  - ใช้อุปกรณ์ช่วยยกสิ่งของที่มีน้ำหนักมากแทนการยกด้วยแรงคน
  - ถูกทุกข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน

คำชี้แจง แบบสอบถามต่อไปนี้ สอบถามความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ขอให้ท่านพิจารณาข้อความแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยแต่ละข้อเลือกตอบได้เพียงช่องเดียวเท่านั้น

ท่านมีความคิดเห็นต่อสิ่งที่เป็น การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ ในการทำงานนี้อย่างไร	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็นด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อย ที่สุด
1. เราควรจัดบริเวณที่ทำงานให้สะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย					
2. เราไม่ควรถอดที่ครอบป้องกันจุดอันตรายของเครื่องจักรออก					
3. เราไม่ควรทำงานในบริเวณที่แสงสว่างไม่เพียงพอหรือแสงจ้าเกินไปเป็นเวลานาน ๆ					
4. เราควรหลีกเลี่ยงการเข้าไปใกล้หม้อไอน้ำ ท่อไอน้ำ และส่วนที่ร้อนของเครื่องจักรที่ไม่มีฉนวนหุ้ม					
5. เราไม่ควรใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ชำรุด					
6. เราไม่ควรทำงานหากสภาพร่างกายเราไม่พร้อม เช่น ไม่สบาย อ่อนนอน					
7. เราไม่ควรวางสิ่งของที่เกี่ยวข้องไว้ใกล้เครื่องจักร					
8. เราจะต้องศึกษาคู่มือการใช้อุปกรณ์ให้เข้าใจก่อนลงมือทำงาน					
9. เราควรตรวจสอบสภาพเครื่องจักร เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ก่อนใช้ทุกครั้ง					
10. เราไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎความปลอดภัยของโรงงานทุกข้อ					

ท่านมีความคิดเห็นต่อสิ่งที่เป็น การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ ในการทำงานน้อยอย่างไร	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็นด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อย ที่สุด
11. เราควรใส่เครื่องป้องกันอันตรายส่วนบุคคล ขณะทำงาน					
12. เราควรหยุดเครื่องจักรทุกครั้งที่มีการ ซ่อมแซมหรือทำความสะอาด					
13. เราไม่ควรดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ก่อน เข้าทำงาน ขณะทำงาน หรือช่วงพัก					
14. เราต้องรีบแจ้งให้หัวหน้างานทราบทันที เมื่อ พบว่าเครื่องจักรทำงานผิดปกติ					
15. หากไม่มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เราไม่ควรเข้าไป ทำงานที่เกี่ยวข้องกับเครื่องจักร					
16. หากไม่เข้าใจขั้นตอนหรือวิธีการในการ ทำงาน จะต้องปรึกษาหัวหน้างานเป็นคนแรก					
17. เราควรทำงานด้วยความระมัดระวังตลอด เวลา					
18. เราไม่จำเป็นต้องเข้ารับการอบรมเรื่องความ ปลอดภัยในการทำงาน					
19. เราต้องให้ความร่วมมือกับหัวหน้างานและ เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานในเรื่อง การป้องกันอุบัติเหตุในการทำงาน					

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามความเชื่อในอำนาจควบคุม

คำชี้แจง แบบสอบถามต่อไปนี้เป็นแบบสอบถามความเชื่อในอำนาจควบคุม ขอให้ท่านพิจารณาข้อความแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเชื่อของท่าน โดยแต่ละข้อเลือกตอบได้เพียงช่องเดียวเท่านั้น

ท่านมีความเชื่อต่อเหตุการณ์ต่อไปนี้ ในระดับใด	ระดับความเชื่อ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. หากเราไม่ประมาทโอกาสที่จะเกิดอุบัติเหตุย่อมมีน้อยลง					
2. เราสามารถป้องกันการเกิดอุบัติเหตุในการทำงานได้					
3. การเกิดอุบัติเหตุในการทำงานไม่ใช่เรื่องที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ					
4. ถ้าเราทำงานถูกต้องตามขั้นตอนจะช่วยลดการเกิดอุบัติเหตุในการทำงานได้					
5. หากเราทำงานด้วยความระมัดระวังโอกาสเกิดอุบัติเหตุในการทำงานก็มีน้อย					
6. การเกิดอุบัติเหตุในการทำงานจะน้อยลง ถ้าเราปฏิบัติตามกฎความปลอดภัยของโรงงานอย่างเคร่งครัด					
7. เราต้องดูแลสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงอยู่เสมอ เพื่อลดอุบัติเหตุในการทำงาน					
8. ถ้าหัวหน้างานคอยดูแลอย่างใกล้ชิด ก็จะไม่เกิดอุบัติเหตุในการทำงาน					
9. คนที่ประสบอุบัติเหตุในการทำงานเกิดจากการมีเคราะห์					
10. ท่านไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับในการแก้ปัญหาอุบัติเหตุในการทำงาน					
11. ถ้ามีคนคอยเตือนถึงอันตรายอยู่เสมอก็จะไม่เกิดอุบัติเหตุในการทำงาน					

ท่านมีความเชื่อต่อเหตุการณ์ต่อไปนี้ ในระดับใด	ระดับความเชื่อ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
12. สภาพแวดล้อมในการทำงานที่ไม่ดี เช่น เสียงดัง อากาศร้อน แสงสว่างไม่เพียงพอ ย่อมทำให้เกิดอุบัติเหตุในการทำงานได้ง่าย					
13. การกราบไหว้พระหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยให้ท่านปลอดภัยในการทำงาน					
14. ความประมาทเลินเล่อของผู้อื่นทำให้เกิดอุบัติเหตุในการทำงาน					

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามภาวะเครียดจากการทำงาน

คำชี้แจง แบบสอบถามต่อไปนี้เป็นแบบสอบถามภาวะเครียดจากการทำงานของท่าน ขอให้ท่าน

พิจารณาข้อความแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของท่าน

โดยแต่ละข้อเลือกตอบได้เพียงช่องเดียวเท่านั้น

ท่านมีความรู้สึกเครียด จากสิ่งเหล่านี้เพียงใด	ระดับความเครียด				
	เครียด มากที่สุด	เครียด มาก	เครียด ปาน กลาง	เครียด น้อย	เครียด น้อย ที่สุด
1. งานที่ท่านมีความเร่งด่วน					
2. ปริมาณงานที่ท่านไม่สอดคล้องกับจำนวนคนงาน					
3. การขาดความรู้และขาดทักษะในการทำงาน					
4. ขั้นตอนในการทำงานมีมากเกินไป					
5. งานที่ท่านไม่ตรงกับความสามารถของท่าน					
6. งานที่ท่านต้องใช้ความรับผิดชอบในงานสูง					
7. งานที่ท่านไม่มีการกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ อย่างชัดเจน					
8. ท่านไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นในงานที่ตนเอง รับผิดชอบ					
9. ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะในการทำงานของท่าน มักถูกละเลยไม่ได้รับความสนใจจากหัวหน้างาน					
10. ครอบครัวของท่านต้องการให้ท่านลาออกไป ทำงานอย่างอื่น					
11. ครอบครัวของท่านไม่ต้องการให้ท่านทำงานนอก เวลา					
12. เมื่อท่านมีความคิดเห็นในการทำงานไม่ตรงกับ แนวทางของโรงงาน					
13. โรงงานกำหนดให้ท่านทำงานนอกเวลา					
14. ไม่ได้ได้รับความเป็นธรรมในการทำงาน					

ท่านมีความรู้สึกเครียด จากสิ่งเหล่านี้เพียงใด	ระดับความเครียด				
	เครียด มากที่สุด	เครียด มาก	เครียด ปาน กลาง	เครียด น้อย	เครียด น้อย ที่สุด
15. สภาพแวดล้อมในการทำงานไม่เหมาะสม เช่น อากาศร้อน เสียงดัง แสงสว่างไม่เพียงพอ					
16. กฎระเบียบของโรงงานเข้มงวดเกินไป					
17. ไม่มีการช่วยเหลือกันในการทำงาน					
18. ขาดอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำงาน					
19. ขาดการเสริมขวัญและกำลังใจในการทำงาน					
20. งานที่ทำไม่มีโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน					
21. ผู้บังคับบัญชาไม่สนับสนุนให้หาความรู้เพิ่มเติม					
22. ไม่ได้รับการพิจารณาเลื่อนตำแหน่งหน้าที่ในการ ทำงาน ทั้งที่ทำงานมานานแล้ว					
23. เงินเดือนที่ได้รับไม่เหมาะสมกับปริมาณงานที่ทำ					
24. มีปัญหาขัดแย้งกับหัวหน้างาน					
25. มีปัญหาขัดแย้งกับเพื่อนร่วมงาน					
26. ผู้บังคับบัญชาไม่ยอมรับในความสามารถของ ท่าน					
27. เพื่อนร่วมงานไม่ยอมรับในความสามารถของ ท่าน					
28. ขาดความสามัคคีในการทำงาน					

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน

คำชี้แจง แบบสอบถามต่อไปนี้ สอบถามพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ขอให้ท่านพิจารณาข้อความแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงที่ท่านปฏิบัติ โดยแต่ละข้อเลือกตอบได้เพียงช่องเดียวเท่านั้น

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ			
	ปฏิบัติ ทุก ครั้ง	ปฏิบัติ บ่อย ครั้ง	ปฏิบัติ บาง ครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติ เลย
1. ท่านให้ความสนใจและศึกษากฎความปลอดภัยของโรงงาน				
2. ท่านปฏิบัติตามกฎความปลอดภัยของโรงงาน				
3. ท่านศึกษาคู่มือการใช้อุปกรณ์ก่อนลงมือทำงาน				
4. ท่านหยอกล้อกับผู้อื่นในขณะที่ทำงาน				
5. ท่านแต่งกายตามระเบียบของโรงงาน				
6. ท่านอ่านประกาศเตือนเรื่องความปลอดภัยในการทำงาน				
7. ท่านมาทำงานขณะที่ร่างกายยังไม่พร้อมจะทำงาน เช่น ไม่สบาย อดนอน				
8. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมความปลอดภัยในการทำงาน				
9. ท่านทำงานตามขั้นตอนที่กำหนดไว้				
10. ท่านจัดเก็บเครื่องมือเครื่องใช้ในที่ที่กำหนดหลังทำงานเสร็จ				
11. ท่านใช้อุปกรณ์ที่ชำรุดในการปฏิบัติทำงาน				
12. เมื่อท่านไม่เข้าใจวิธีการปฏิบัติงาน ท่านจะลองผิดลองถูกก่อน				
13. ท่านสอบถามหัวหน้างานเมื่อไม่เข้าใจขั้นตอนหรือวิธีการทำงาน				
14. ท่านทำงานด้วยความระมัดระวัง				

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ			
	ปฏิบัติ ทุก ครั้ง	ปฏิบัติ บ่อย ครั้ง	ปฏิบัติ บาง ครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติ เลย
15. ท่านสวมใส่เครื่องป้องกันอันตรายส่วนบุคคลใน ขณะทำงาน				
16. ท่านตรวจสอบอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล ก่อนนำมาใช้งาน				
17. ท่านตรวจสอบความเป็นระเบียบเรียบร้อยบริเวณที่ ทำงานก่อนลงมือทำงาน				
18. ท่านคอยสังเกตว่าเครื่องจักรว่าทำงานปกติหรือไม่				
19. เมื่อพบเห็นสิ่งทีอาจเป็นอันตราย ท่านแจ้งให้ หัวหน้างานทราบ				
20. ท่านเตือนผู้อื่นให้เห็นความสำคัญของการป้องกัน อุบัติเหตุในการทำงาน				
21. ท่านให้ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุในการ ทำงานให้หัวหน้างานทราบ				
22. ท่านทำความสะอาดและจัดเก็บสิ่งของบริเวณที่ ทำงานให้เรียบร้อย				

ภาคผนวก ข คะแนนเฉลี่ยรายข้อ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเป็นรายชื่อของตัวแปรในการวิจัย
พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในสถานประกอบการ
ผลิตเครื่องดื่ม ถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 25 ผลการวิเคราะห์ค่าระดับความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของ
 ของคนงานในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอ
 สามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน	X	ระดับ
<u>ความตระหนักต่อสภาพการทำงานที่เป็นอันตราย</u>	<u>4.54</u>	<u>มากที่สุด</u>
1. เราควรจัดบริเวณที่ทำงานให้สะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย	4.72	มากที่สุด
2. เราไม่ควรถอดที่ครอบป้องกันจุดอันตรายของเครื่องจักรออก	4.49	มาก
3. เราไม่ควรทำงานในบริเวณที่แสงสว่างไม่เพียงพอหรือแสงจ้าเกินไปเป็นเวลานาน ๆ	4.34	มาก
4. เราควรหลีกเลี่ยงการเข้าไปใกล้หม้อไอน้ำ ท่อไอน้ำ และส่วนที่ร้อนของเครื่องจักรที่ไม่มีฉนวนหุ้ม	4.51	มากที่สุด
5. เราไม่ควรใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ชำรุด	4.72	มากที่สุด
6. เราไม่ควรทำงานหากสภาพร่างกายเราไม่พร้อม เช่น ไม่สบาย	4.56	มากที่สุด
อดนอน		
7. เราไม่ควรวางสิ่งของที่ไมเกี่ยวข้องกับไว้ที่ส่วนหนึ่งส่วนใดของเครื่องจักร	4.42	มาก
<u>ความตระหนักต่อความสำคัญของกฎระเบียบข้อบังคับ</u>	<u>4.44</u>	<u>มาก</u>
8. เราจะต้องศึกษาคู่มือการใช้อุปกรณ์ให้เข้าใจก่อนลงมือทำงาน	4.50	มากที่สุด
9. เราควรตรวจสอบสภาพเครื่องจักร เครื่องมือ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ก่อนใช้ทุกครั้ง	4.66	มากที่สุด
10. เราไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎความปลอดภัยของโรงงานทุกข้อ	3.95	มาก
11. เราควรใส่เครื่องป้องกันอันตรายส่วนบุคคลขณะทำงาน	4.28	มาก

ตารางที่ 25 (ต่อ)

ความตระหนักต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน	X	ระดับ
12. เราควรหยุดเครื่องจักรทุกครั้งที่มีการซ่อมแซมหรือทำความสะอาด	4.73	มากที่สุด
13. เราไม่ควรดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ก่อนเข้าทำงาน ขณะทำงาน หรือช่วงพัก	4.50	มากที่สุด
<u>ความตระหนักต่อบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ</u>	4.42	มาก
14. เราต้องรีบแจ้งให้หัวหน้าทราบทันที เมื่อพบว่าเครื่องจักรทำงานผิดปกติ	4.60	มากที่สุด
15. หากไม่มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เราไม่ควรเข้าไปทำงานที่เกี่ยวข้องกับเครื่องจักร	4.45	มาก
16. หากไม่เข้าใจขั้นตอนหรือวิธีการในการทำงาน จะต้องปรึกษาหัวหน้างานเป็นคนแรก	4.35	มาก
17. เราควรทำงานด้วยความระมัดระวังตลอดเวลา	4.67	มากที่สุด
18. เราไม่จำเป็นต้องเข้ารับการอบรมเรื่องความปลอดภัยในการทำงาน	3.91	มาก
19. เราต้องให้ความร่วมมือกับหัวหน้างานและเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานในเรื่องการป้องกันอุบัติเหตุในการทำงาน	4.54	มากที่สุด

ตารางที่ 26 ผลการวิเคราะห์ค่าระดับความเชื่อในอำนาจควบคุมของคณงานในสถานประกอบการ
ผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ความเชื่อในอำนาจควบคุม	X	ระดับ
<u>ความเชื่อในอำนาจภายในตน</u>	<u>4.25</u>	<u>มาก</u>
1. หากเราไม่ประมาทโอกาสที่จะเกิดอุบัติเหตุย่อมน้อยลง	4.62	มากที่สุด
2. เราสามารถป้องกันการเกิดอุบัติเหตุในการทำงานได้	4.26	มาก
3. การเกิดอุบัติเหตุในการทำงานไม่ใช่เรื่องที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ	3.95	มาก
4. ถ้าเราทำงานถูกต้องตามขั้นตอนจะช่วยลดการเกิดอุบัติเหตุในการทำงานได้	4.41	มาก
5. หากเราทำงานด้วยความระมัดระวังโอกาสเกิดอุบัติเหตุในการทำงานก็มีน้อย	4.32	มาก
6. การเกิดอุบัติเหตุในการทำงานจะน้อยลง ถ้าเราปฏิบัติตามกฎ	4.19	มาก
<u>ความปลอดภัยของโรงงานอย่างเคร่งครัด</u>		
7. เราต้องดูแลสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงอยู่เสมอ เพื่อลดอุบัติเหตุในการทำงาน	3.99	มาก
<u>ความเชื่อในอำนาจภายนอกตน</u>	<u>3.02</u>	<u>ปานกลาง</u>
8. ถ้าหัวหน้างานคอยดูแลอย่างใกล้ชิด ก็จะไม่เกิดอุบัติเหตุในการทำงาน	3.34	ปานกลาง
9. คนที่ประสบอุบัติเหตุในการทำงานเกิดจากการมีเคราะห์	1.97	น้อย
10. ท่านไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาอุบัติเหตุในการทำงาน	2.41	น้อย
11. ถ้ามีคนคอยเตือนถึงอันตรายอยู่เสมอก็จะไม่เกิดอุบัติเหตุในการทำงาน	3.03	ปานกลาง
12. สภาพแวดล้อมในการทำงานที่ไม่ดี เช่น เสียงดัง อากาศร้อน แสงสว่างไม่เพียงพอ ย่อมทำให้เกิดอุบัติเหตุในการทำงานได้ง่าย	3.98	มาก
13. การกราบไหว้พระหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยให้ท่านปลอดภัยในการทำงาน	2.56	ปานกลาง
14. ความประมาทเลินเล่อของผู้อื่นทำให้เกิดอุบัติเหตุในการทำงาน	3.83	มาก

ตารางที่ 27 ผลการวิเคราะห์ค่าระดับความเชื่อในอำนาจควบคุมของพนักงานในสถานประกอบการ
ผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ภาวะเครียดจากการทำงาน	X	ระดับ
<u>ลักษณะงาน</u>	<u>3.64</u>	<u>มาก</u>
1. งานที่ทำมีความเร่งด่วน	3.95	มาก
2. ปริมาณงานที่ทำไม่สมดุลกับจำนวนคนงาน	3.94	มาก
3. การขาดความรู้และขาดทักษะในการทำงาน	3.45	ปานกลาง
4. ขั้นตอนในการทำงานมีมากเกินไป	3.44	ปานกลาง
5. งานที่ทำไม่ตรงกับความสามารถของท่าน	3.40	ปานกลาง
<u>บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ</u>	<u>3.33</u>	<u>ปานกลาง</u>
6. งานที่ต้องใช้ความรับผิดชอบในงานสูง	3.45	ปานกลาง
7. งานที่ทำไม่มีการกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน	3.17	ปานกลาง
8. ท่านไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นในงานที่ตนเองรับผิดชอบ	3.35	ปานกลาง
9. ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะในการทำงานของท่านมักถูกละเลยไม่ ได้รับความสนใจจากหัวหน้างาน	3.34	ปานกลาง
<u>ความขัดแย้งระหว่างสภาพแวดล้อมของคนงานกับสถานประกอบการ</u>	<u>2.84</u>	<u>ปานกลาง</u>
10. ครอบครัวของท่านต้องการให้ท่านลาออกไปทำงานอย่างอื่น	2.54	ปานกลาง
11. ครอบครัวของท่านไม่ต้องการให้ท่านทำงานนอกเวลา	2.52	ปานกลาง
12. เมื่อท่านมีความคิดเห็นในการทำงานไม่ตรงกับแนวทางของ โรงงาน	3.02	ปานกลาง
13. โรงงานกำหนดให้ท่านทำงานนอกเวลา	2.62	ปานกลาง
14. ไม่ได้ได้รับความเป็นธรรมในการทำงาน	3.51	มาก
<u>โครงสร้างและบรรยากาศของสถานประกอบการ</u>	<u>3.56</u>	<u>มาก</u>
15. สภาพแวดล้อมในการทำงานไม่เหมาะสม เช่น อากาศร้อน เสียง ดัง แสงสว่างไม่เพียงพอ	3.95	มาก
16. กฎระเบียบของโรงงานเข้มงวดเกินไป	3.65	มาก
17. ไม่มีการช่วยเหลือกันในการทำงาน	3.54	มาก

ตารางที่ 27 (ต่อ)

ภาวะเครียดจากการทำงาน	X	ระดับ
18. ขาดอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำงาน	3.45	ปานกลาง
19. ขาดการเสริมขวัญและกำลังใจในการทำงาน	3.21	ปานกลาง
<u>ความก้าวหน้าในอาชีพ</u>	<u>3.39</u>	<u>ปานกลาง</u>
20. งานที่ทำไม่มีโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน	3.46	ปานกลาง
21. ผู้บังคับบัญชาไม่สนับสนุนให้หาความรู้เพิ่มเติม	3.25	ปานกลาง
22. ไม่ได้รับการพิจารณาเลื่อนตำแหน่งหน้าที่ในการทำงาน ทั้งที่ทำงานมานานแล้ว	3.14	ปานกลาง
23. เงินเดือนที่ได้รับไม่เหมาะสมกับปริมาณงานที่ทำ	3.73	มาก
<u>สัมพันธภาพระหว่างบุคคลในการทำงาน</u>	<u>3.16</u>	<u>ปานกลาง</u>
24. มีปัญหาขัดแย้งกับหัวหน้างาน	3.28	ปานกลาง
25. มีปัญหาขัดแย้งกับเพื่อนร่วมงาน	2.99	ปานกลาง
26. ผู้บังคับบัญชาไม่ยอมรับในความสามารถของท่าน	3.16	ปานกลาง
27. เพื่อนร่วมงานไม่ยอมรับในความสามารถของท่าน	3.01	ปานกลาง
28. ขาดความสามัคคีในการทำงาน	3.36	ปานกลาง

ตารางที่ 28 ผลการวิเคราะห์ค่าระดับพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงาน
ในสถานประกอบการผลิตเครื่องดื่มและถนอมอาหาร เขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอด
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน	X	ระดับ
<u>การเอาใจใส่และปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ</u>	<u>2.11</u>	<u>มาก</u>
1. ท่านให้ความสนใจและศึกษากฎความปลอดภัยของโรงงาน	2.33	มาก
2. ท่านปฏิบัติตามกฎความปลอดภัยของโรงงาน	2.49	มาก
3. ท่านศึกษาคู่มือการใช้อุปกรณ์ก่อนลงมือทำงาน	2.12	มาก
4. ท่านหยอกล้อกับผู้อื่นในขณะที่ทำงาน	1.92	ปานกลาง
5. ท่านแต่งกายตามระเบียบของโรงงาน	2.56	มาก
6. ท่านอ่านประกาศเตือนเรื่องความปลอดภัยในการทำงาน	2.35	มาก
7. ท่านขอลาพักหรือหยุดทำงาน เมื่อรู้ว่าร่างกายท่านไม่พร้อมจะทำงาน เช่น ไม่สบาย อ่อนนอน	1.44	ปานกลาง
8. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมความปลอดภัยในการทำงาน	1.70	ปานกลาง
<u>การทำงานตามวิธีการปฏิบัติงานที่ได้กำหนดไว้</u>	<u>2.48</u>	<u>มาก</u>
9. ท่านทำงานตามขั้นตอนที่กำหนดไว้	2.46	มาก
10. ท่านจัดเก็บเครื่องมือเครื่องใช้ในที่ที่กำหนดหลังทำงานเสร็จ	2.74	มาก
11. ท่านใช้อุปกรณ์ที่ชำรุดในการปฏิบัติงาน	2.30	มาก
12. ถ้าท่านไม่เข้าใจวิธีการปฏิบัติงาน ท่านจะลองทำผิด ๆ ถูก ๆ ไปก่อน	2.32	มาก
13. ท่านสอบถามหัวหน้างานเมื่อไม่เข้าใจขั้นตอนหรือวิธีการทำงาน	2.48	มาก
14. ท่านทำงานด้วยความระมัดระวัง	2.70	มาก
15. ท่านสวมใส่เครื่องป้องกันอันตรายส่วนบุคคลในขณะที่ทำงาน	2.36	มาก
<u>การตรวจและรายงานสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย</u>	<u>2.31</u>	<u>มาก</u>
16. ท่านตรวจสอบอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลก่อนนำมาใช้งาน	2.47	มาก
17. ท่านตรวจสอบความเป็นระเบียบเรียบร้อยบริเวณที่ทำงานก่อนลงมือทำงาน	2.53	มาก

ตารางที่ 28 (ต่อ)

พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน	X	ระดับ
18. ท่านเคยสังเกตว่าเครื่องจักรทำงานปกติหรือไม่	2.05	มาก
19. เมื่อพบเห็นสิ่งทีอาจเป็นอันตราย ท่านแจ้งให้หัวหน้างานทราบ	2.43	มาก
20. ท่านเตือนผู้อื่นให้เห็นความสำคัญของการป้องกันอุบัติเหตุในการทำงาน	2.17	มาก
21. ท่านรายงานเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุในการทำงานให้หัวหน้าทราบ	1.86	ปานกลาง
22. ท่านทำความสะอาดและจัดเก็บของบริเวณที่ทำงานให้เรียบร้อย	2.63	มาก

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ-สกุล นายสมภพ วงศ์ประसार
- ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 206 หมู่ 6 ตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 77150
- ที่ทำงานปัจจุบัน โรงพยาบาลสามร้อยยอด ตำบลไร่ใหม่
กิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 77180
- ประวัติการศึกษา
- พ.ศ. 2533 สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรเจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน
วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร อำเภอมือง จังหวัดยะลา
- พ.ศ. 2536 สำเร็จการศึกษาวิทยาศาสตร์บัณฑิต วิชาเอกสุขศึกษา
สถาบันราชภัฏเพชรบุรี อำเภอมือง จังหวัดเพชรบุรี
- พ.ศ. 2544 ศึกษาระดับปริญญาโท สาขาจิตวิทยาชุมชน
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
อำเภอมือง จังหวัดนครปฐม
- ประวัติการทำงาน
- พ.ศ. 2533 เจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน โรงพยาบาลสามร้อยยอด
ตำบลไร่ใหม่ กิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- พ.ศ. 2540 นักวิชาการสุขาภิบาล โรงพยาบาลสามร้อยยอด
ตำบลไร่ใหม่ กิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- พ.ศ. 2545-ปัจจุบัน
นักวิชาการสาธารณสุข โรงพยาบาลสามร้อยยอด
ตำบลไร่ใหม่ กิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์